

**ИЗВЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ
УТИЦАЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА
ОПШТИНЕ СРБОБРАН
НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ**

ЈП ЗАВОД ЗА УРБАНИЗАМ ВОЈВОДИНЕ - НОВИ САД

Е –2434-1

РУКОВОДИЛАЦ ТИМА

Тања Топо, маст.дипл.инж.зашт.жив.сред.

ДИРЕКТОР

Владимир Зеленовић, дипл.инж.маш.

НОВИ САД, ДЕЦЕМБАР 2012. године

РУКОВОДИЛАЦ ТИМА:

Тања Топо, маг.дипл.инж.зашт.жив.сред.

СТРУЧНИ ТИМ:

Тања Топо, маг.дипл.инж.зашт.жив.сред.
Славица Пивнички, дипл.инж.пејс.арх.
Раде Овука, дипл.инж.арх.
Радованка Шкрбић, дипл.инж.арх.
Љиљана Јовичић Малешевић, дипл.екон.
Мирољуб Љешњак, дипл.инж.пољ.
Др Оливера Добривојевић, дипл.пр.планер
Далибор Јурица, дипл.инж.геод.
Милко Бошњачић, дипл.инж.геод.
Зоран Кордић, дипл.инж.саобр.
Бранко Миловановић, дипл.инж.мелио.
Зорица Санадер, дипл.инж.електр.
Милан Жижић, дипл.инж.маш.
Теодора Томин Рутар, дипл.прав.
Оливера Његомир, дипл.мат.
Злата Хома Будински, геод.техн.
Драгана Митић, оператер
Аљоша Дабић, копирант

САДРЖАЈ

А) ТЕКСТУАЛНИ ДЕО

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ	1
I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ.....	2
1. ПОВОД, ПРЕДМЕТ И РАЗЛОГ ЗА ИЗРАДУ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА.....	2
1.1. Правни и плански основ	3
2. КРАТАК ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА И ЦИЉЕВА ПЛАНА.....	5
2.1. Садржај Плана.....	5
2.2. Општи циљеви Плана.....	5
2.3. Посебни циљеви Плана	6
3. ПРЕГЛЕД ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА И КВАЛИТЕТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ НА ПОДРУЧЈУ ОБУХВАТА ПЛАНА	8
3.1. ПОЛОЖАЈ	8
3.2. ПРИРОДНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ	8
3.2.1. Вода	8
3.2.2. Земљиште.....	9
3.2.3. Заштићена природна подручја, значајна подручја, биодиверзитет и шуме	10
3.2.4. Експлоатација минералних сировина	10
3.2.5. Обновљиви извори енергије.....	11
3.3. ПРОСТОРНА ДИФЕРЕНЦИЈАЦИЈА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ.....	12
3.4. СТВОРЕНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ.....	13
3.4.1. Отпад	13
3.4.2. Становништво	13
3.4.3. Мрежа и функције насеља и јавне службе	14
3.4.4. Привреда	14
3.4.5. Инфраструктурни системи.....	15
3.4.6. Заштита непокретних културних добара	19
4. КАРАКТЕРИСТИКЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ПОЈЕДИНИМ ОБЛАСТИМА КОЈЕ МОГУ БИТИ ИЗЛОЖЕНЕ НЕГАТИВНОМ УТИЦАЈУ	19
5. РАЗМАТРАНА ПИТАЊА И ПРОБЛЕМИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ОБУХВАТУ ПЛАНА И РАЗЛОЗИ ЗА ИЗОСТАВЉАЊЕ ОДРЕЂЕНИХ ПИТАЊА И ПРОБЛЕМА ИЗ ПОСТУПКА ПРОЦЕНЕ	20
6. ПРИКАЗ ПРИПРЕМЉЕНИХ ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА (НАЈПОВОЉНИЈЕ ВАРИЈАНТНО РЕШЕЊЕ СА СТАНОВИШТА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ВАРИЈАНТНО РЕШЕЊЕ У СЛУЧАЈУ НЕРЕАЛИЗОВАЊА ПЛАНА).....	22
7. РЕЗУЛТАТИ ПРЕТХОДНИХ КОНСУЛТАЦИЈА СА ЗАИНТЕРЕСОВАНИМ ОРГАНИМА И ОРГАНИЗАЦИЈАМА	22
II ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ И ИЗБОР ИНДИКАТОРА	23
1. ОПШТИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ	24
2. ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ.....	25
3. ИЗБОР ИНДИКАТОРА СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ.....	26
4. КОПАТИБИЛНОСТ ЦИЉЕВА СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ СА ЦИЉЕВИМА ПЛАНА.....	28
III ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ СА ОПИСОМ МЕРА ЗА СМАЊЕЊЕ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ.....	28
1. ПРИКАЗ ВАРИЈАНТНОГ РЕШЕЊА НЕУСВАЈАЊА ПЛАНА	29
2. ПРИКАЗ ВАРИЈАНТНОГ РЕШЕЊА УСВАЈАЊА И ИМПЛЕМЕНТИРАЊА ПЛАНА	30
3. ПОРЕЂЕЊЕ ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА И ПРИКАЗ РАЗЛОГА ЗА ИЗБОРА НАЈПОВОЉНИЈЕГ РЕШЕЊА СА АСПЕКТА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ.....	30
4. ПРИКАЗ ПРОЦЕЊЕНИХ УТИЦАЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	32
4.1. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ НА ВАЗДУХ	32
4.2. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ НА ВОДУ	34
4.3. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ НА ЗЕМЉИШТЕ	36
4.4. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ НА ПРИРОДНА ДОБРА (ФЛОРА, ФАУНА И БИОДИВЕРЗИТЕТ)	38

4.5. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ НА ПЕЈЗАЖ	38
4.6. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ НА СТАНОВНИШТВО	39
4.7. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ НА НАСЕЉЕ (АРХИТЕКТОНСКО НАСЛЕЂЕ)	40
4.8. ПРОЦЕНА УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ НА КУЛТУРНА ДОБРА	40
4.9. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ ПРИ ИЗГРАДЊИ ИНФРАСТРУКТУРЕ.....	40
5. УСЛОВИ И МЕРЕ ЗАШТИТЕ, УРЕЂЕЊА И УНАПРЕЂЕЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ЦИЉУ СПРЕЧАВАЊА И ОГРАНИЧАВАЊА НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА.....	42
5.1. ОПШТЕ МЕРЕ У ТОКУ ИЗГРАДЊЕ ПОЈЕДИНАЧНИХ ОБЈЕКТА	44
5.2. МЕРЕ ЗАШТИТЕ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ	44
5.2.1. Мере заштите ваздуха	44
5.2.2. Мере заштите вода.....	45
5.2.3. Мере заштите земљишта	46
5.2.4. Мере заштите шума и шумског земљишта	47
5.2.5. Мере заштите природних добара	47
5.2.6. Мере заштите од буке	48
5.2.7. Мере заштите при управљању отпадом	48
5.2.8. Мере приликом изградње и експлоатације инфраструктуре	48
5.2.9. Мере заштите живота и здравља људи	52
5.2.10. Мере заштите од ванредних ситуација.....	53
6. ВЕРОВАТНОЋА, ИНТЕНЗИТЕТ, СЛОЖЕНОСТ, РЕВЕРЗИБИЛНОСТ, ВРЕМЕНСКА И ПРОСТОРНА ДИМЕНЗИЈА, КУМУЛАТИВНА И СИНЕРГЕТСКА ПРИРОДА УТИЦАЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА.....	55
IV СМЕРНИЦЕ ЗА НИЖЕ ХИЈЕРАРХИЈСКЕ НИВОО У ПОСТУПКУ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ.....	56
V ПРОГРАМ ПРАЋЕЊА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И МОНИТОРИНГ У ПОСТУПКУ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	57
1. ОПИС ЦИЉЕВА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	57
2. ИНДИКАТОРИ ЗА ПРАЋЕЊЕ СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	57
2.1. МОНИТОРИНГ КВАЛИТЕТА ВАЗДУХА	58
2.2. МОНИТОРИНГ КВАЛИТЕТА ВОДЕ.....	59
2.3. МОНИТОРИНГ КВАЛИТЕТА ЗЕМЉИШТА	62
2.4. МОНИТОРИНГ БУКЕ	63
2.5. ЗАКОНСКИ ОКВИР	65
3. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА.....	67
4. ПОСТУПАЊЕ У СЛУЧАЈУ ПОЈАВЕ НЕОЧЕКИВАНИХ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА	68
VI ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ И ТЕШКОЋЕ У ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ	71
1. ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ	71
2. ТЕШКОЋЕ ПРИ ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	72
VII ПРИКАЗ НАЧИНА ОДЛУЧИВАЊА	72
VIII ЗАКЉУЧЦИ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	73
ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ	74

Б) ГРАФИЧКИ ДЕО

ИЗВЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ
СРБОБРАН НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

A) ТЕКСТУАЛНИ ДЕО

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Службени гласник Републике Србије", број 135/2004 и 88/2010) утврђена је обавеза да се стратешка процена утицаја на животну средину врши и за планове у области просторног и урбанистичког планирања. Законом су утврђени услови, начин и поступак вршења процене утицаја планова на животну средину, у циљу обезбеђивања заштите животне средине и унапређивања одрживог развоја, интегрисањем основних начела заштите животне средине у поступак припреме и усвајања Плана.

Извештај о стратешкој процени утицаја Просторног плана општине Србобран на животну средину урађен је у складу са Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину, као и другим законским и подзаконским актима који регулишу ову област.

За носиоца израде Извештаја о стратешкој процени утицаја Просторног плана општине Србобран на животну средину одређен је ЈП "Завод за урбанизам Војводине" Нови Сад.

Извештајем о стратешкој процени су, на основу мултидисциплинарног начина рада, вредновани и процењени могући значајни утицаји на животну средину до којих може доћи имплементацијом планских решења, и дат је предлог мера за смањење негативних утицаја на животну средину.

I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

1. ПОВОД, ПРЕДМЕТ И РАЗЛОГ ЗА ИЗРАДУ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Извештај о стратешкој процени саставни је део документационе основе Просторног плана, сходно члану 24. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину.

Просторни план дефинише стратешки прихватљиве, просторно оствариве и плански осмишљене пропозиције и управљачке механизме, заснивајући се на интегралној валоризацији свих релевантних фактора у доменима заштите, коришћења, организовања и уређења простора, са циљем одржавања еколошке равнотеже подручја кроз интерактивни повратни приступ. Будући концепт развоја се базира на принципима интегралног приступа простору и основним структурама (економска, социјална и еколошка), односно на принципима одрживог развоја.

Стратешка процена је процес којим се интегришу циљеви и принципи одрживог развоја у планским документима, с циљем избегавања, спречавања или ограничења негативних утицаја на животну средину, здравље људи, биодиверзитет, природна, културна и друга створена добра.

Непосредан повод за израду Извештаја о стратешкој процени је обавеза произашла из Одлуке о приступању изради стратешке процене утицаја предметног Просторног плана на животну средину.

У складу са законским одредбама и праксом Стратешке процене у Европи, Извештај о стратешкој процени структурално обрађује:

- (1) полазне основе стратешке процене (амбијентални оквир за обављање стратешке процене);
- (2) циљеве и индикаторе (аналитички и циљни оквир за анализу и дијагнозу стања, дефинисања проблема и проналажења решења);
- (3) стратешку процену утицаја (стратешка процена утицаја на животну средину у ужем смислу – дефинисање матричног оквира процене);
- (4) смернице за ниже хијерархијске нивое (утврђивање смерница, стратешког и хијерархијског оквира за обављање процена утицаја у току спровођења Просторног плана);
- (5) програм праћења стања животне средине (мониторинг – оквир за праћење спровођења Просторног плана, односно очекиваних ефеката, стварних утицаја и новог стања на планском подручју);
- (6) коришћену методологију и тешкоће у изради (концептуални и методолошки оквир коришћен у току израде стратешке процене, односно објективне тешкоће које су утицале на стратешку процену);
- (7) начин одлучивања (оквир у коме су доношене одлуке, односно учешће јавности у поступку стратешке процене);
- (8) закључна разматрања и напомене (синтезни оквир стратешке процене са визијом за спровођење и унапређења стратешке процене).

Предметним Елаборатом су, на основу мултидисциплинарног начина рада, вредноване све мере и активности предвиђене Просторним планом општине Србобран, процењени су њихови потенцијално негативни утицаји, који се могу реализовати имплементацијом Просторног плана, уочени су одређени деградациони пунктови на овом простору и дат је предлог адекватних мера заштите животне средине за њихову елиминацију или смањење.

1.1. ПРАВНИ И ПЛАНСКИ ОСНОВ

Чланом 216. ст. 2 Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 79/09, 81/09-исправка, 64/10-УС и 24/11), прописано је да се просторни план општине, који је донет до дана ступања на снагу овог Закона, усклади са одредбама овог Закона у року од 18 месеци од дана ступања на снагу овог закона. Просторни план општине Србобран („Службени лист општине Србобран", бр. 9/08, 1/09 и 5/09) усвојен је 2008. године.

Скупштина општине Србобран, по прибављеном мишљењу Комисије за планове, донела је Одлуку о усклађивању Просторног плана општине Србобран са Законом о планирању и изградњи ("Службени лист општине Србобран", бр. 8/09). На тај начин је створен правни и законски основ за усклађивање Просторног плана општине Србобран, које је спроведено у складу са Законом о планирању и изградњи и одредбама Правилника о садржини, начину и поступку израде планских докумената ("Службени гласник РС", бр. 31/10, 69/10 и 16/11).

Послови усклађивања Просторног плана општине Србобран са Законом, поверени су ЈП "Завод за урбанизам Војводине" Нови Сад.

Планска решења и Извештај о стратешкој процени, усклађени су са прописима, који посредно или непосредно регулишу ову област:

- Закон о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 72/09, 81/09-исправка 64/10-УС и 24/11);
- Правилник о садржини, начину и поступку израде планских докумената ("Службени гласник РС", бр. 31/10, 69/10 и 16/11);
- Закон о регионалном развоју ("Службени гласник РС", бр. 51/09 и 30/10);
- Закон о територијалној организацији Републике Србије ("Службени гласник РС", бр. 129/07);
- Законом о државном премеру и катастру ("Службени гласник РС", бр. 72/09 и 18/10);
- Закон о заштити природе ("Службени гласник РС", бр. 36/09, 88/10 и 91/10-исправка);
- Закон о заштити животне средине ("Службени гласник РС", бр. 135/04, 36/09, 36/09 – др. закон, 72/09 – др. закон, 43/11-УС);
- Закон о заштити ваздуха ("Службени гласник РС", бр. 36/09);
- Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр. 135/04 и 88/10);
- Закон о процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр. 135/04 и 36/09);
- Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине ("Службени гласник РС", бр. 135/04);
- Закон о заштити од буке у животној средини ("Службени гласник РС", бр. 36/09 и 88/10);
- Закон о управљању отпадом ("Службени гласник РС", бр. 36/09 и 88/10);
- Закон о пољопривредном земљишту ("Службени гласник РС", бр. 62/06, 65/08-др.закон и 41/09);
- Закон о пољопривреди и руралном развоју ("Службени гласник РС", бр. 41/09);
- Закон о сточарству ("Службени гласник РС", бр. 41/09 и 93/12);
- Закон о ветеринарству ("Службени гласник РС", бр. 91/05, 30/10 и 93/12);
- Закон о водама ("Службени гласник РС", бр. 30/10 I и 93/12);
- Закон о водама ("Службени гласник РС", бр. 46/91, 53/93, 53/93-др.закон, 67/93-др. закон, 48/94- др. закон, 54/96, 101/05-др. закон, одредбе чл. 81. до 96.);
- Закон о јавним путевима ("Службени гласник РС", бр. 101/05, 123/07, 101/11 и 93/12);
- Закон о железници ("Службени гласник РС", бр. 18/05);
- Закона о безбедности у железничком саобраћају ("Службени гласник РС", 60/98 и 36/99);

- Закон о експропријацији ("Службени гласник РС", бр. 53/95, 23/01-СУС и "Службени лист СРЈ", број 16/01-СУС и "Службени гласник РС", број 20/09);
- Закон о рударству и геолошким истраживањима ("Службени гласник РС", број 88/11);
- Закон о геолошким истраживањима ("Службени гласник РС", број 44/95 и 101/05-др.закон, члан 38.став 3.);
- Закон о туризму ("Службени гласник РС", бр. 36/09, 88/10, 99/11-др. закон и 93/12);
- Закон о електронским комуникацијама ("Службени гласник РС", бр. 44/10);
- Закон о енергетици ("Службени гласник РС", број 57/11, 80/11-исправка и 93/12);
- Закон о заштити од нејонизујућих зрачења ("Службени гласник РС", бр. 36/09);
- Закон о културним добрима ("Службени гласник РС", бр. 71/94, 52/11-др. закон, 52/11-др.закон и 99/11-др. закон);
- Закон о шумама ("Службени гласник РС" бр. 30/10 и 93/12);
- Закон о шумама ("Службени гласник РС" бр. 46/91, 83/92, 53/93-др. закон, 54/93, 60/93-исправка, 67/93-др. закон, 48/94-др. закон 54/96,101/05-др. закон, одредбе чл. 9 до 20.);
- Закон о дивљачи и ловству ("Службени гласник РС", бр. 18/10);
- Закон о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда ("Службени гласник РС", бр. 36/09);
- Закон о ванредним ситуацијама ("Службени гласник РС ", бр. 111/09, 92/11 и 93/12);
- Закон о одбрани ("Службени гласник РС", бр. 116/07, 88/09, 88/09 - др. закон и 104/09 - др.закон);
- Закон о заштити од пожара ("Службени гласник РС", бр. 111/09);
- Уредба о утврђивању водопривредне основе Републике Србије ("Службени гласник РС", бр. 11/02);
- као и други законски и подзаконски акти, који на директан или индиректан начин регулишу ову област.

У овај Извештај и Просторни план уграђене су смернице и стратешка опредељења из следећих докумената Владе Републике Србије, Владе Аутономне Покрајине Војводине и међународних конвенција:

- Национална стратегија одрживог развоја ("Службени гласник РС", бр. 57/08);
- Стратегија регионалног развоја Републике Србије за период од 2007. до 2012. године ("Службени гласник РС", бр. 21/07);
- Стратегија развоја поштанских услуга у Србији ("Службени гласник РС", бр. 23/08 и 21/10);
- Стратегија развоја железничког, друмског, водног, ваздушног и интермодалног транспорта у Републици Србији од 2008. до 2015. године ("Службени гласник РС", бр. 4/08);
- Стратегија развоја туризма Републике Србије ("Службени гласник РС", бр. 91/06);
- Стратегија развоја туризма Војводине-Маркетинг стратегија туризма Војводине ("Службени лист АПВ", бр. 6/10);
- Национални програм заштите животне средине ("Службени гласник РС", бр. 12/10);
- Стратегија развоја шумарства Републике Србије ("Службени гласник РС бр. 59/06);
- Стратегија развоја пољопривреде Србије ("Службени гласник РС", бр. 78/05);
- Стратегија развоја енергетике Републике Србије до 2015. године ("Службени гласник РС", бр. 44/05);
- Програм оставаривања Стратегије развоја енергетике Републике Србије до 2015. године за период од 2007. до 2012. године ("Службени гласник РС", бр. 17/07, 73/07, 99/09 и 27/10);
- Стратегија интегрисаног управљања границом у Републици Србији ("Службени гласник РС", бр. 11/06);
- Стратегија управљања отпадом за период 2010-2019 ("Службени гласник РС", бр. 29/10);
- Стратегија развоја конкуретних и иновативних малих и средњих предузећа за период од 2008. до 2013. године ("Службени гласник РС", бр. 103/08);

- Стратегија биолошке разноврсности Републике Србије за период од 2011. до 2018. године ("Службени гласник РС", број 13/11);
- Европска конвенција о пределу ("Службени гласник РС-Међународни уговори", бр. 4/11);
- Закон о потврђивању Конвенције о очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта ("Службени гласник РС - Међународни уговори" бр. 102/2007);
- Закон о потврђивању Конвенције о биолошкој разноврсности ("Службени лист СРЈ" Међународни уговори, бр.11/01, "Службени лист СЦГ" Међународни уговори, бр. 16/05- др. пропис).

Плански основ за израду Просторног плана представљају Просторни план Републике Србије од 2010. до 2020. године ("Службени гласник РС", бр. 88/10, у даљем тексту: ППРС), Регионални просторни план Аутономне Покрајине Војводине до 2020. године ("Службени лист АПВ", бр. 22/11) и Просторни план подручја инфраструктурног коридора аутопута Е-75, Суботица-Београд (Батајница) ("Службени гласник РС", бр. 69/03 и 36/10).

2. КРАТАК ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА И ЦИЉЕВА ПЛАНА

2.1. САДРЖАЈ ПЛАНА

Текстуални део Нацрта Просторног плана садржи следеће елементе (преглед основних поглавља Нацрта), у складу са прописима који дефинишу садржину планских докумената:

I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ

1. ТЕКСТУАЛНИ ДЕО

II ПЛАНСКИ ДЕО

1. ПЛАНСКА РЕШЕЊА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА
2. ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ, КОРИШЋЕЊЕ И РАЗВОЈ ПРИРОДНИХ СИСТЕМА И РЕСУРСА
3. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ, ДИСТРИБУЦИЈА СТАНОВНИШТВА И МРЕЖА НАСЕЉА И ЈАВНИХ СЛУЖБИ
4. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ И ДИСТРИБУЦИЈА ПРИВРЕДНИХ ДЕЛАТНОСТИ
5. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ ТУРИЗМА, ОРГАНИЗАЦИЈА И УРЕЂЕЊЕ ТУРИСТИЧКИХ И РЕКРЕАТИВНИХ ПРОСТОРА
6. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ ИНФРАСТРУКТУРНИХ СИСТЕМА И ПОВЕЗИВАЊЕ СА РЕГИОНАЛНИМ ИНФРАСТРУКТУРНИМ МРЕЖАМА
7. ПРОПОЗИЦИЈЕ ЗАШТИТЕ ПРЕДЕЛА, ПРИРОДНИХ ДОБАРА И КУЛТУРНИХ ДОБАРА

III ПРОПОЗИЦИЈЕ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

1. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА
2. ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА
3. КРИТЕРИЈУМИ КОЈИМА СЕ УТВРЂУЈЕ ЗАБРАНА ГРАЂЕЊА НА ОДРЕЂЕНОМ ПРОСТОРУ ИЛИ ЗА ОДРЕЂЕНЕ ОБЈЕКТЕ
4. МЕРЕ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА
5. МЕРЕ ЗА РАВНОМЕРНИ ТЕРИТОРИЈАЛНИ РАЗВОЈ ОПШТИНЕ СРБОБРАН

Такође, Просторни план садржи и графички део, у оквиру којег су рефералне карте (Намена простора, Мрежа насеља и инфраструктурни системи, Туризам и заштита простора, Карта спровођења) и шематски прикази.

2.2. ОПШТИ ЦИЉЕВИ ПЛАНА

Општи циљеви уређења, развоја и заштите подручја у обухвату Просторног плана су:

- стварање планског основа за организовани просторни развој, заштиту и уређење подручја општине Србобран;
- рационално коришћење простора ради повећања функционалне и развојне ефикасности;
- изналажење простора и могућности за остварење одрживог развоја пољопривреде и њено усклађивање са осталим делатностима;

- задржавање становништва унапређењем квалитета живљења и обезбеђивањем услова за запошљавање;
- очување, унапређење и заштита природе, посебних природних вредности и непокретних културних добара;
- унапређење стања шума, коришћење шума у складу са одрживим развојем и еколошким принципима и повећање површина под шумама;
- обезбеђење услова за развој различитих облика туризма;
- заштита посебно вредних, угрожених и деградираних подручја;
- интеграција заштите животне средине у све појединачне, секторске политике и стратегије развоја;
- планирање и одрживо коришћење природних ресурса, добара и енергије,
- увођење енергетски економичнијих технологија и постепени прелазак на максимално могуће коришћење обновљивих природних ресурса;
- подстицање производње и примене технологија које смањују загађивање животне средине и производњу отпада;
- максимално могуће смањење, у складу са достигнутим степеном друштвено-економског развоја, свих активности које имају негативне ефекте на природу.

2.3. ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ ПЛАНА

Циљ **будућих демографских кретања** у општини Србобран односи се на спречавање даљег погоршања виталних карактеристика популације, као и на стварање услова за повећање степена запослености у насељима, што би допринело подизању квалитета живота на виши ниво.

Циљ израде Плана **у области привреде** је обезбеђење просторних услова за развој стабилне и развијене привредне структуре, која ће дугорочно посматрано омогућити одрживо коришћење природних и створених ресурса и компаративних предности Општине.

Циљ у области **индустрије** је динамизирање прерађивачке индустрије (првенствено везане за локално сировинско залеђе), у складу са заштитом животне средине, као и обезбеђење просторних услова за отварање малих и средњих предузећа, уз активну и атрактивнију политику привлачења инвеститора.

Циљ у **развоју капацитета терцијарних делатности** је подстицање њиховог развоја да би се достигао ниво који захтевају савремени стандарди живљења.

Инфраструктура

Саобраћајна инфраструктура

Као посебни циљеви у домену саобраћаја су:

- стварање услова за развој свих облика саобраћаја у оквиру простора општине Србобран, како би се подстакао укупни развој насеља и остварио плански развој свих насеља на принципима рационалног газдовања простором и минимизацијом заузимања пољопривредног земљишта;
- формирање нове оптималне саобраћајне матрице општине Србобран, која треба да представља сегмент будуће саобраћајне матрице Војводине и то на нивоу перспективног развоја, интеррегионалног повезивања са субрегионима;
- стварање услова за развој саобраћајних капацитета заснован на европским стандардима, тј. стратешким принципима одрживог развоја животне средине како у оквиру урбаних и руралних простора, тако и у оквиру атара како би се створили услови за производњу здраве хране, као једног од будућих стратешких опредељења овог простора;
- стварање услова за развој железнице (кроз модернизацију и реконструкцију капацитета), како би се могла уклопити у нова европска опредељења свеобухватног развоја региона.

Водопривредна инфраструктура

Као делови основног стратешког циља у области **водопривредне инфраструктура**, на подручју Општине Србобран систематизовани су следећи циљеви:

- Дефинисање водопривредног развоја и могућности водопривреде као подстицајног, или ограничавајућег фактора у оквиру других компонената развоја подручја;
- Интегрално, комплексно, рационално и јединствено коришћење водних ресурса, како за водоснабдевање становништва, тако и за подмирење потреба осталих корисника вода;
- Осигурање заштите и унапређење квалитета вода до нивоа несметаног коришћења вода за предвиђене намене, као и заштита и унапређење животне средине уопште и побољшање квалитета живљења људи;
- Очување и унапређење заштите од поплава, ерозија и бујица, као и других видова штетног дејства вода, при чему се и други системи (урбани, привредни, инфраструктурни итд.) упућују како да усмере свој развој, да би се заштитили од штетног дејства вода;
- Унапређење свих делатности на водама и око њих, како би се успешно могли реализовати други циљеви у области водопривреде;
- Заштита и уређење сликова са гледишта развоја водопривредних система и развоја других водопривредних грана, посебно шумарства, путем заштите и ревитализације угрожених екосистема, антиерозионог газдовања шумама, унапређења естетских вредности, очувања и унапређења археолошких, историјских, биолошких, геолошких и других природних и створених ресурса и вредности.

Енергетска инфраструктура

У области енергетске инфраструктуре циљеви су следећи:

- унапређење квалитета живљења и задовољавање потреба становника, при том имајући у виду принципе енергетске ефикасности;
- с обзиром на енергетску зависност региона, посебну пажњу посветити развоју и могућностима примене алтернативних извора енергије примерених подручју (геотермална енергија, енергија ветра и сунца, биомаса и биогас) и малих хидроелектрана на каналима ОКМ ХС ДТД и водотоцима, имајући све време потребу за енергетском ефикасношћу;
- функционално коришћење и штедња необновљивих ресурса;
- гасификација на предметном подручју на бази усклађених концепција гасификације и топлификације, у сврху задовољења потреба крајњих корисника у широкој потрошњи;
- побољшање рада и поузданости постојеће гасоводне мреже, као и њен даљи развој;
- експлоатација минералних сировина у складу са одрживим развојем, очувањем и заштитом природних и створених ресурса и животне средине;
- обезбеђење квалитетне и сигурне испоруке електричне енергије диктираном потрошњом у наредном периоду за све потрошаче на подручју Општине;
- реконструкција постојеће 10 kV мреже и изградња нове 20 kV у складу са променом трансформације електричне енергије, тако да сва насеља буду повезана мрежом од 20 kV. Нисконапонску дистрибутивну мрежу, преко које се директно снабдевају сви потрошачи на овом подручју, треба ускладити са овим променама;
- изградња нове и реконструкција постојећих трафостаница 10/0,4 kV на 20/0,4 kV, у складу са захтевима реконструисане дистрибутивне мреже и порастом потрошње;
- у насељима, туристичким локалитетима, дуж државних путева у близини насеља и раскрсница изградити квалитетну спољну расвету у складу са новим технологијама развоја расветних тела;
- заштита коридора високонапонске електроенергетске мреже.

Електронска комуникациона инфраструктура

Посебни циљеви израде Просторног плана у области телекомуникационе инфраструктуре:

- обезбеђење мреже високог квалитета, поузданости и расположивости изградњом јединствене транспортне мреже;
- изградња међумесне и приступне оптичке кабловске везе, за осигурање квалитета међумесних и насељских мрежа довољног капацитета;
- замена дотрајале опреме и модернизовње мреже, да би се обезбедило поузданије и квалитетније функционисање електронског комуникационог система ПТТ и услови за увођење савремених услуга;
- Увођење мобилне услуге засноване на радио преносу;
- изградити модерне приступне кабловске мреже, за обезбеђење широкопојасних сервиса, развој јавних, комерцијалних и локалних радио и ТВ програма, уз константно праћење и укључивање нових технологија у складу са светским трендовима;
- осигурање коридора за РР везе;
- изградња микроталасних система за дистрибуцију радио и телевизијских програма у сеоским и мањим градским срединама изолованим острвима КДС.

3. ПРЕГЛЕД ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА И КВАЛИТЕТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ НА ПОДРУЧЈУ ОБУХВАТА ПЛАНА

3.1. ПОЛОЖАЈ

Општина Србобран налази се у централном делу Бачке, на обалама Великог Бачког канала.

Припада Јужнобачкој области и граничи се са запада општином Врбас, северозапада Мали Иђош, североистока и истока општином Бечеј, а са југа Жабаљ (у изузетно малом делу) и Темерин.

Основне карактеристике географског положаја Србобрана су:

- централни положај у Бачкој
- развијена путна мрежа и добра саобраћајна повезаност са окружењем.

3.2. ПРИРОДНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

3.2.1. Вода

Површинске воде

Хидрографију овог краја чине површинске и подземне воде. Површинску хидрографију чине: канал Дунав-Тиса-Дунав, Криваја и Бељанска бара.

Криваја протиче кроз пољопривредне површине, а њен појас карактерише и недостатак зеленила дуж тока. Обале су углавном обрасле трском и другим барским биљем. Криваја је на свом току кроз Србобран делом регулисана, док је преостали део потребно регулисати у наредном периоду.

Река би пружала изузетне могућности за развој биљног и животињског света, а свакако би била и богатија рибом да није приметно загађење, проузроковано упуштањем непречишћених отпадних вода са сточних фарми на простору кроз који протиче. Обале, као и само корито, запуштени су и загађени чврстим отпадом бацањем свакојаког смећа.

Магистрални канал Хс ДТД Бездан–Врбас пролази у дужини од 13 km кроз територију општине Србобран, делећи је на, већи северни део и мањи јужни део. То су два посебно раздвојена хидрографска подручја са потпуно различитом детаљном каналском мрежом (ДКМ), а чији је заједнички реципијент магистрални канал.

Канал Бездан–Врбас због ограничених габарита није у могућности да прими пловила веће носивости од 500t у оба смера. Јужно од насеља Савино село, на даљини од око 0,5 km, из канала Савино Село – Нови Сад захвата воду канал «Јегричка». То је природно корито доста дубоко усечено. У периоду одводњавања он растеређује основну каналску мрежу. Радни ниво воде до уставе испод Змајева је на коти 78,00 mАНВ, а низводно од уставе је на коти 76,25 mАНВ. Такав висински положај пружа повољан услов за дренажање припадајуће сливне површине.

Описани канали су крајњи реципијенти за пријем и евакуацију у опште сувишних вода са припадајућих сливних површина. Детаљна каналска мрежа (ДКМ) преко својих главних сабирних канала у атарима спроводи површинску и подземну воду у унапред наведене канале, углавном гравитацијом без препумпавања.

На подручју општине постојећа каналска мрежа је трајно решена за будући период. Могу да уследе незнатне промене, углавном због прилагођавања са постојећим системом каналске мреже постигнуто је потпуно одвођење сувишних вода са било којег дела територије атара. На формирање детаљне каналске мреже највише је утицала основна каналска мрежа и конфигурација терена.

У целисти на подручју општине нису потребни значајнији – нови захвати на постојећој детаљној каналској мрежи, јер је постигнуто повољно одвођење сувишних вода. Подземне воде су под непосредним утицајем радних нивоа воде у каналима Врбас – Бечеј, Јегричка и ДКМ. Подручје општине пружа максимално покривање са системима за наводњавање с обзиром на могућност обезбеђења довољне количине воде, ниво подземне воде, урађен терен са каналском мрежом и друго.

Подземне воде

На појединим нижим деловима алувијалне терасе, изданска вода избија на површину и угрожава пољопривредне или стамбене површине.

Србобран и насеља (Турија и Надаљ) излазе на канал ДТД и налазе се на релативно ниским теренима и под утицајем су подземних вода што даје велику важност развоју водопривреде како због наводњавања, снабдевања водом тако и због водног саобраћаја и одвода атмосферских вода преко мелиоративних канала.

Максимални ниво подземних вода креће се од коте 80 mАНВ до 81 mАНВ, а према каналу пада на коту 78mАНВ. Подземне воде у насељима се јављају на 1,5 метар до 2,5 метра испод земљине површине.

Фреатске воде су у великој мери загађене. Оне се загађују најчешће претварањем копаних бунара у септичке јаме и изливањем отпадних вода директно на земљиште или у канале.

3.2.2. Земљиште

Србобран је општина која је карактеристична по високом уделу пољопривредног земљишта (близу 93%). Ова чињеница је потпуно јасна, јер Србобран има знатне површине под врхунским черноземом и у потпуности је равничарске конфигурације, стога се сматра да ова Општина има најбоље пољопривредне услове на само у нашој земљи, него изнатно шире.

3.2.3. Заштићена природна подручја, значајна подручја, биодиверзитет и шуме

На простору обухвата Плана су евидентирани просторне целине од значаја за очување биолошке разноврсности:

- Заштитна зона заштићеног подручја **Парка природе (ПП) „Стара Тиса код Бисерног острва“**;
- **Бељанска бара као подручје у поступку заштите**, које уједно представља и станиште врста великог броја ретких и угрожених биљних и животињских врста и
- **деонице два регионална еколошка коридора** (Криваја и пловни делови основне каналске мреже ХС ДТД и њихов обалски појас), који истовремено представљају и станишта заштићених врста у блиско-природном стању.

На простору заштитне зоне **Парка природе (ПП) „Стара Тиса код Бисерног острва“**, на простору КО Надаљ 2, потребно је спроводити мере заштите на основу акта о заштити ("Сл. лист општине Жабаљ" бр. 4/08, "Сл. лист општине Бечеј" бр. 1/08, "Сл. лист општине Нови Бечеј", бр. 8/08).

Бељанска бара је предложена за парк природе, са режимима заштите II и III степена и заштитном зоном око заштићеног подручја. На простору општине Србобран, Бељанска бара је у режиму III степена заштите, са заштитном зоном око природног добра.

Режим заштите III степена обухвата део парка природе на коме се налазе просторне целине под већим утицајем човека или које се налазе уз границу заштите подручја и у контакту су са сеоским насељима и обрадивим површинама. Овај режим заштите прописује се за просторе где се могу вршити активности на унапређењу заштићеног подручја, очувању традиционалних делатности локалног становништва, са одговарајућом изградњом инфраструктуре и другом изградњом. Повећање интензитета коришћења простора довођењем нове инфраструктуре и изградњом нових објеката угрозило би основне вредности парка природе.

Заштитна зона је одређена на подручјима у окружењу која имају пресудан утицај на хидролошки режим, као и природне вредности заштићеног добра. Заштитна зона обухвата део ушћа у Великом бачком каналу код Турије и у појасу ширине од 50 m уз корито Бељанске баре, прати границу природног добра.

Водотоци и канали са функцијом **еколошких коридора** и њихов обалски појас истовремено представљају станишта насељена заштићеним врстама које се налазе на списковима Правилника о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива ("Службени гласник РС", бр. 5/10 и 47/11). На одређеним деоницама Криваје и Великог Бачког канала су присутне популације заштићених инсеката, водоземаца и гмизаваца, а појас водног земљишта служи као еколошки коридор заштићеним сисарима.

Заштиту еколошке мреже је потребно спроводити на основу Уредбе о еколошкој мрежи ("Службени гласник РС", број 102/10), којом се утврђује начин управљања еколошком мрежом ради очувања предеоне и биолошке разноврсности, односно типова станишта од посебног значаја за очување и/или унапређивања нарушених станишта и очувања одређених врста.

3.2.4. Експлоатација минералних сировина

Минералне сировине су на територији општине Србобран заступљене као неметалне минералне сировине за добијање грађевинског материјала (глина, песак), хидрогеотермални потенцијал (термоминерална вода) и угљоводоници у течном и гасовитом стању (нафта и гас), које треба користити у складу са принципима одрживог развоја.

Током експлоатације, у циљу заштите животне средине, обавезно је перманентно спроводити мере неге и заштите, а по завршетку експлоатационог периода, просторе на којима се експлатишу минералне сировине треба вратити у пређашње стање, ревитализацијом и/или рекултивацијом и дати им намену којом се не угрожава стање животне средине.

На простору обухвата Плана, налазе се експлоатационо подручје нафтног поља Турија север и експлоатационо подручје гасног поља Србобран.

Предузећу Нафтна Индустрија Србије а.д., Нови Сад одобрена су детаљна геолошка истраживања нафте и гаса на простору јужне Бачке - који се у регистру истражних поља води под бројем 5074.

Према плану геолошких истраживања НИС а.д. Нови Сад ће вршити рефлективна 2Д сеизмичка испитивања у обиму од 150 km на поручју општине Србобран у оквиру координата $X=5\ 030\ 000 - 5\ 050\ 000$ и $Y=7\ 380\ 000 - 7\ 410\ 000$. Евентуалне локације бушотина биће одрежене након сеизмичких истраживања и интерпретације добијених сеизмичких података.

Поред наведених активних истражних простора и експлоатационих поља на простору обухвата Плана, у протеклом периоду регистроване и истражене појаве глина.

Хидрогеотермални потенцијали општине Србобран детаљно су испитани на бушотинама Tus-2/H, Sr-1/H. С обзиром да истраживање, експлоатација и искоришћавање хидрогеотермалних потенцијала не представљају никакву опасност за животну средину, ове активности се дозвољавају на читавом простору општине Србобран.

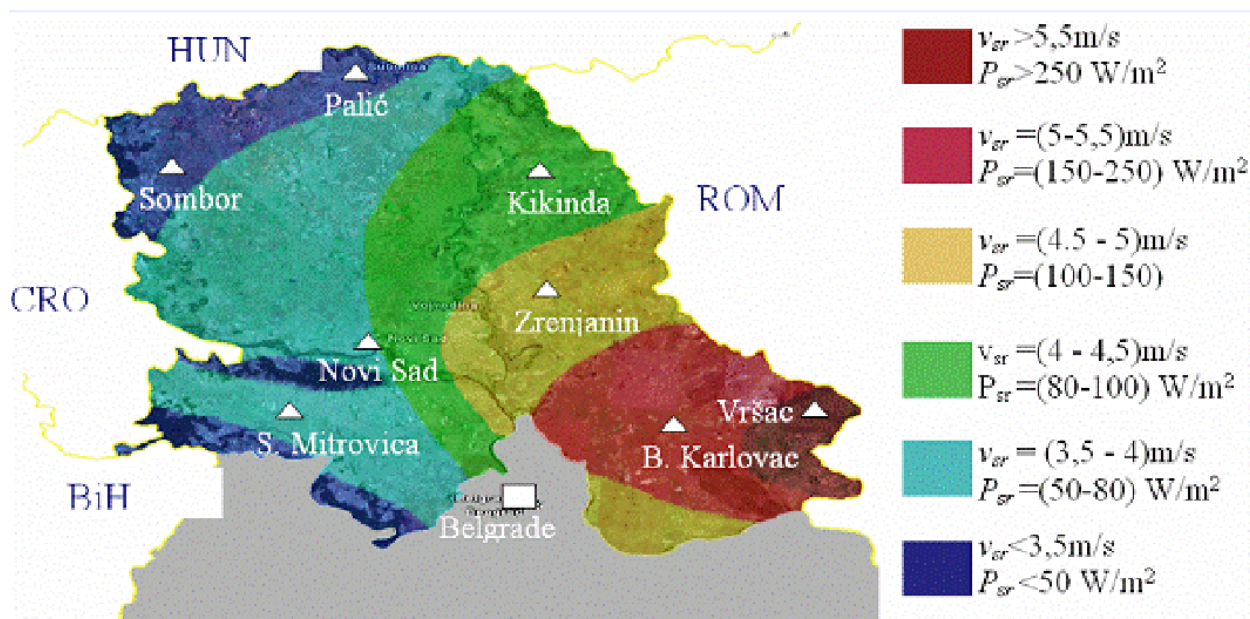
3.2.5. Обновљиви извори енергије

На основу резултата израђених студија за подручје АП Војводине, на простору Општине као мањи и већи потенцијали обновљивих извора енергије издвајају се: биомаса, биогаз, геотермална енергија, сунчева енергија, енергија ветра и хидроенергија.

С обзиром да припада пољопривредном подручју, да су истражене геотермалне бушотине, постоје предуслови, као и на простору целог подручја АП Војводине, за коришћење ових потенцијала као извора обновљиве енергије мањих капацитета за производњу топлотне енергије за потребе пољопривредне производње и бањског туризма.

Сунчева енергија, с обзиром на повољну осунчаност, број сунчаних дана у току године овог простора, може се користити као обновљиви извор енергије који ће користити производни објекат већих капацитета.

Подручје Општине, на основу Студије Атласа ветрова на територији АП Војводини, се налази у зони ветрова (3,5-4,5m/s) на висинама преко 50 m изнад тла, а нарочито 100 m изнад тла, што одговара савременим ветроелектранама снага 2-2,5 MW, где је експлоатација енергије ветра економски исплатива.

Слика 1. Приказ брзине и енергетског потенцијала ветра на висини 50 m у W/m^2 W

Постојање каналске мреже на овом простору пружа могућност коришћења хидроенергије за производне енергетске објекте мањих капацитета.

3.3. ПРОСТОРНА ДИФЕРЕНЦИЈАЦИЈА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Заштита и унапређење животне средине представља основу уравнотеженог развоја, коришћења и уређења простора Републике Србије. Основни циљеви у овој области су заустављање даље деградације и превентивна заштита од свих планираних активности које могу угрозити постојећи квалитет природне и животне средине, уз санацију и ревитализацију угрожених подручја.

Територија општине Србобран представља сложену структуру природних (морфолошких, хидрогеолошких, педолошких и других) одлика и антропогенних утицаја у изграђеним урбаним, руралним и инфраструктурним зонама. Заштиту и унапређење квалитета животне средине неопходно је спроводити диференцирано према дефинисаним просторно-еколошким зонама (на основу параметара животне средине), применом режима и правила изградње и уређења простора и мера заштите животне средине. Оваква просторна диференцијација подручја општине неопходна је и за утврђивање утицаја планских решења на животну средину, који су саставни део стратешке процене утицаја.

Просторним планом Републике Србије, као и Регионалним просторним планом АП Војводине утврђене су 4 категорије загађености по зонама и у том контексту су дефинисана решења, мере и приоритети очувања и унапређења животне средине.

Општина Србобран се налази у II категорији – подручје угрожене животне средине (локалитети са повременим прекорачењем граничних вредности, субурбане зоне насеља најугроженијих подручја из I категорије, сеоска и викенд насеља, туристичке зоне са прекомерним оптерећењем простора, подручја експлоатације минералних сировина, државни путеви I и II реда, железничке пруге, велике фарме, зоне интензивне пољопривреде, аеродроми, речна пристаништа, водотоци III класе) са мањим утицајима на човека, живи свет и квалитет живота. За ова подручја треба спречити даљу деградацију и обезбедити побољшање постојећег стања, како би се умањила деградираност животне средине као ограничавајућег фактора развоја. Потребно је одредити најадекватнији начин коришћења природних ресурса и простора са циљем очувања природних вредности и унапређења животне средине.

У области управљања отпадом дефинисана је неопходност удруживања општина, чиме ће се успоставити систем регионалних центара за управљање отпадом. Регионални принцип обухвата сакупљање отпада, изградњу регионалних депонија капацитета за најмање 20 година, сепарацију рециклабилног отпада, изградњу трансфер станица, као и изградњу постројења за компостирање. Истовремено, неопходно је радити на санацији постојећих званичних одлагалишта отпада, које представљају ризик по животну средину и израдити регионалне и локалне планове управљања отпадом, којима ће бити дефинисано управљање отпадом, у складу са Стратегијом управљања отпадом.

ППРС је дефинисано и да је на територији АП Војводине неопходно изградити регионално складиште опасног отпада у Јужнобачкој области.

За отпад животињског порекла, нарочито отпад из кланица, према ППРС, дате су смернице да ће се на територији АП Војводине третирати у постројењима за третман отпада животињског порекла отвореног типа.

Такође, за рециклажу грађевинског отпада и отпада од рушења ППРС су дате смернице да се одреде посебне локације на нивоу локалних самоуправа.

3.4. СТВОРЕНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

3.4.1. Отпад

Комунални отпад са територије општине Србобран ће се до изградње регионалне депоније на територији Града Нови Сад, привремено одлагати на постојећој локацији општинске депоније за одлагање комуналног отпада. Нацртом Регионалног плана управљања отпадом, као и Локалним планом управљања отпадом за општину Србобран утврђено је да је за главну тј. општинску депонију у општини Србобран (смештена поред пута Србобран – Фекетић, на удаљености од 7,1 km северозападно од последњих кућа у насељу Србобран), неопходно урадити план санације и затварања дела депоније, како би се смањили негативни утицаји на животну средину.

Неуеђена одлагалишта отпада на подручју Општине ће бити санирана и рекултивисана.

Отпад животињског порекла се евакуише на постојећој локацији сточног гробља/јаме гробнице на подручју катастарске општине КО Србобран. На простору постојећег сточног гробља у КО Турија, предвиђена је санација и рекултивација и изградња комплекса ППОВ.

3.4.2. Становништво

Општа демографска ситуација на подручју општине Србобран је неповољна. Пад укупног броја становника (перманентно од 1961. године), ниска стопа наталитета и фертилитета, негативан природни прираштај -6,6‰ (виши од војвођанског просека -4,7‰), висок индекс старења; све су то карактеристике популације која се налази у стадијуму дубоке демографске старости. Пораст укупне популације према последњем попису становништва резултат је позитивног миграционог салда, што ће само у краћем периоду повољно утицати на демографска кретања, али дугорочно посматрано не, с обзиром на ниске стопе репродукције становништва. Зато је потребно одговарајућим мерама демографске и социјалне политике бар ублажити даље негативне тенденције и створити услове да се задржи становништво, обезбеђењем радних места и подизањем на виши ниво укупних услова живота у насељима србобранске општине.

3.4.3. Мрежа и функције насеља и јавне службе

Административна општина Србобран обухвата три насеља: Србобран, Турију и Надаљ. Насеље Србобран има статус локалног центра и градског је карактера и поред унутрашњих има развијене и спољне функције према осталим насељима.

Остала насеља су руралног карактера и имају статус насеља – локалне (месне) заједнице са развијеним центром: потребном опремљеношћу јавним услугама и службама, без спољних функција према суседним селима.

За задовољавање потреба вишег реда, као што су: високо специјализовано здравство, високо и специјално образовање, извесни садржаји у области културе и спорта, општина Србобран гравитира ка Новом Саду (центру међународног значаја) и Београду (центру у категорији европских МЕГА-3 градова).

Јавне службе, односно услуге од јавног интереса, се класификују у две групе:

- *основне услуге*, којима се остварују социјална и културна права гарантована Уставом Републике Србије, и
- *услуге вишег ранга*, које се такође финансирају из јавних фондова и треба да буду доступне свим припадницима одређене циљне групе, за коју се услуга организује.

Организовање основних услуга - предшколско и осмогодишње образовање, основна здравствена заштита, дневни центри за различите социјалне и мултифункционални центри за различите културне програме, подразумевају се у сваком насељеном месту, односно на раздаљини до 30 минута организованим јавним превозом.

Организовање услуга вишег ранга – средње, више и високо образовање, болничка и специјализована здравствена заштита, одређени видови социјалне заштите осетљивих друштвених група, активности и услуге у области културе, спорта и рекреације, се обезбеђује на већем гравитационом подручју, односно на раздаљини до 45 минута од места становања корисника.

3.4.4. Привреда

Индустрија општине Србобран се највећим делом базира на расположивој сировинској основи и постојећим производним капацитетима. У оквиру индустрије заступљена је прехрамбена индустрија, матална индустрија, производња грађевинског материјала, намештаја и стиропора и др.

Индустријска производња је у стагнацији, а расположиви производни капацитети су углавном прерађивачког карактера, са недовољним степеном искоришћености и недовољним степеном финализације производа.

Анализа просторног размештаја привредних капацитета показала је одређен степен концентрације индустријских капацитета у општинском центру. У осталим насељима капацитети су углавном у функцији пољопривреде и трговине.

Пољопривреда представља једну од најзначајнијих грана привреде у Србобрану, јер се највећи број становника бави управо овом делатношћу, као основном, или као допунском.

И поред тога што општина Србобран остварује боље производне резултате од просека за АПВ, делом због изваредних природних предуслова, а делом због богате традиције и огромног искуства свих житеља, стање аграра ипак није нивоу могућности, па је у наредном периоду потребно приступити системском решавању нагомиланих проблема.

3.4.5. Инфраструктурни системи

Саобраћајна инфраструктура

На простору општине Србобран егзистирају капацитети три вида саобраћаја и то друмски саобраћај (као примарни) и железнички и водни саобраћај (као секундарни).

Кроз овај простор имамо "кратко" пружање атопута Е-75 који само тангира Општину и пружа могућност успостављања везе са субрегионима преко пута највишег нивоа саобраћајне услуге. Веза са аутопутем Е-75 се остварује преко денивелисане петље Врбас.

На овом простору се налазе државни путеви I реда бр. 22.1, Нови Сад–Србобран–Бачка Топола и бр. 3 Врбас–Србобран–Бечеј, који својом изграђеношћу и капацитивном способношћу представљају основне саобраћајне капацитете, који кумулишу и усмеравају готово сва саобраћајна збивања у оквиру овог простора до жељених одредишта.

У постојећем стању траса државног пута II реда бр. 129., из правца Србобрана ка Надаљу, пролази кроз урбани простор Србобрана и осталих насеља у Општини. Транзитни токови дуж овог пута нарушавају одвијање насељског саобраћаја и значајно угрожавају функционисање насељских функција, што доводи и до угрожености безбедности одвијања саобраћаја.

Такође у југоисточном делу Општине, ка општини Жабаљ, тангенцијално пролази траса ДП II реда бр. 120, из Бачког Градишта ка Темерину и Новом Саду. Непосредно уз границу општине налази се и укрштање овог пута са ДП бр. 129.

Значај ових путних правца је интеррегионалног карактера, а саобраћајно оптерећење у многоне зависи од обима захтева за транспортним услугама.

Саобраћај, овим путевима, кроз насеља, осим што нарушава мирне насељске токове, значајно утиче на ниво еколошких параметара (бука, прашина, вибрације) у оквиру ових просторних целина, због чега се у скоријој будућности морају створити услови за елиминацију транзита ван урбаних простора насеља.

У обухвату Плана се налази и мрежа општинских и некатегорисаних путева који ће бити укључени у будућу саобраћајну матрицу Општине.

Железнички саобраћај на простору општине Србобран је присутан већ дуже време преко пруге Врбас–Србобран–Бечеј, која спада у групу локалних пруга, преко које је обустављен транспорт.

Водни саобраћај на простору општине Србобран се одвија преко канала ДТД који својим током дијаметрално пресеца општински простор. Обим транспортног рада овим видом саобраћаја, за потребе овог простора је у постојећем стању миноран.

Водопривредна инфраструктура

Водоснабдевање

На територији Општине, у једном градском и два сеоска насеља, снабдевање водом за пиће обавља се искључиво захватањем подземних вода, водозахватним објектима, тј бушеним вертикалним бунарима из основног водоносног комплекса. На извориштима јавног водоснабдевања има 18 активних бунара. Укупна просечна експлоатација подземних вода на територији Општине процењена је на око $Q=45$ l/s.

Изворишта "Поповача" и "Старо Вашариште" користе се за јавно водоснабдевање становништва и индустрије градског насеља Србобран.

На изворишту "Поповача", које се налази на северној периферији насеља, постоји 9 бушених бунара, од којих су 7 у функцији. Величина водозахвата није довољна за будуће проширење, односно изградњу нових експлоатационих бунара, већ само за изградњу резервоара.

Укупни инсталирани капацитет црпних агрегата, приликом израде бунара, износио је $Q=5700 \text{ l/min}$, али систем ради са неравномерним режимом, тако да се поједини бунари искључују и укључују по потреби.

Пад пијезометарског притиска (тенденција опадања је и до 1 m годишње) последица је дугогодишње експлоатације која није усклађена са пројектованим капацитетима бунара. Хемијски састав изданских вода условили су убрзано старење бунара и колматацију филтерског дела и прифилтерске зоне. На интензитет опадања нивоа утиче и експлоатација воде из суседних бунара, као и из других суседних изворишта.

Квалитет подземних вода задовољава нормативе за воду за пиће, изузев нешто повећаног садржаја гвожђа које је на граници максимално дозвољених количина (МДК).

Извориште "Старо Вашариште", налази се у индустријској зони града на десној страни канала ДТД. Просечна експлоатација подземних вода процењена је на око $Q=5 \text{ l/s}$. Квалитет подземних вода задовољава нормативе за воду за пиће, изузев нешто повећаног садржаја гвожђа које је на граници МДК.

Бивша фабрика "Елан" на путу за Турију и кланица имају сопствено извориште на којима има 8 бунара који каптирају подземне воде основног водоносног комплекса. Просечна експлоатација подземних вода износи око $Q=5 \text{ l/s}$.

Постојећи водозахвати у Надаљу и Турији лоцирани су у центру оба насеља, па се према одговарајућим прописима о удаљености водозахватних бунара од могућих загађивача, морају постепено преместити на за то планирана подручја.

Квалитет воде из субартерских издани је још увек релативно задовољавајући, па се вода не пречишћава, али би се у наредном периоду требали планирати уређаји за барем делимично пречишћавање воде за пиће.

Насеље Надаљ се снабдева водом за пиће из изворишта у центру насеља, где су активна 2 бунара којима су захваћене подземне воде из основног водоносног комплекса. Просечна експлоатација подземних вода процењена је на око $Q=4 \text{ l/s}$. Квалитет подземних вода не задовољава у потпуности нормативе за воду за пиће—садржај амонијака изнад МДК.

У непосредној околини постојећих изворишта постоји већи број бунара који су напуштени, не користе се, стога је потребна њихова санација и ликвидација.

Насеље Турија се снабдева водом за пиће из изворишта у центру насеља и чине га три бушена бунара којима су захваћене подземне воде основног водоносног комплекса. Просечна експлоатација подземних вода процењена је на око $Q=6 \text{ l/s}$. Квалитет подземних вода не задовољава у потпуности нормативе за воду за пиће—садржај амонијака изнад МДК.

Одвођење отпадних и атмосферских вода

Канализациона мрежа за прихват отпадних вода скоро нигде није изграђена, сем делимично у центру Србобрана, већ се отпадне воде директно упуштају у водотокове

(канале) без претходног пречишћавања, или се упуштају у подземље путем упијајућих бунара. У наредном периоду би требало, у складу са финансијским могућностима, прећи на потпуно механичко и биолошко пречишћавање отпадних вода у насељима.

Одвођење атмосферских вода у насељима се одвија преко отворене каналске мреже која се улива у најближе реципијенте, водотоке, канале, депресије по ободима насеља. Канали су често обрасли вегетацијом, запушени су и не врше своју функцију, зато их је потребно реконструисати ради несметаног одвођења сувишне воде.

Енергетска инфраструктура

Гасоводна инфраструктура

На територији општине Србобран изграђени су следећи гасоводи:

- разводни гасовод средњег притиска за насеља Турија и Надаљ,
- разводни гасовод РГ 04-15 Госпођинци – Сомбор,
- разводни гасовод РГ 02-04 од РГ 04-15 и ДГ02-02 до ГМРС "Србобран",
- магистрални гасовод Госпођинци – СГС Србобран ДГ-02-02,
- бушотински гасоводи;

Изграђене су ГМРС "Србобран", градска мрежа средњег притиска у Србобрану са 6 (шест) мернорегулационих станица (МРС), челични гасовод средњег притиска Србобран – Турија – Надаљ и 2 (две) МРС за широку потрошњу у Турији и Надаљу, као и дистрибутивна гасна мрежа у свим насељима.

На овом простору се налазе гасне бушотине у експлоатацији и објекти који прате експлоатацију гаса. Изграђена је сабирна гасна станица (СГС) Србобран.

Постојећи капацитети и изграђеност гасоводне инфраструктуре на подручју обухвата Плана су на задовољавајућем нивоу, али пружају могућност њеног даљег развоја и проширења у циљу обезбеђења земног гаса за све кориснике на предметном подручју и боље експлоатације земног гаса.

На простору обухвата Плана гасификована су насељена места. Постојећи коридори гасоводне инфраструктуре, локације ГМРС и МРС се задржавају.

По потреби, постојећа гасоводна мрежа ће се реконструисати ради стабилизације и безбедног транспорта природног гаса до потрошача (проширивање капацитета и замена хаварисаних делова гасоводне инфраструктуре).

Постојећа дистрибутивана гасоводна мрежа у насељима ће се проширивати у складу са захтевима за прикључење нових потрошача природног гаса. Могућност снабдевања гасом, потребно је обезбедити и за садржаје у атару.

Кроз општину Србобран планира се пролазак магистралног гасовода "Јужни ток", чија траса се пружа паралелно са постојећим гасоводом РГ 04-15 Госпођинци – Сомбор.

Нафтоводна инфраструктура

Кроз територију општине Србобран пролази нафтовод Адорјан-рафинерија Нови Сад.

На територији општине Србобран налазе се нафтне и гасне бушотине и објекти који прате експлоатацију на локалитету "Турија север" и "Србобран" као и бушотински нафтоводи и гасоводи. Цело подручје Општине предвиђено је за истражне геолошке радње.

Изграђени објекти НИС-НАФТАГАСА (експлоатација гаса и нафте):

- СОС сабирно - отпремна станица;
- СМС I сабирно - мерна станица;

- КМС колекторско - мерна станица;
- СМС II сабирно - мерна станица;
- Бушотински нафтови.

На нафтно-гасном пољу "Турија север" и "Србобран" наставиће се даља експлоатација минералних сировина из постојећих бушотина. Постојећи објекти за експлоатацију нафте и природног гаса (бушотине, сабирни системи, приступни путеви) се задржавају.

Евентуална изградња објеката који прате експлоатацију нафте и гаса (сабирни системи, приступни путеви и сл.), вршиће се на овом истражном односно експлоатационом простору.

Електроенергетска инфраструктура

Снабдевање електричном енергијом потрошача у општини Србобран, обезбеђено је из два извора. Већи део конзума из трафостанице ТС 220/110/35 kV "Србобран", снаге 20 MVA, која се налази на подручју Општине, а мали део конзума, у западном делу Општине, из трафостанице ТС 110/20 kV "Врбас1" која се налази на територији општине Врбас.

Испорука електричне енергије врши се преко трафостанице ТС 35/20 kV "Србобран мини", са једним енергетским трансформатором инсталисане снаге 8 MVA и трафостанице ТС 35/10 kV "Србобран", са два енергетска трансформатора инсталисане снаге 2X4 MVA. Преко два радијална 35kV надземна вода, ове трафостанице су повезане са ТС 220/110/35 kV "Србобран".

Трафостаница ТС 35/20kV "Србобран мини" је преко 35 kV надземног вода повезана са трафостаницом 110/35kV "Бечеј 1", као и трафостаницом ТС 110/35 kV "Врбас". 35 kV далековод, веза са ТС 110/35 kV "Врбас" је ван погона због лоших техничких карактеристика. Преко 20 kV вода из ТС 35/20 kV "Србобран мини", остварена је веза са 110/20 kV "Бечеј 2".

На датом простору постоји изграђена преносна 400 kV, 220 kV и 110 kV мрежа, као део основног електроенергетског система Војводине, средњенапонска 35 kV, 20 kV и 10 kV, као и нисконапонска 0,4 kV и припадајуће трафостанице. Средњенапонска мрежа је претежно грађена као надземна, са кратким деоницама подземних каблова.

Постојеће капацитете електроенергетске инфраструктуре карактерише неприлагођеност захтевима стално растуће потрошње. Изграђеност преносне и дистрибутивне мреже је задовољавајућа у погледу покривености простора, али не и у погледу капацитета и техничких карактеристика водова и дистрибутивних трафостаница.

Део средњенапонске мреже је грађен за 10 kV напонски ниво, те се мора реконструисати или заменити. Капацитети изграђених трафостаница такође нису задовољавајући, те је потребно у наредном периоду повећати инсталисану снагу трафоа и изградити нове капацитете. Један број дистрибутивних трафостаница 20/0,4 kV и 10/0,4 kV је са повишеним оптерећењем, а у средњенапонској мрежи и у делу нисконапонске мреже су повишени падови напона.

Електронска комуникациона инфраструктура

Електронска комуникациона инфраструктура, на подручју општине Србобран, којом су обухваћени електронски комуникациони објекти, телефонске централе, спојни путеви, приступна мрежа у насељима већим делом, и по квалитету и по капацитету није на задовољавајућем нивоу. Секундарна мрежа није на задовољавајућем нивоу, велики део је изграђен надземно и недовољног је капацитета.

Телефонска централа у Србобрану је ранга чворне централе, повезана је оптичким каблом са надређеном централом, као и са крајњи централама у Надаљу и Турији.

Број инсталираних телефонских прикључака на територији Општине је незадовољавајућ, у односу на потребе. У свим насељима постоји по једна поштанска јединица.

Преко простора општине Србобран прелазе радио-релејни коридори система мобилних телекомуникација постојећих оператера и то:

- Врбас-Србобран,
- Врбас-Бечеј,
- Врбас-Нови Бечеј,
- Србобран-Темерин.

За потребе система мреже мобилних комуникација на простору општине Србобран изграђене су базне радио-станице на подручју КО надаљ, КО Србобран и КО Турија.

Потенцијал датог простора представља изграђена телекомуникациона инфраструктура и могућност њеног дањег развоја у складу са захтевима и потребама у наредном периоду.

3.4.6. Заштита непокретних културних добара

На територији општине постоји велики број вредних културно-историјских, верских и споменика архитектуре и археологије. У складу са важећим Законом о културним добрима, све евидентирани споменике културе и културна добра која су у процесу утврђивања (налазе се под предходном заштитом), треба третирати у складу прописаним мерама заштите. У тренутку потребе за било каквим интервенцијама на наведеним објектима, треба спровести законом прописану процедуру прибављања услова од стране надлежног Покрајинскиг Завода за заштиту споменика културе у Новом Саду, као и сагласности на документацију и изведене радове у складу са том документацијом.

На територији обухваћеној Просторним планом подручја општине Србобран до сада је регистровано велики број археолошких локалитета. Број регистрованих налазишта није коначан. По свом карактеру ови локалитети представљају остатке насеља, гробаља, и цркава, а могу се датовати од периода неолита па све до позног средњег века. Углавном су смештени на обалама река, мањих водотокова, ритова и бара, које су пружале повољне услове за живот, из различитих периода и у континуитету настављају се један на други, формирајући дугачке археолошке зоне.

Културно наслеђе, уз повезивање са другим (природним и створеним) потенцијалима, је основа за развој туризма на овом подручју. Њега треба конзервирати, ревитализовати и на одговарајући начин презентовати посетиоцима.

4. КАРАКТЕРИСТИКЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ПОЈЕДИНИМ ОБЛАСТИМА КОЈЕ МОГУ БИТИ ИЗЛОЖЕНЕ НЕГАТИВНОМ УТИЦАЈУ

У периоду 2002-2021. год. за насеља општине Србобран је прогнозиран благ пад укупног броја становника, тако да ће 2021. године у њима живети 17300 становника. Просечна величина домаћинства износиће 2,7 чланова по домаћинству, а укупан број домаћинстава биће 6410.

Развој индустрије треба да се заснива на коришћењу компаративних предности општине Србобран, уз стварање атрактивног пословног амбијента и конкурентне индустријске структуре. Имајући у виду укупне и посебне потенцијале општине

Србобран, приоритетан правац развоја треба да буде формирање агроиндустријског комплекса који ће бити везан првенствено за богато сировинско залеђе. Оживљавати и јачати конкурентну, извозно оријентисану индустрију, базирану на знању, иновацијама и сталном унапређењу уз даљу примену нових научних и технолошких знања и адекватних техничко-технолошких мера заштите животне средине. Приоритет је и развој приватног предузетништва и савремене предузетничке инфраструктуре.

У свим насељима потребно је развијати капацитете за задовољавање основних, свакодневних потреба становништва у области трговине, занатства и угоститељства.

5. РАЗМАТРАНА ПИТАЊА И ПРОБЛЕМИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ОБУХВАТУ ПЛАНА И РАЗЛОЗИ ЗА ИЗОСТАВЉАЊЕ ОДРЕЂЕНИХ ПИТАЊА И ПРОБЛЕМА ИЗ ПОСТУПКА ПРОЦЕНЕ

Током израде Просторног плана, разматрана су одређена питања и проблеми у контексту заштите животне средине и дефинисано је да је, у смислу одрживог развоја простора, неопходно поштовати следеће еколошке принципе:

- задржати, сачувати и штитити природно вредне и очуване екосистеме, као и просторе код којих капацитет животне средине није битније нарушен;
- санирати и ревитализовати деградиране и угрожене екосистеме и санирати последице загађења, што се приоритетно односи на постојећу индустријску зону, локације неуређених депонија, локације неконтролисаних улива отпадних вода у површинске водотокове;
- усвојити најадекватнији начин коришћења природних ресурса и простора са циљем очувања природних вредности и унапређења животне средине.

Бројни постојећи и потенцијални проблеми на територији Општине разматрани су у контексту дефинисања адекватних решења која ће их санирати или ублажити њихово негативно дејство.

Водоснабдевање представља један од најприоритетнијих проблема становника ове општине јер квалитет сирове воде најчешће не одговара прописаним вредностима, а недостају водоводни објекти за потребне технолошке поступке, који би воду за пиће прерадили до потребног квалитета.

Насеља немају изграђене канализационе системе (осим централног дела Србобрана), а индустријски објекти непречишћавају отпадне воде пре упуштања у водотоке (реципијенте).

Пролаз транзитног саобраћаја кроз урбане просторе је посебно изражен у насељима општине (трасе ДП бр.22.1 и бр.3 кроз Србобран, ДП бр.129 кроз Надаљ и Турију са мањим утицајем), што представља посебан проблем разматран у Просторном плану. Ови транзитни саобраћајни токови неповољно утичу на интерно одвијање саобраћаја у Србобрану (у Турији и Надаљу знатно мање) у смислу смањења безбедности, повећања буке, вибрација и аерозагађење. Будућа изградња обилазних саобраћајница битно ће утицати на унапређење квалитета животне средине и смањити негативан утицај саобраћаја на насељске функције.

Постојећи коридори гасоводне и нафтоводне инфраструктуре се задржавају, планирана је изградња објеката гасоводне инфраструктуре (планирана траса гасовода Јужни ток пролази кроз атар општине Србобран), као и обезбеђење мера заштите свих објеката гасоводне инфраструктуре од акцидентних ситуација. Стога, приликом проширења и изградње гасоводне мреже, формирања истражних бушотина, коришћења нових и обновљивих извора енергије (биомаса, геотермалне воде, соларна енергија и енергија ветра) мора се обратити посебна пажња у фази планирања, а касније и изградњи поменуте термоенергетске инфраструктуре. Сходно томе, приликом планирања морају се обезбедити и применити посебни услови одговарајућих институција, као и обезбедити законом прописана урбанистичка документација.

Посматрани простор Јужне Бачке спада у одобрени истражни простор јужне Бачке НИС-НАФТАГАСА на основу Решења Покрајинског секретеријата за енергетику и минералне сировине истражни простор број 5074. Сходно томе, овај простор би требало резервисати за будуће истражне радове НИС-НАФТАГАСА у сагласности са датим површинама и динамиком реализације истраживања.

Постојећи коридори електроенергетске инфраструктуре ће се задржати, предвиђена је реконструкција и ревитализација постојеће мреже, као и обезбеђење довољних капацитета у смислу квалитетног и сигурног напајања електричном енергијом, као и обезбеђења мера заштите свих електроенергетских објеката од елементарних непогода и пожара.

Реализација планиране електроенергетске инфраструктуре, уз поштовање свих потребних мера са аспекта заштите животне средине неће довести до негативних утицаја, те проблеми у Просторном плану везано за електроенергетску инфраструктуру нису ни разматрани.

Проблеми из области заштите животне средине, везани за електронску комуникациону инфраструктуру нису разматрани у Просторном плану, с обзиром да изградња планиране и експлоатација постојеће нема негативних утицаја на животну средину.

Изградња антенских система за потребе остваривања радио-релејних веза мобилних комуникација, кабловског дистрибутивног система, интернета, радија и телевизије, који ће се у актуелном периоду реализовати, нису разматрани као објекти који ће допринети негативном утицају на животну средину, с обзиром да се негативан утицај огледа у нејонизованом зрачењу који емитују антенски системи, на веома блиским растојањима од извора зрачења, од свега неколико метара. Приликом одређивања локација ових објеката, као и изградње, предузимају се мере како би се негативан утицај на животну средину свео на минимум (постављањем извора ових зрачења, антена, на веће висине, на антенске стубове или друге више објекте, онемогућавањем приступа итд.)

Ограничење у повећању површина под шумама је велика заступљеност пољопривредног земљишта.

Формирање ваншумског зеленила у виду ветрозаштитних и пољозаштитних појасева уз путеве, канале и на пољопривредном земљишту, може утицати на повећање мале шумовитости општине Србобран. Ограничење у формирању, посебно пољозаштитних појасева је у зонама где се планира изградња система за заливање, уколико њихове техничке карактеристике не дозволе подизање високог зеленила.

Поједина питања из области заштите животне средине нису била меродавна за разматрање и као таква оцењене су:

- **климатске промене и промене озонског омотача**, с обзиром на досадашњу и очекивану еманаацију CO₂ и других гасова са ефектом стаклене баште, или са утицајем на озонски омотач, простор у обухвату Просторног плана није посебно меродаван у потенцијално позитивном и негативном смислу, а са аспекта обавеза према међународним споразумима;
- **нејонизујуће зрачење**, с обзиром да утицај постојећих и планом предвиђених објеката који су извор таквог зрачења није идентификован као значајан на нивоу овог Просторног плана и стратешке процене. Процена утицаја таквих објеката вршиће се, на основу националних и локалних прописа, као и међународних искустава и стандарда, на нижим хијерахијским нивоима планирања и пројектовања;
- **јонизујуће зрачење**, с обзиром да планирана намена простора не представља опасност по животну средину и утицај на ниво постојећег природног зрачења.

6. ПРИКАЗ ПРИПРЕМЉЕНИХ ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА (НАЈПОВОЉНИЈЕ ВАРИЈАНТНО РЕШЕЊЕ СА СТАНОВИШТА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ВАРИЈАНТНО РЕШЕЊЕ У СЛУЧАЈУ НЕРЕАЛИЗОВАЊА ПЛАНА)

Просторним планом нису предвиђена варијантна решења. Усвојена решења која се на директан и индиректан начин односе на заштиту животне средине, интерпретирана су у планском документу, и предметним елаборатом односно Извештајем о стратешкој процени утврђено је да су у складу са основним принципима одрживог развоја у погледу свих даљих активности на простору у обухвату Просторног плана.

У случају нереализовања Просторног плана досадашње негативне тенденције у уређењу и коришћењу предметног простора ће се вероватно одвијати према следећем сценарију:

- заузимање површина квалитетног пољопривредног земљишта непланском изградњом, праћено повећањем загађивања земљишта и подземних и површинских вода неконтролисаним испуштањем отпадних вода индустрије и домаћинства, као и неконтролисаним применом хемијских средстава заштите у пољопривредној производњи;
- настављање неконтролисаног одлагања отпада на неуређена одлагалишта отпада, стихијски насталих на више локација, њиховој непосредној близини насељима, са вероватноћом настајања нових површина;
- стагнација и назадовање у привредном и целокупном развоју простора у обухвату Просторног плана;
- нереализовањем доградње/модернизације инфраструктуре наставиће се сценарио угрожавања животне средине и природних вредности предметног простора;
- деградирање водних ресурса и земљишта услед неадекватног третмана отпадних вода и нереализовања изградње капацитета инфраструктуре за одвођење комуналних и индустријских отпадних вода;
- изостајање развоја категорије заштитних појасева зеленила.

7. РЕЗУЛТАТИ ПРЕТХОДНИХ КОНСУЛТАЦИЈА СА ЗАИНТЕРЕСОВАНИМ ОРГАНИМА И ОРГАНИЗАЦИЈАМА

Карактеристика подручја у обухвату Просторног плана, непосредног и ширег окружења, постојеће и планиране намене и функције, условиле су, у поступку израде Просторног плана, консултације са заинтересованим и надлежним институцијама, организацијама и органима, у току којих су прибављени подаци, услови и мишљења.

Све консултације су релевантне за процес стратешке процене и израду Извештаја о стратешкој процени, а услови и мере надлежних органа, институција и предузећа су процесом стратешке процене вредновани и имплементирани у планска решења и саставни су део Извештаја о стратешкој процени.

Током израде Просторног плана и Извештаја о стратешкој процени, прибављени су услови и обављене су консултације са следећим органима, организацијама и предузећима:

- ЈП Електромрежа Србије, Погон преноса, Нови Сад,
- ЈП Електромрежа Србије, Београд,
- Привредно друштво за дистрибуцију електричне енергије "Електровојводина"ДОО Електродистрибуција "Нови Сад", Нови Сад,
- Привредно друштво за дистрибуцију електричне енергије "Електровојводина"ДОО Електродистрибуција "Врбас", Врбас,
- Предузеће за телекомуникације "Телеком Србија" АД Београд, Дирекција за технику, Извршна јединица Нови Сад, Нови Сад,
- РС АП Војводина Покрајински завод за заштиту природе, Нови Сад,

- ЈП "Војводинашуме" ШГ Нови Сад, Нови Сад
- ЈУП "Воде Војводине", Служба за природне ресурсе, Нови Сад,
- НИС АД Нови Сад, Нови Сад,
- ЈП "Србијагас" Нови Сад,
- РС АП Војводина Покрајински секретаријат за енергетику и минералне сировине, Нови Сад,
- ЈКП Градитељ, Србобран
- ЈП "Воде Војводине" Нови Сад,
- ЈП Путеви Србије, Сектор за стратегију, пројектовање и развој, Београд,
- Железнице Србије, Сектор за стратегију и развој, Београд,
- РС Министарство за капиталне инвестиције, Сектор за водни саобраћај и безбедност пловидбе, Лучка капетанија Сента, Сента,
- РС Министарство одбране, Управа за инфраструктуру, Београд,
- Покрајински завод за заштиту споменика културе, Петроварадин,
- РС АПВ Општина Србобран, Општинска управа Србобран, Одељење за урбанизам, стамбено-комуналне послове и заштиту животне средине, Србобран,
- ЈП за склоништа, Београд.

Консултације са заинтересованом јавношћу и појединцима биће обављене у току јавног увида, а резултати консултација биће саставни део Извештаја о стратешкој процени.

II ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ И ИЗБОР ИНДИКАТОРА

Општи и посебни циљеви стратешке процене дефинисани су на основу захтева и циљева у погледу заштите животне средине у другим плановима и програмима, циљева заштите животне средине утврђених на нивоу Републике и међународном нивоу, прикупљених података о стању животне средине и значајних питања, услова надлежних органа и институција, као и проблема и предлога у погледу заштите животне средине у Просторном плану.

Основни циљ израде стратешке процене је потпуно узимање у обзир питања животне средине, укључујући и здравље људи, приликом дефинисања планских решења и развоја подручја у обухвату Просторног плана, ради обезбеђивања одрживог развоја, обезбеђивања учешћа јавности, као и унапређивања нивоа заштите здравља људи и животне средине.

Дефинисању циљева стратешке процене и одређивања оквира за избор сета индикатора који се користе за припрему Извештаја о стратешкој процени претходи испитивање општих карактеристика подручја у обухвату предметног Просторног плана, као и карактеристика самог планског документа. С обзиром да је предмет стратешке процене просторни план јединице локалне самоуправе, утврђени су одговарајући критеријуми неопходни за дефинисање модела стратешке процене у складу са хијерархијским нивоом предметног Просторног плана.

Табела 1. Опште карактеристике подручја у обухвату Просторног плана и самог планског документа

Критеријуми	Вредност критеријума	Коментар
За Просторни план постоји урађена стратешка процена	Да	За претходни Просторни план општине Србобран ("Службени лист општине Србобран", бр. 9/08, 1/09 и 5/09) био је урађен Извештај о стратешкој процени. Изради новог просторног плана приступило се на основу Одлуке о усклађивању Просторног плана општине Србобран са Законом о планирању и изградњи ("Службени лист општине Србобран", бр. 8/09).
За план вишег хијерархијског нивоа који захвата планско подручје постоји урађен Извештај о стратешкој процени или су питања заштите животне средине планског подручја третирана у стратешким проценама других планских и програмских докумената	Да/ Делимично	Урађен је Извештај о стратешкој процени за Просторни план Републике Србије (усвојен 2010), као и за Регионални просторни план АП Војводине (Предлог плана).
Врста и циљеви Просторног плана су такви да је очигледно да нема негативних утицаја на животну средину	Делимично	Просторним планом се предвиђа планско уређење у складу са режимима заштите и граничним капацитетима простора у обухвату Просторног плана.
Просторни план се ради за подручје заштићеног природног, непокретног културног добра или за друго заштићено подручје	Делимично	Просторни план се ради за ниво јединице локалне самоуправе, којим се уређује простор као такав, а у оквиру којег су поштовани услови и уграђене мере заштите предела, природних и културних добара.
Предвиђене су мање промене Просторног плана које не мењају битно планска решења и резултате постојеће стратешке процене	Да	Просторним планом се не предвиђа редефинисање концепције просторног уређења и развоја, већ усклађивање са Законом о планирању и изградњи и израда шематских приказа уређења насеља: Надаљ и Турија.
Степен утицаја Просторног плана на друге планове и програме и/или успостављање оквира за реализацију пројеката у погледу локације, природе, обима и услова функционисања или у вези са алокацијом ресурса	Да	Просторним планом се дефинише оквир за реализацију појединачних програма и пројеката за привредни и туристички развој, делатности заснованих на природним ресурсима и природним вредностима, као и инфраструктурни развој. Просторним планом су дате смернице за израду одговарајућих урбанистичких планова, пројеката парцелације/препарцелације, урбанистичких пројеката и локацијске дозволе. Стратешком проценом се прописује обавеза израде Студије утицаја за појединачне пројекте који утичу или могу утицати на животну средину, према прописаним критеријумима.

1. ОПШТИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

Дефинисање општих циљева стратешке процене врши се на основу постојећег стања и капацитета простора, потреба за заштитом, циљева Просторног плана, као и на основу смерница из планских докумената вишег хијерархијског нивоа.

Општим циљевима Стратешке процене утицаја поставља се оквир за њихову даљу разраду кроз дефинисање посебних циљева и избор индикатора којима ће се мерити њихова оствареност, у циљу очувања животне средине, као и спровођење принципа одрживог просторног развоја подручја у обухвату предметног планског документа.

Са становишта дугорочне организације коришћења, уређења и заштите простора, концепт одрживог развоја представља стратешку активност којом се дефинишу плански принципи и критеријуми заштите, као и средства и развој инструмената заштите животне средине. Концепт одрживог развоја подручја у обухвату Просторног плана огледа се у детаљнијој планској организацији и уређењу, вредновањем капацитета простора у односу на одговарајуће делатности и активности у њему, као и усклађивање коришћења простора са природним и створеним потенцијалима и ограничењима.

У смислу идентификације општих циљева стратешке процене, оцењена су планска решења која могу да угрозе или заштите животну средину, а која се односе на:

- планирање целина и зона намењених радним и индустријским комплексима;
- планирање крупних инфраструктурних коридора (саобраћајних, хидротехничких, гасоводних, електроенергетских);
- планирање мрежа инфраструктурног и комуналног опремања и покривања територије (изградња канализационих мрежа са системима за пречишћавање отпадних вода, водоводних и гасоводних мрежа);
- адекватно и одрживо управљање отпадом.

Основни циљеви стратешке процене у области **водопривреде** односе се на процену утицаја планских активности на:

- решавање снабдевања водом у свим насељима и радним зонама ван насеља упоредо са одвођењем и третманом отпадних вода у свим насељима у општини,
- изградњу насељских постројења за пречишћавање и повезивање постојеће и планиране индустрије на иста, чиме се постижу ефикаснија решења,
- ревитализацију деградираних водотокова, приобаља и шире околине,
- израда регистра извора загађивања и успостављање ефикасног система мониторинга,
- успостављање комплексног, функционалног информационог и управљачког система заштите животне средине,
- успостављање ефикасне заштите изворишта и зона водоснабдевања,
- очување биодиверзитета и генетског фонда флоре и фауне у воденим, обалним и приобалним екосистемима, као и очување и побољшање станишта за животне заједнице, обезбеђивањем истих неопходним количинама квалитетних вода.

Општи циљеви Стратешке процене утицаја Просторног плана општине Србобран на животну средину су:

- 1) Очување и унапређење животне средине, заштита здравља становништва и стварање оптималних животних услова на подручју у обухвату Просторног плана;
- 2) Обезбеђивање задовољавајућег нивоа квалитета ваздуха, површинских и подземних вода и земљишта и њихова заштита од загађења;
- 3) Смањење емисије буке из саобраћаја и индустријских постројења и спречавање инцидентних неконтролисаних испуштања загађујућих материја у ваздух, воде и земљиште;
- 4) Рационално коришћење природних ресурса, обновљивих и нарочито необновљивих, као и делимично обновљивих (воде, земљиште, минералне сировине);
- 5) Заштита и очување постојећих екосистема, аутохтоности и разноврсности предела и пејзажа и целокупне биолошке и предеодне разноврсности на подручју обухвата Просторног плана;
- 6) Очување, презентација и адекватно коришћење културних добара и градитељског наслеђа;
- 7) Обезбеђивање стандарда грађења, комуналног и инфраструктурног опремања подручја и реконструкција постојећих мрежа и система;
- 8) Одрживо управљање комуналним и осталим врстама отпада;
- 9) Одрживо управљање водним ресурсима и развој организованог водоснабдевања;
- 10) Развој еколошке етике и знања о узроцима и последицама нарушавања животне средине;
- 11) Усклађивање намене и коришћења простора са могућностима и ограничењима природних и створених вредности и са потребама социјалног и економског развоја подручја и локалне заједнице.

Стратешки циљеви заштите животне средине дати одредбама планова вишег реда и секторским стратегијама, представљају полазне основе за дефинисање општих циљева стратешке процене утицаја предметног Просторног плана на животну средину.

2. ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

Посебни циљеви стратешке процене утврђују се на основу анализе стања животне средине, значајних и битних питања, проблема, ограничења и потенцијала подручја у обухвату Просторног плана, као и приоритета за решавање еколошких проблема у складу са општим циљевима и начелима заштите животне средине.

Посебни циљеви стратешке процене представљају конкретан, делом и квантификован исказ општих циљева дат у облику смерница за промену и акција (мера, радова, активности) којима ће се те промене извести. Ти циљеви чине, првенствено, методолошко мерило/репер кроз које се тестирају/проверавају ефекти Просторног

плана на животну средину. Они треба да обезбеде чиниоцима/факторима одлучивања јасну и меродавну слику о суштинском питању стратешке процене: да ли Просторни план доприноси циљевима заштите животне средине (односно одрживог развоја), или је у конфликту са њима. Ипак, при утврђивању циљева стратешке процене није се могло избећи, што иначе методологија стратешке процене у земљама Европске Уније допушта и примењује, удвајање - односно преклапање са циљевима заштите животне средине и одрживог развоја.

На основу наведених општих циљева, анализе стања животне средине и значајних питања, проблема и предлога у погледу заштите животне средине, дефинисани су **посебни циљеви** стратешке процене утицаја Просторног плана општине Србобран на животну средину који се односе на:

- Смањење емисије загађујућих материја у ваздух услед саобраћајних активности и из индивидуалних ложишта, као и појединачних привредних субјеката на подручју обухвата Просторног плана;
- Примена обновљивих извора енергије, избор еколошки најприхватљивијих енергената и успостављање енергетске ефикасности;
- Изградња канализационе мреже, спречавање изливања отпадних вода без предходног третмана на уређајима за пречишћавање комуналних и индустријских вода;
- Заштита изворишта водоснабдевања;
- Регулација водотокова, спровођење мера заштите вода, организовање мониторинга и система за обавештавање;
- Повећање површина под шумама, подизање заштитних имисионих шума у граничним зонама индустријских постројења и саобраћајница;
- Ревитализација, ремедијација и унапређење стања животне средине, свих деградираних локација;
- Унапређење квалитета земљишта угроженог експлоатацијом минералних сировина;
- Контролисана примена агрохемијских средстава заштите у пољопривредној производњи;
- Смањење нивоа буке, формирање зона заштитног зеленила дуж главних саобраћајних праваца и око производних комплекса;
- Санација и рекултивација локација постојећих неуређених одлагалишта отпада, као и уколико дође до спонтаног настајања нових;
- Одговорно и безбедно управљање комуналним и осталим врстама отпада;
- Поштовање планских мера, мера заштите животне средине, правила уређења и грађења;
- Већа доступност објеката културно-историјског наслеђа, њихова боља презентација и укључивање у туристичку понуду;
- Подизање и јачање нивоа еколошке свести, информисања и едукације становништва о еколошким проблемима укључивањем јавности у доношење одлука у погледу мера заштите животне средине;
- Успостављање система контроле над свим облицима загађивања превентивним и санационим плановима и мерама заштите животне средине;
- Обавезне Процене утицаја на животну средину при реализацији планова нижег реда и појединачних пројеката, као и прописивање мера за спречавање, отклањање и минимизирање утицаја на природну и животну средину, као и мера заштите и мониторинга животне средине.

3. ИЗБОР ИНДИКАТОРА СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

На основу дефинисаних посебних циљева врши се избор одговарајућих индикатора који се користе у процесу стратешке процене. Индикатори су веома прикладни за мерење и оцењивање планских решења са становишта могућих негативних последица у животној средини и за утврђивање које негативне утицаје треба смањити или елиминисати. Представљају један од инструмената за систематско идентификовање, оцењивање и праћење стања, развоја и услова средине и сагледавање последица. Они су средство за праћење извесне променљиве вредности у прошлости и садашњости, а

неопходни су као улазни подаци за планирање. Индикатори Стратешке процене су припремљени у складу са наведеним циљевима Стратешке процене, а на основу стратешких документа који се тичу одрживог развоја и заштите животне средине.

Индикатори за вршење стратешке процене утицаја, односно за евалуацију утврђених циљева, изабрани су на основу меродавних и суштинских одлика и садржаја области животне средине на коју се процена односи. Они проистичу из општих циљева и представљају директан ослонац за идентификацију и мониторинг посебних циљева стратешке процене, а релевантни индикатори за територију општине Србобран дефинисани су на основу Правилника о Националној листи индикатора заштите животне средине ("Службени гласник РС", бр. 37/11).

Табела 2. Циљеви Стратешке процене утицаја и индикатори стања животне средине на подручју општине Србобран

Општи циљеви СПУ	Посебни циљеви СПУ	Индикатори
(1) Очување и унапређење животне средине, заштита здравља становништва и стварање оптималних жи-вотних услова на подручју обухвата Просторног плана	- Смањење емисије загађујућих материја у ваздух услед саобраћајних активности и из индиви-дуалних ложишта, као и поједи-начних привредних субјеката на подручју обухвата Просторног плана	БРОЈ ДАНА СА ПРЕКОРАЧЕНОМ ГВЕ ЗА ТАЛОЖНЕ МАТЕРИЈЕ, ЧАЂ, SO _x , NO _x , CO ФРЕКВЕНТНОСТ САОБРАЋАЈА У УГРО-ЖЕНИМ ЗОНАМА
(2) Обезбеђивање задовољава-јућег нивоа квалитета ваз-духа, површинских и под-земних вода и земљишта и њихова заштита од загађења;	- Примена обновљивих извора енергије, избор еколошки најпри-хватљивијих енергената и успо-стављање енергетске ефикасно-сти	ПРОЦЕНТУАЛНИ УДЕО ПРИМЕНЕ ОБНОВЉИВИХ ОБЛИКА ЕНЕРГИЈЕ БРОЈ ПОТРОШАЧА ПРИРОДНОГ ГАСА
(3) Смањење емисије буке из саобраћаја и индустријских постројења и спречавање инцидентних неконтроли-саних испуштања загађу-јућих материја у ваздух, воде и земљиште;	- Изградња канализационе мреже, спречавање изливања отпадних вода без предходног третмана на уређајима за пречишћавање комуналних и индустријских вода	ПРОЦЕНАТ ИЗГРАЂЕНЕ И РЕКОНСТРУ-ИСАНЕ КАНАЛИЗАЦИОНЕ МРЕЖЕ ПРОЦЕНАТ ДОМАЋИНСТАВА ПРИКЉУ-ЧЕНИХ НА КАНАЛИЗАЦИОНУ МРЕЖУ ПОСТОЈЕЋИ И ПЛАНИРАНИ ППОВ
(4) Рационално коришћење при-родних ресурса, обновљивих и нарочито необновљивих (воде, земљиште, мине-ралне сировине);	- Заштита изворишта водоснабде-вања	СТАЊЕ И КАПАЦИТЕТ ИЗВОРИШТА ВОДОСНАБДЕВАЊА КВАЛИТЕТ ВОДЕ ЗА ПИЋЕ
(5) Заштита и очување посто-јећих екосистема, аутохто-ности и разноврсности пре-дела и пејзажа и целокупне биолошке и предеодне раз-новрсности на подручју обу-хвата Просторног плана;	- Регулација водотокова, спрово-ђење мера заштите вода, органи-зовање мониторинга и система за обавештавање	РАДОВИ НА ОДРЖАВАЊУ ОБЈЕКТА ЗАШТИТЕ ОД ПОПЛАВНИХ ВОДА, ИНТЕ-ГРАЛНИ МОНИТОРИНГ
(6) Очување, презентација и адекватно коришћење културних добара и гради-тељског наслеђа;	- Повећање површина под шумама, подизање заштитних имисионих шума у граничним зонама инду-стријских постројења и саобраћајница	ПРОЦЕНАТ ПОВЕЋАЊА ПОВРШИНА ПОД ШУМОМ ФОРМИРАНЕ ПОВРШИНЕ ЗАШТИТНОГ ЗЕЛЕНИЛА
(7) Обезбеђивање стандарда грађења, комуналног и инфраструктурног опремања подручја и реконструкција постојећих мрежа и система;	- Ревитализација, ремедијација и унапређење стања животне сре-дине, свих деградираних локација	БРОЈ ЛОКАЦИЈА ЗА САНАЦИЈУ И РЕВИТАЛИЗАЦИЈУ
(8) Одрживо управљање кому-налним и осталим врстама отпада;	- Унапређење квалитета земљишта угроженог експлоатацијом мине-ралних сировина	БРОЈ САНИРАНИХ ЛОКАЦИЈА НАКОН ЗАВРШЕНЕ ЕКСПЛОАТАЦИЈЕ БРОЈ ЛОКАЦИЈА НА КОЈИМА СЕ ВРШИ ЕКСПЛОАТАЦИЈА
(9) Одрживо управљање водним ресурсима и развој органи-зованог водоснабдевања;	- Контролисана примена агрохе-мијских средстава заштите у пољопривредној производњи	ПРОЦЕНАТ ПОВРШИНА ОБРАДИВОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ЗЕМЉИШТА
(10) Развој еколошке етике и знања о узроцима и после-дцима нарушавања живот-не средине;	- Смањење нивоа буке, формирање зона заштитног зеленила дуж главних саобраћајних праваца и око производних комплекса	БРОЈ ПОСТОЈЕЋИХ И ПОТЕНЦИЈАЛНИХ ИЗВОРА БУКЕ
(11) Усклађивање намене и коришћења простора са	- Санација и рекултивација посто-јећих локација неуређених одла-галишта отпада, као и уколико дође до спонтаног настајања нових	БРОЈ НЕУРЕЂЕНИХ ОДЛАГАЛИШТА ОТПАДА БРОЈ САНИРАНИХ И РЕКУЛТИВИСАНИХ ЛОКАЦИЈА
	- Одговорно и безбедно управљање комуналним и осталим врстама отпада	ЛОКАЛНИ ПЛАН УПРАВЉАЊА ОТПАДОМ ПОКРИВЕНOST СВИХ НАСЕЉА ОПШТИ-НЕ ОРГАНИЗОВАНИМ САКУПЉАЊЕМ ОТПАДА ОПШТИНСКИ СПОРАЗУМ О ПРИ-СТУПАЊУ РЕГИОНАЛНОМ СИСТЕМУ УПРАВЉАЊА ОТПАДОМ
	- Поштовање планских мера, мера заштите животне средине, правила уређења и грађења	СПРОВЕДЕНЕ ПРЕВЕНТИВНЕ МЕРЕ, МЕРЕ ЗАШТИТЕ И СМАЊЕЊА ШТЕТНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ
	- Већа доступност објеката културно-историјског наслеђа, њихова боља презентација и укључивање у туристичку понуду	СТАЊЕ И СТАТУС КУЛТУРНИХ ДОБАРА, БРОЈ ПОСЕТИЛАЦА И ДОСТУПНОСТ У ОКВИРУ ТУРИСТИЧКЕ ПОНУДЕ

Општи циљеви СПУ	Посебни циљеви СПУ	Индикатори
могућностима и ограничењима природних и створених вредности и са потребама социјалног и економског развоја подручја и локалне заједнице.	- Подизање и јачање нивоа еколошке свести, информисања и едукације становништва о еколошким проблемима укључивањем јавности у доношење одлука у погледу мера заштите животне средине	УСПОСТАВЉЕНИ СИСТЕМИ КОНТРОЛЕ НАД СВИМ ОБЛИЦИМА ЗАГАЂИВАЊА СА ПЛАНОВИМА ПРЕВЕНТИВНИХ, САНАЦИОНИХ И ОСТАЛИХ МЕРА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ
	- Успостављање система контроле над свим облицима загађивања превентивним и санационим плановима и мерама заштите животне средине	ИНТЕГРАЛНИ МОНИТОРИНГ ВАЗДУХА, ВОДЕ, ЗЕМЉИШТА И БУКЕ ФОРМИРАН ЛОКАЛНИ РЕГИСТАР ИЗВОРА ЗАГАЂИВАЊА
	- Обавезне Процене утицаја на животну средину при реализацији планова нижег реда појединачних пројеката и прописивање мера за спречавање, отклањање и минимизирање утицаја на природну и животну средину, као и мера заштите и мониторинга животне средине	БРОЈ УСВОЈЕНИХ ПЛАНОВА БРОЈ ПОКРЕНУТИХ ПОСТУПАКА ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ БРОЈ МЕРНИХ МЕСТА, СТАЊЕ МРЕЖЕ МОНИТОРИНГА

4. КОМПАТИБИЛНОСТ ЦИЉЕВА СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ СА ЦИЉЕВИМА ПЛАНА

Многи међународни документи упућују на важност односа процеса планирања и процеса израде стратешке процене утицаја на неопходност интеграције овог инструмента у процес планирања.

Истиче се и то да је стратешка процена утицаја делимично интегрисана у планове и програме уколико се израђују у одвојеним фазама. Да би била потпуно интегрисана процедура израде стратешке процене утицаја треба да се преплиће са процедуром израде планова или програма.

С обзиром на то да је са усаглашавањем Просторног плана са Законом о планирању и изградњи, вршено истовремено усаглашавање Извештаја о стратешкој процени овог Просторног плана, циљеви ових документа су у потпуности међусобно компатибилни и усаглашени.

III ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ СА ОПИСОМ МЕРА ЗА СМАЊЕЊЕ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

У процесу израде Просторног плана и у поступку стратешке процене могућих утицаја планских решења на животну средину, потенцијала и ограничења у простору и животној средини, вредновани су следећи аспекти:

- природне карактеристике, постојеће стање и услови у простору;
- створене вредности, постојећа намена простора и досадашњи начин коришћења природних ресурса;
- стање комуналне опремљености и уређености подручја;
- стање и статус природних и културних добара;
- услови надлежних институција добијених у поступку израде Просторног плана и Извештаја о стратешкој процени;
- циљеви планских докумената вишег хијерархијског нивоа и циљеви предметног планског документа.

С обзиром да Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину не прописује шта представљају варијантна решења Просторног плана која подлежу стратешкој процени, разматрана су два могућа варијантна решења:

- **Варијанта - I** - да се Просторни план општине Србобран не усвоји;
- **Варијанта - II** – да се Просторни план општине Србобран усвоји и имплементира.

Утицаји стратешког карактера и укупни ефекти Просторног плана на животну средину утврђују се кроз процену и поређење постојећег стања, циљева и планских решења, ограничавајући се у том контексту на позитивне и негативне ефекте доношења или недоношења планског документа.

1. ПРИКАЗ ВАРИЈАНТНОГ РЕШЕЊА НЕУСВАЈАЊА ПЛАНА

Прихватљивост варијанте усвајања и имплементирања односно варијанте неусвајања Просторног плана, сагледава се у односу на постојеће стање предметног простора и досадашњих тенденција друштвеног, економског и еколошког развоја општине Србобран, који карактеришу:

- велике површине плодног земљишта, али и недовољна шумовитост и недостатак заштитних појасева уз инфраструктурне коридоре;
- неадекватан квалитет сирове воде према прописаним вредностима, која се користи за водоснабдевање становништва;
- недовољна инфраструктурна опремљеност и свеукупно стање комуналне инфраструктуре (стари и недовршени водоводни системи);
- деградирано стање животне средине, емисија загађујућих материја у ваздух, негативни утицаји на квалитет вода и земљишта;
- неуређена одлагалишта отпада (сметлишта) стихијски настала на више локација на територији Општине, упуштање комуналних отпадних вода у непрописно изведене септичке јаме и упојне бунаре;
- неконтролисано испуштање великих количина индустријских отпадних вода у канал ДТД без претходног пречишћавања у складу са прописаним захтевима за квалитет воде која се упушта у реципијент;
- природно и културно наслеђе неискоришћено као потенцијал за развој туризма.

Варијантно решење у контексту **неусвајања Просторног плана општине Србобран** може за последицу имати:

- нарушавање основног концепта дугорочног одрживог развоја Општине;
- недостатак мера и инструмената за управљање простором на еколошки прихватљив и одржив начин;
- непланску реализацију појединачних пројеката и делатности на појединим локацијама које не испуњавају претходне услове заштите простора и животне средине;
- појаву неконтролисаних и непланских градње, што неминовно доводи до узурпирања и деградације пејзажних и природних вредности на подручју обухвата Просторног плана и у окружењу;
- наставак тенденције угрожавања квалитета ваздуха, вода, земљишта и здравља становништва емисијом загађујућих материја, евакуацијом непречишћених отпадних вода у реципијент и продуковањем буке и вибрација;
- неадекватну заштиту и презентацију природних и културних добара;
- непоштовање решења и мера за уређивање подручја прописане Просторним планом;
- нерационално коришћење и деградацију пољопривредног земљишта;
- непоштовање мера обавезног инфраструктурног и комуналног опремања и уређења;
- непоштовање општих и посебних смерница и мера заштите животне средине из планова на вишем хијерархијском нивоу и предметног Просторног плана.
- не контролисана експлоатација минералних сировина
- не усклађеност инфраструктуре и инфраструктурних објеката,

2. ПРИКАЗ ВАРИЈАНТНОГ РЕШЕЊА УСВАЈАЊА И ИМПЛЕМЕНТИРАЊА ПЛАНА

Циљ израде Просторног плана је дефинисање планских решења за даљи одрживи развој предметног подручја, заштиту и одрживо коришћење природних ресурса (ваздуха, воде, земљишта, биљног и животињског света, биодиверзитета), рекултивацију и ревитализацију деградираних локација, заштиту животне средине, презентацију и одрживо коришћење културних добара и заштиту простора у целини. У Просторном плану је извршена свеобухватна анализа подручја, постојеће структуре, стање инфраструктурне и комуналне опремљености, предности, потенцијала, могућих ограничавајућих фактора и услова надлежних институција.

Варијантним решењем у контексту **усвајања Просторног плана општине Србобран** стварају се услови за:

- рационалну организацију, уређење простора и одрживи развој заснован на основама заштите и одрживог коришћења простора, природних и створених вредности и животне средине;
- инфраструктурно и комунално опремање и уређење подручја у обухвату Просторног плана;
- заштиту природних вредности и животне средине, (заштиту од аерозагађивања, загађивања подземних и површинских вода, земљишта, заштиту од буке);
- заштиту и презентацију културног наслеђа и природних добара;
- заштиту здравља становништва и оптимални квалитет живота на подручју у обухвату Просторног плана;
- успостављање интегралног система за праћења стања животне средине тј. ваздуха, воде, земљишта и буке (мониторинг);
- управљање свим генерисаним врстама отпада и отпадних вода;
- дефинисање мера заштите за хијерархијски ниже нивое, које ће се оперативно пројектовати и спроводити у процесу имплементације Просторног плана израдом стратешких процена утицаја за планове нижег хијерархијског нивоа;
- дефинисање мера заштите при реализацији појединачних пројеката у обухвату Плана уз обавезу процене утицаја на животну средину, прописивање и спровођење мера заштите, мера управљања ванредним ситуацијама и мониторинг животне средине;
- имплементирање обавезујућих смерница прописаних планским документима вишег хијерархијског нивоа;
- укључивање јавности у процес планирања и доношења одлука везаних за развој предметног подручја.
- контролисана експлоатација минералних сировина у складу са важећим законима и важећим правилницима,
- усклађеност енергетске инфраструктуре са другим инфраструктурним објектима и наменом површина,

3. ПОРЕЂЕЊЕ ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА И ПРИКАЗ РАЗЛОГА ЗА ИЗБОРА НАЈПОВОЉНИЈЕГ РЕШЕЊА СА АСПЕКТА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

У поступку стратешке процене утицаја Просторног плана односно планских решења на животну средину разматрана су варијантна решења (усвајање и неусвајање Просторног плана) како би се извршило поређење и вредновање за избор најбоље понуђене варијанте са аспекта заштите простора и животне средине. Предложена варијантна решења вреднована су са аспекта:

- могућности успостављања интегралне контроле у простору и контроле коришћења свих доступних ресурса,
- могућности развоја на принципима одрживости и економске прихватљивости,
- могућности контроле, мониторинга и заштите животне средине.

Као што је претходно утврђено, Стратешком проценом разматрана су два могућа варијантна решења:

- **Варијанта - I** - да се Просторни план општине Србобран не усвоји;
- **Варијанта - II** - да се Просторни план општине Србобран усвоји и имплементира.

Поређење варијантних решења извршено је на основу позитивних и негативних утицаја које би варијантна решења имала у простору. Позитивни ефекти вредновани су са аспекта утицаја на:

- природне вредности, стање животне средине, природна добра, биљне и животињске врсте као и целокупан биодиверзитет на подручју обухвата Просторног плана и у окружењу;
- створене вредности, демографске карактеристике, стање и очуваност културног наслеђа, мрежу насеља, привредне активности;
- предеоне и пејзажне карактеристике подручја општине Србобран;
- очување природних и културних добара;
- инфраструктурну и комуналну опремљеност подручја;
- просторне и урбанистичке услове и параметре и могућност контролисаног управљања простором.

Еколошки најприхватљивијим решењем оцењује се оно које омогућава:

- примену мера за спречавање негативних утицаја у простору и животној средини;
- рационално коришћење природних ресурса у планској поставци;
- дефинисање еколошких зона и целина;
- спровођење мониторинга животне средине;
- поштовање еколошких начела и принципа одрживог развоја.

Табела 3. Поређење варијантних решења у односу на циљеве Стратешке процене

Упоредни приказ варијантних решења усвајања тј. неусвајања Просторног плана и циљева Стратешке процене			
	ПОСЕБНИ ЦИЉ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ	ВАРИЈАНТНО РЕШЕЊЕ I	ВАРИЈАНТНО РЕШЕЊЕ II
(1)	Смањење емисије загађујућих материја у ваздух услед саобраћајних активности и из индивидуалних ложишта, као и појединачних привредних субјеката на подручју обухвата Просторног плана	-	+
(2)	Примена обновљивих извора енергије, избор еколошки најприхватљивијих енергената и успостављање енергетске ефикасно-сти	0	++
(3)	Изградња канализационе мреже, спречавање изливања отпадних вода без предходног третмана на уређајима за пречишћавање комуналних и индустријских вода	--	++
(4)	Заштита изворишта водоснабдевања	-	++
(5)	Регулација водотокова, спровођење мера заштите вода, организовање мониторинга и система за обавештавање	0	+
(6)	Повећање површина под шумама, подизање заштитних имисионих шума у граничним зонама индустријских постројења и саобраћајница	-	++
(7)	Ревитализација, ремедијација и унапређење стања животне средине, свих деградираних локација	--	++
(8)	Унапређење квалитета земљишта угроженог експлоатацијом минералних сировина	-	0/М
(9)	Контролисана примена агрохемијских средстава заштите у пољопривредној производњи	-	0/М
(10)	Смањење нивоа буке, формирање зона заштитног зеленила дуж главних саобраћајних праваца и око производних комплекса	--	++
(11)	Санација и рекултивација постојећих локација неуређених одлагалишта отпада, као и уколико дође до спонтаног настајања нових	-	++
(12)	Одговорно и безбедно управљање комуналним и осталим врстама отпада	0	+
(13)	Поштовање планских мера, мера заштите животне средине, правила уређења и грађења	--	++

Упоредни приказ варијантних решења усвајања тј. неусвајања Просторног плана и циљева Стратешке процене			
	ПОСЕБНИ ЦИЉ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ	ВАРИЈАНТНО РЕШЕЊЕ I	ВАРИЈАНТНО РЕШЕЊЕ II
(14)	Већа доступност објеката културно-историјског наслеђа, њихова боља презентација и укључивање у туристичку понуду	-	++
(15)	Подизање и јачање нивоа еколошке свести, информисања и едукације становништва о еколошким проблемима укључивањем јавности у доношење одлука у погледу мера заштите животне средине	-	+
(16)	Успостављање система контроле над свим облицима загађивања превентивним и санационим плановима и мерама заштите животне средине	-	++
(17)	Обавезне Процене утицаја на животну средину при реализацији планова нижег реда појединачних Пројеката и прописивање мера за спречавање, отклањање и минимизирање утицаја на природну и животну средину, као и мера заштите и мониторинга животне средине	+	++

Оцена утицаја: ++ веома позитиван; + позитиван; 0 неутралан или неопознат; - негативан; -- веома негативан;
M - зависи од мера заштите

4. ПРИКАЗ ПРОЦЕЊЕНИХ УТИЦАЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Проценом утицаја планских решења и мера на животну средину уочава се усклађивање просторног развоја са условима природног окружења. Еколошки фактори у простору чине веома сложен систем јер се узајамно условљавају и мењају, а њихова интеракција готово увек има реверзибилни карактер.

Процена утицаја планских решења на животну средину извршена је квалитативном анализом и евалуацијом могућих утицаја, са циљем утврђивања значаја утицаја према критеријумима прописаним Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину.

Стратешком проценом сагледане су карактеристике утицаја у односу на:

- вероватноћу, интензитет, сложеност, реверзибилност;
- временску димензију (трајање, учесталост, понављање);
- просторну димензију;
- кумулативну и синергијску природу утицаја;
- ризике по људско здравље и животну средину;
- деловање на области од природног, културног и другог значаја;
- деловање на угрожене области.

4.1. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ НА ВАЗДУХ

У циљу заштите **ваздуха** од загађења Просторним планом су предвиђене следеће активности и мере заштите:

- гасификација свих насеља, којом ће се елиминисати тачкасти извори загађења (индивидуална ложишта),
- формирање нове саобраћајне мреже изградњом обилазница државни путева изван насеља као и реконструкција и модернизација насељске саобраћајне мреже нижег нивоа,
- формирање регистра извора загађивања и успостављање мониторинга ваздуха односно праћење мерних извештаја појединачних привредних објеката и примена одређених мера заштите, према потреби,
- адекватно одлагање комуналног отпада и сточних лешева, у складу са директивама Стратегије управљања отпадом,

- обезбеђење мера заштите ваздуха од загађења (као и земљишта и воде) током експлоатације минералних сировина, у складу са Законом (експлоатација глине, нафте и гаса),
- формирање зелених заштитних појасева уз све веће насељске саобраћајнице, поред државних путева, уз канал ДТД, око радних зона и др., што ће смањити загађење ваздуха и ниво буке (смањење нивоа буке за неколико dB, у зависности од ширине заштитног појаса).

У оквиру простора територије општине Србобран, егзистирају категорисани путеви (ДП I и II реда) тако да се од саобраћаја могу очекивати у одређени негативни утицаји на ваздух, који ће настати од возила која транзитирају деоницама посебно у насељима. Интензитет емисије издувних гасова ће зависити од обима саобраћаја и од структуре возила у саобраћајном току (видети следећу табелу).

Табела 4. Фактори емисије за тешка теретна возила

Модус вожње		0	4	3	2
Средња брзина V_{sr}	[km/h]	19,5	26,6	42,5	60
CO	[g/h]	240,4	235,0	231,6	248,8
	[g/km]	12,33	9,04	5,45	4,15
CxHv	[g/h]	166,1	165,6	161,9	161,4
	[g/km]	8,52	6,37	3,81	2,69
NOx	[g/h]	294,8	383,7	598,7	819,8
	[g/km]	15,12	14,76	14,9	13,66

где се под модусима вожње подразумева емисија у условима саобраћајног тока и то:

- " 0 " - емисија за проточни саобраћај на градској саобраћајници за брзине од 17 - 22 km/h,
- " 4 " - емисија за успорени проточни саобраћај на градској саобраћајници за брзине од 22 - 30 km/h,
- " 3 " - емисија за проточни саобраћај на транзитној саобраћајници за брзине од 30 - 55 km/h,
- " 2 " - емисија за проточни саобраћај на градској магистралаи, обилазницама и прикључцима на међуградске и ауто-путеве за брзине од 55 - 60 km/h.

Развој саобраћајне инфраструктуре у планском периоду је у складу са свим принципима одрживог развоја јер предвиђа изградњу обилазница чиме ће теретни саобраћај бити измештен из централне зоне и самог урбаног ткива насеља. Ово планско решење ће повољно утицати и на промену свих параметара животне средине у оквиру урбаног простора, што ће резултирати вишим квалитетом урбаног живљења. Ново решење претпоставља и одређено ново заузимање земљишта. Ипак овај аспект је занемарљив у поређењу са позитивним резултатима које ово решење носи.

У наредној табели дате су граничне вредности емисије за комерцијална (привредна возила), којих се према Еуро 3 (4 и 5) стандардима треба придржавати за сва возила која транзитирају постојећим саобраћајницама. Уколико су измерене вредности емисије веће од наведених вредности, евидентно је загађење ваздуха услед повећане емисије полутаната у коридорима ових саобраћајница.

Табела 5. Граничне вредности емисије за комерцијална (привредна) возила масе $\geq 3,5$ t са дизел агрегатима у ЕУ (ЕУРО стандарди) [g/kWh]

Загађујућа материја	ЕУРО 3	ЕУРО 4	ЕУРО 5
CO [g/kWh]	2,1	1,5	1,5
CxHv [g/kWh]	0,66	0,46	0,46
NOx [g/kWh]	5,0	3,5	2,0
Честице [g /kWh]	0,02	0,02	0,02
Дим (m ⁻¹)	0,8	0,5	0,5

Дуж државних путева бр. 22.1, бр. 3 као и бр. 129 (кроз насеља Турију и Надаљ) могу се очекивати највеће концентрације загађујућих материја односно то су деонице са највећим ризиком угрожавања животне средине.

Поред аерозагађења, бука се појављује у одређеној мери, као пратећи феномен саобраћаја.

Бука, која се очекује, неће негативно утицати на урбану структуру насеља, с обзиром на постојеће и планиране капацитете друмске саобраћајне инфраструктуре предметног простора општине.

Вибрације су пратећи елеменат свих саобраћајних догађања, унутар простора општине Србобран. Кретањем саобраћајних средстава свих видова саобраћаја (теретна возила друмског саобраћаја, путничка возила) изазивају се одређене вибрације које могу негативно деловати на околину. С обзиром на правце пружања садашњих (и будућих) саобраћајних коридора и узимајући у обзир процене, вибрације ће бити у оквирима дозвољених вредности.

За предвиђене радове на изградњи гасовода процењен је минималан утицај на квалитет ваздуха јер ће се делом обављати ручно, а делом машински, без нарушавања конфигурације терена тј. вршиће се укопавање у ров директно, без денивелације терена, стварања прашине. Функционисање гасовода неће утицати на квалитет ваздуха, јер гасовод функционише у контролисаном затвореном систему.

Приликом експлоатације, односно сагоревања гаса (коришћења природног гаса за производњу топлотне енергије), у атмосферу се емитују димни гасови (угљенмоноксид и водена пара) чија емисија неће прелазити граничне вредности. Емисије се појављују у зимском добу, код индивидуалних и комуналних корисника природног гаса, а код индустријских корисника током целе године. Ови утицаји су слабијег интензитета.

У случају појаве пожара на гасоводу, у атмосферу се емитују димни гасови настали непотпуним сагоревањем природног гаса.

У фази бушења и испитивања истражних бушотина, јављају се издувни гасови од рада мотора и испуштају се у ваздух преко филтера и немају значајног утицаја на ваздух, јер се процењује да њихове концентрације неће прописане граничне вредности.

У случају ерупције нафте и гаса постоји и опасност од пожара већих размера и ширења отровних гасова, што представља непосредну опасност за сав живи свет у околини. У случају ерупције без пожара, околина може бити загађена сланом водом, угљоводоником, угљендиоксином итд. Ерупције и пожари се сматрају акцидентним ситуацијама а очекивана вероватноћа за ове појаве је минимална.

4.2. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ НА ВОДУ

Вода и водотоци, као добра од општег интереса за задовољење општих и појединачних интереса под посебном су заштитом и користе се под условима и на начин који одређује Закон о водама.

Нерационално коришћење ресурса фреатских подземних вода, често уз "раубовање" бунара, доводи до делимичног исцрпљивања овог аквифера и снижавања нивоа ових вода. Ово "повлачење" подземних вода у дубље слојеве има утицаја на биљни и животињски свет, па тиме и на животну средину у целини.

У циљу заштите воде од загађења Просторним планом је предвиђено следеће: Оптимална дугорочнија оријентација снабдевања водом становништва представља изградњу регионалних и међурегионалних водоводних система у који би били

интегрисани и постојећи водоводни системи. Ови системи треба да допуне недостајуће количине вода са локалних изворишта и повећају укупну сигурност рада система.

У складу са стратешким опредељењима, снабдевање водом највишег квалитета оствариће се развојем Бачког регионалног система водоснабдевања. Основно извориште овог система су алувијалне издани Дунава на сектору од Бездана до Богојева и коришћење вода основног водоносног комплекса. За задовољење потреба насеља у Бачком систему могу се користити и речне воде Дунава (непосредно или упуштањем у подземље), уколико им је квалитет задовољавајући. Систем би се формирао од централног постројења за комплетан третман воде, са базирањем на ресурс подземних вода и/или речне воде Дунава и изградња магистралних повезних цевовода до свих општина у систему. Потенцијално извориште овог регионалног система водоснабдевања налази се на територији општине Апатин, на локацијама "Буџак" и "Месарске ливаде".

Потенцијални извор загађења изворишта и вода уопште, пре свега представља индустрија. Ради евиденције потенцијалних загађивача потребно је прикупити податке о отпадним водама које се јављају у току производних процеса. Такође, треба нагласити и оне потенцијалне загађиваче за које до сада нису спроведена истраживања о испуштању отпадних вода, а која према врсти делатности представљају потенцијалне загађиваче.

Постојећа и планирана индустрија мора своје отпадне воде решавати посебним системом, а у зависности од врсте и типа загађене воде, вршиће се њихово претходно пречишћавање кроз предтретман, до нивоа квалитета који задовољава санитарно-техничке услове за испуштање у јавну канализацију, па ће се тек онда ићи на заједничко пречишћавање са санитарном отпадном водом.

Анализа утицаја отпадних вода на животну средину општине Србобран и здравље становништва може се сагледати кроз:

- утицај начина евакуације употребљених вода на квалитет површинских вода и
- утицај начина евакуације употребљених вода на квалитет подземних вода.

Детаљну процену утицаја начина евакуације употребљених вода на квалитет воде реципијената на територији општине Србобран није могуће утврдити с обзиром на неадекватан мониторинг квалитета воде реципијената и присутне различитости у начину управљања евакуацијом употребљених вода.

Међутим, утицај неадекватног одвођења отпадних вода на здравље људи је евидентан када је познато да се више хиљада кубних метара отпадних вода годишње одводи преко водонепропусних септичких јама и упојних бунара у подземне воде, што угрожава њихов квалитет. Наведени проблеми ће се елиминисати изградњом канализационе мреже за одвођење и санитарних и атмосферских вода на територији целе Општине.

Други потенцијални загађивач воде, као природног ресурса, представља пољопривредно земљиште. Употреба хербицида, пестицида и осталих препарата у пољопривредне сврхе, требала би да буде строго контролисана, посебно у осетљивим зонама, као што су изворишта, јер се неконтролисаним дугогодишњим коришћењем ових средстава, стварају предуслови за дисперзију загађења до издани. У којој мери и концентрацији загађење може да доспе до издани са ових површина немогуће је прецизно проценити, посебно због нехомогености повлатног слоја и вероватног постојања вертикалне инфилтрације, кроз које би загађење могло да продре до издани.

Деградационе пунктове представљају напуштени бунари и септичке јаме са упојним бунарима, преко којих се директно загађује подземље. Неопходно је евидентирати све овакве бунаре и спровести одговарајуће радове конзервације.

Изградњом канализационих система за одвођење атмосферских и отпадних вода у насељу, спречиће се даља деградација површинских и подземних вода у насељу, а у циљу смањења хидрауличког оптерећења или загађења у водотоковима.

На основу искуства и урађених процена, генерално можемо закључити да манифестације **саобраћаја** имају мали ризик утицаја на квалитет вода (површинских и подземних). Током транспорта се јављају мале количине течности које би својим изливањем могле угрозити квалитет вода. Локални утицаји на воде могу имати само акцидентне ситуације (аутоцистерне са опасним материјама, течностима, гасовима и сл.), које својим изливањем (расипањем) изазивају загађење земљишта и вода (мањег обима). Настанак ових акцидентних ситуација је повременог карактера, а на местима где су статистички утврђене могуће локације акцидената, могу се предузети мере пасивне безбедности које ће ублажити евентуалне последице или минимизирати могуће настајање акцидентних ситуација (постављање заштитних еластичних ограда, саобраћајне сигнализације за упозоравање, заштитног зеленила).

Постојећа гасоводна инфраструктура нема никаквих негативних утицаја на воду. Све активности на изградњи гасоводне инфраструктуре и изградњи истражних и контурно истражних бушотина, као и експлоатација постојећих бушотина неће имати негативних утицаја на воду.

Сва укрштања гасовода са објектима водопривредне инфраструктуре морају бити изведена према условима од надлежне водопривредне организације, те се на тај начин искључује било какав негативан утицај гасовода на воду и обратно.

4.3. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ НА ЗЕМЉИШТЕ

"Акумулација Србобран" планирана на водотоку Криваје, североисточно од Србобрана, имаће површине воденог огледала од 69,6 ha. Акумулација ће се формирати претежно на зиратном земљишту високе производне вредности, али ће се значајно повећати могућности за наводњавање околног земљишта.

У оквиру обухвата Просторног плана земљиште је основни ресурс и неопходно је предузети све мере како би се негативни утицаји на земљиште свели на минимум ради остварења основних стратешких одређења - будуће производње "здраве хране".

Коришћење земљишта је неопходно вршити у складу са циљевима очувања биодиверзитета (на националном нивоу су усвојене међународне конвенције – Конвенција о биолошкој разноврсности, Закон о потврђивању Конвенције о очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта и др).

У циљу заштите земљишта од загађења предвиђена су следећа планска решења и мере:

- адекватно одвођење отпадних вода у свим насељима у Општини;
- контролисана примена хемијских средстава заштите и агромера у области пољопривреде;
- санација и рекултивација општинске депоније и неуређених депонија комуналног отпада и сточног гробља;
- редовно одржавање мелиоративне каналске мреже;
- експлоатација и истраживање минералних сировина, у складу са Законом о геолошким истраживањима;
- санација и рекултивација копова након експлоатације сировина у складу са наведеним законима из ове области;
- формирање заштитног зеленила дуж саобраћајница, канала, у оквиру пољопривредног земљишта, радних зона, фарми, комуналних и других објеката;

- одлагање сточних лешева у складу са Стратегијом управљања отпадом односно Законом о ветеринарству;
- селектовање отпада на извору и увођење рециклаже као процеса смањења количине отпада за депоновање;
- укључење Општине у систем регионалног депоновања комуналног отпада на основу Споразума о формирању региона за управљање отпадом за више општина, чији је носилац активности Град Нови Сад; У складу са Законом о управљању отпадом израђен је Регионални план управљања отпадом за овај регион односно територије општина које су сачиниле Споразум, који је у фази Нацрта, као и Локални план управљања отпадом за општину Србобран, који је у фази усвајања;
- на локацији постојеће општинске депоније планирана је изградња Центра за одвојено сакупљање рециклабилног отпада – рециклажно двориште, које је предвиђено Регионалним планом управљања отпадом за територију општине Србобран;
- регионалним планом управљања отпадом, као и Локалним планом није предвиђена изградња трансфер станице на територији ове Општине, због близине Врбаса где се очекује градња трансфер станице на коју ће се, пре коначног одлагања на регионалну депонију, односити отпад са територије општине Србобран;
- у погледу решавања проблематике третмана отпада животињског порекла, Закон о ветеринарству прописује систем који обухвата обавезе локалне самоуправе као и свакога ко својим радом ствара отпад животињског порекла;
- третман отпада животињског порекла у складу са овим Законом, подразумева нешкодљиво уклањање лешева животиња и других отпадака животињског порекла до објекта за сабирање, прераду или уништавање отпада животињског порекла на начин који не представља ризик по друге животиње, људе или животну средину;
- у изузетним случајевима лешеви животиња се закопавају или спаљују на сточном гробљу или јами гробнице у складу са Правилником о начину разврставања и поступања са споредним производима животињског порекла, ветеринарско-санитарним условима за изградњу објекта за сакупљање, прераду и уништавање споредних производа животињског порекла, начину спровођења службене контроле и самоконтроле, као и условима за сточна гробља и јаме гробнице ("Службени гласник РС", бр. 31/11) чл. 96. и Правилником о утврђивању мера раног откривања и дијагностике заразне болести трансмисивних спонгиоформних енцефалопатија, начину њиховог спровођења, као и мерама за спречавање ширења, сузбијање и искорењивање ове заразне болести ("Службени гласник РС", бр. 96/10).

У оквиру обухвата Плана, обзиром на планирани обим саобраћаја, не очекује се негативни утицај на земљиште у зони саобраћајница, који би могли бити изазвани емисијом продуката сагоревања, насталих радом мотора возила.

Евидентни потенцијално негативни утицаји саобраћајне инфраструктуре на земљиште као природни ресурс јављају се у току зиме, услед посипања саобраћајница сољу и осталим материјама за одржавања путева. На земљиште такође имају утицај и наноси ситнозрних материја – прашине (које у себи садрже штетне материје) као и наноси снега који у себи садрже поред соли и остале материје код зимског одржавања путева. Ови наноси су дисперирани у зони пута и имају мањи утицај на околну флору у оквиру вегетационог периода. Да би ове негативне утицаје минимизирали и довели на ниво прихватљивости, могуће је уместо агресивних материја (соли и агрегати) користити друге материјале (на бази биоразградивих материја) који су нешто скупљи, али постижу исти ефекат и знатно умањују ризик од контаминације земљишта у непосредној близини путева.

Приликом изградње гасовода, током извођења земљаних радова - ископавања рова и затрпавања гасовода у одређеној мери ће се нарушавати слојевита структура земљишта, односно доћи ће до краткотрајне деградације земљишта на месту извођења радова.

У току бушења истражних бушотина појављује се отпадна исплака на бази глине, воде, бентонита и др., која се одлаже у ископане "грабе" непосредно уз бушотине. "Грабе" су димензије 30x20 m и дубине 1,7 m а ископана земља за ову намену се оставља са стране, како би се искористила за затрпавање и санацију овог простора. Дно "грабе" се налази на слоју глине и обложено је заштитном фолијом која врши заштиту земљишта и водоносних слојева од загађења.

Завршетком бушења, исплака више није потребна и налази се у базенима ("грабе"). Следећа фаза је чишћење базена и одношење исплаке цистернама, на за то предвиђену депонију, затим се уклања заштитна фолија и затрпавају се базени здравом земљом. На крају се земљиште приводи намени (рекултивација).

Неконтролисане ерупције нафте и природног гаса могу изазвати акциденте ширих размера.

4.4. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ НА ПРИРОДНА ДОБРА (ФЛОРА, ФАУНА И БИОДИВЕРЗИТЕТ)

Приоритетни циљеви заштите и коришћења и развоја природног добра су базирани на принципима активне заштите са свим елементима ограниченог начина и обима коришћења, који треба да обезбеде очување изворног биодиверзитета.

Све наведене активности предвиђене Просторним планом су усмерене на заштиту, коришћење и развој простора заштићених природних вредности (Бељанска бара која је предложена за парк природе и Парк природе „Стара Тиса код Бисерног острва").

Акумулација ће свакако имати одређен утицај на флору, фауну и уопште на биодиверзитет приобаља Криваје, али се не очекују суштинске измене, у смислу измене аутентичних биодиверзитета.

Саобраћај, као просторна функција, има малог утицаја на стање природних добара, флоре и биодиверзитета, а како би се ти утицаји свели у границе прихватљивости неопходно је предузимати превентивне мере (ограде, засади и сл.) како не би било трајних последица.

Утицај саобраћајних манифестација на фауну је евидентан, али се и ти утицаји могу свести на ниво прихватљивости одређеним мерама (ограде, пролази за фауну, нестандартна сигнализација и остало) које превентивно делују на настајање акцидентне ситуације.

Приликом трасирања гасоводне инсталације и избора локација за истражне и експлоатационе бушотине, максимално ће се водити рачуна о очувању и заштити постојеће флоре и фауне.

4.5. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ НА ПЕЈЗАЖ

Извесно је да ће формирање акумулације површине 69,6 ha и запремине 821 000 m³, значајно изменити амбијенталну слику. Планом је предвиђено да обале акумулације буду уређене и да пружају могућности вишенаменског коришћења.

Пејзажне вредности подручја су представљене природним и антропогеним елементима. Комплекс влажних станишта, смештен у долинама водотока, са очуваним биљним и животињским светом и налази се уз водоток Криваја, Бељанску бару и канал ХС ДТД Бечеј-Богојево.

У области шумарства предвиђено је повећање површина под шумама и заштитним зеленилом што ће позитивно утицати на пејзаж и укупно стање животне средине. Уз водотоке као и на територији укупног простора треба формирати заштитне појасеве, чиме ће се унапредити не само еколошке, него и естетске вредности предметног простора на територији Општине.

Саобраћајне капацитете (постојеће и будуће) треба имплементирати у простор општине Србобран уз адекватно хортикултурно уређење тако да се не утиче на традиционалан визуелни идентитет овог простора, односно оригинални бачки пејсаж.

Гасоводи су подземни објекти који неће имати негативни утицај на пејзаж.

4.6. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ НА СТАНОВНИШТВО

Планиране активности ће унапредити квалитет животне средине предметног простора, односно у функцији су смањења негативних утицаја постојећих деградационих пунктова на здравље становника општине Србобран.

Неодговарајући квалитет воде за пиће свакако има лоше рефлексије на здравље људи. Инострана искуства указују да коришћење артерске воде у комбинацији са неадекватном исхраном може изазвати тешка обољења. Анализе у наведеном контексту нису вршене, што значи да се и не може квантитативно и квалитативно проценити утицај квалитета воде на здравље становништва.

Такође, постоје оправдане индикације да је присутан негативан утицај неадекватног одвођења отпадних вода преко септичких јама и упојних бунара у подземље, угрожавајући њихов квалитет, што је потврђено анализама квалитета воде прве издани у приобаљу Тисе, која указују на повећане вредности амонијачног азота $\text{NH}_4\text{-N}$, сулфида S^{2-} и минералних уља.

Наведени проблеми ће бити елиминисани предложеним активностима и мерама у области водопривредне инфраструктуре.

Негативан утицај надземних водова, напона 400 kV, 220 kV и 110 kV и ТС 400/x, 220/x и 110/x kV огледа се у постојању електромагнетног поља у близини самих водова, што може утицати на здравље људи, ако су дуготрајно, изложени његовом утицају.

Да би се избегао негативан утицај на људе, око ових објеката се обезбеђује заштитни коридор у којем није дозвољена изградња објеката и нормира се висина проводника.

Техничким мерама, постављањем заштитног ужета и уземљењем, надземни вод се штити од пренапона услед атмосферског пражњења.

У наредном периоду, у погледу електронске комуникационе инфраструктуре, предвиђена је потпуна дигитализација телефонске мреже, што подразумева увођење дигиталних комутационих центара и дигиталних система преноса у свим равнима мреже. Ово подразумева и полагање каблова са оптичким влакнима, као медијумом преноса на свим нивоима, како међумесне мреже, тако и месне мреже.

Ова мрежа ће бити грађена подземно у земљаним рововима и кабловској канализацији где то у насељу буде потребно. Оптички каблови биће додатно постављени у заштитним ПВ цевима. Трасе планираних подземних мрежа биће у коридорима саобраћајница.

Редован процес радио-релејне станице, антенски стуб са антенама и контејнер са радио-релејним уређајима, одвија се путем зрачења електромагнетних таласа

(микроталаса). Ово зрачење је усмерено, малих снага, са веома малом ширином снопа свега неколико степени, а поље брзо опада са удаљавањем од правца максималног зрачења. Стога, анализа сваке појединачне антене би указала да због мале снаге зрачења радио-релејне антене, јачина поља не прелази границу дозвољену за људе нигде осим у непосредној близини извора, тј. антене, на растојањима до максимално неколико метара. Извесна опасност по људе, према томе може настати само уколико се поједини делови тела нађу у непосредној близини антене. Приступ антени могу имати само професионално обучена лица, која у случају рада у непосредној околини антене морају искључити радио-релејни предајник.

Изградња свих видова инфраструктуре предвиђена овим Просторним планом, неће имати негативног утицаја на становништво, већ ће индиректно утицати на побољшање животног стандарда и очување животне средине.

Неадекватно одлагање комуналног отпада индиректно лоше утиче на здравље становништва због следећих утицаја:

- инфилтрација загађених отпадних вода у земљишта испод и око депоније може изазвати деградацију подземних вода,
- разношењем отпада по околини од стране животиња, глодара и инсеката,
- издвајање гасова посебно метана у већој концентрацији, опасној по здравље људи,
- ширење непријатних мириса,
- појава дима од паљења,
- појава заразе због неконтролисаног одлагања анималног отпада.

Негативан утицај неуређених депонија на здравље људи ће се елиминисати или свести на минималну меру изградњом санитарних депонија односно формирањем мреже регионалних депонија, успостављањем Региона за управљање отпадом што је Просторним планом и предложено.

4.7. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ НА НАСЕЉЕ (АРХИТЕКТОНСКО НАСЛЕЂЕ)

Планиране активности ће унапредити квалитет животне средине предметног простора, односно смањити негативне утицаје постојећих деградационих пунктова на читаво насеље, а тиме и на архитектонско наслеђе.

4.8. ПРОЦЕНА УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ НА КУЛТУРНА ДОБРА

Планиране активности ће унапредити квалитет животне средине предметног простора, односно смањити негативне утицаје постојећих деградационих пунктова а тиме и повољно утицати у погледу заштите и очувања културних добара.

4.9. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ ПРИ ИЗГРАДЊИ ИНФРАСТРУКТУРЕ

Водопривредна инфраструктура

Планиране активности неће имати негативних утицаја на инфраструктурне системе, већ ће се даљом изградњом и развојем истих, постићи њихово боље и оптималније функционисање и коришћење, а у складу са одрживим развојем и заштитом животне средине.

Елементарне препоруке побољшања управљања евакуацијом употребљених и атмосферских вода на урбаном подручју Србобрана су:

- 1) Ревизија постојеће пројектне документације канализације употребљених вода и атмосферских вода ради обухватања комплетног урбаног подручја;
- 2) Даља фазна изградња магистралних колектора за сакупљање употребљене воде;
- 3) Даља фазна изградња секундарне мреже употребљених вода ради повећања броја прикључака и смањења евакуације употребљених воде путем пропусних септичких јама и упојних бунара;
- 4) Реконструкција црпних станица;
- 5) Реконструкција главне црпне станице;
- 6) Изградња постројења за пречишћавање отпадних вода.

Иновирање регистра индустријских извора загађивања, раздвајање санитарно-технолошких отпадних вода од атмосферских вода у кругу објеката индустрије и инсталација примарних пречистача у кругу фабрика, који сада у највећој мери не постоје, требало би да смање садашње загађење Криваје и канала Бечеј-Богојево на територији Општине.

Нестручна употреба хемијских препарата пољопривредника, који доспевају у каналску мрежу, угрожава квалитет каналске воде која се користи за наводњавање и одводњавање и која токовима доспева у реку Кривају. Затим, ту је и присуство канала и загађења које он носи, на које се у општини не може утицати.

Снабдевање водом Србобрана и осталих насеља врши се из више независних водоводних мрежа. У једном насељу, чак постоји више водоводних мрежа и индивидуалних бунара, што отежава контролу квалитета воде за пића.

Канализациона мрежа није развијена у свим деловима Србобрана, док у осталим насељима не постоји уопште. Атмосферска канализациона мрежа није развијена. Индустрија ће бити постепено прикључена на градску канализацију, а затим и на секундарни (градски) пречистач. Изградња сепаратног система канализације, израда катастра загађивача, модернизација производње, пројектовање изворишта, су пројекти, за које се очекује да буду реализовани у будућности.

Саобраћајна инфраструктура

На основу европских и наших искустава, са великом поузданошћу се може тврдити да будућа саобраћајна решења и изграђеност саобраћајних капацитета на овом простору смањити потенцијалне негативне утицаје на животну средину. Процењује се као неопходност утврђивање мониторинга квалитета ваздуха, воде и земљишта у зонама саобраћајница (путева), а нарочито у зонама садржаја са повећаним ризиком функционисања (станице за снабдевање горивима и складишта горива). Током изградње и експлоатације саобраћајних капацитета морају се предузети мере и контрола негативних утицаја на животну средину а ако до акцидента дође морају се предузети мере брзе санације и рекултивације како не би дошло до нежељених импликација.

Обим водног и железничког транспорта у наредном периоду неће имати значајнији утицај на квалитет животне средине, узимајући уобзир саму технологију одвијања ових видова саобраћаја ("чисте саобраћајне технологије" у односу на друмски-путни).

Електроенергетска и електронска комуникациона (ЕК) инфраструктура

Планиране активности неће имати утицаја на електроенергетску и ЕК инфраструктуру, уз поштовање заштитних коридора око инфраструктурних објеката и система.

Планска решења **електроенергетске инфраструктуре**, која подразумевају изградњу електроенергетске мреже, високонапонске и нисконапонске на простору Општине, планирана су у складу са плановима развоја електроенергетске мреже, односно

условима надлежних предузећа. Она се примарно односе на снабдевање електричном енергијом у складу са очекиваним потребама потрошача, на изградњу нове и ревитализацију постојеће преносне и дистрибутивне мреже, у циљу квалитетног и сигурног снабдевања електричном енергијом потрошача, стварање услова за напајање нових корисника, на реконструкцију постојеће мреже јавног осветљења дуж главних саобраћајница и изградњу квалитетне јавне расвете у свим насељима, туристичким и другим локалитетима, као и обезбеђење електричне енергије делом и из обновљивих извора.

Планска решења **електронске комуникационе инфраструктуре** односе се на одвијање система преноса преко дигиталних аутоматских комуникационих централа довољног капацитета и довољног броја прикључка за домаћинства и све привредне кориснике, на изградњу антенских система и базних станица мобилних комуникација, као и на изградњу кабловског дистрибутивног система (КДС) у свим насељима.

Термоенергетска инфраструктура

Природни гас, са аспекта заштите животне средине, представља један од најповољнијих енергетских ресурса. Међутим, треба нагласити да не постоји ни један природни ресурс током чије експлоатације не долази до загађења животне средине.

Планиране активности на проширењу и изградњи гасоводне и нафтоводне инфраструктуре и изградњи истражних бушотина неће имати негативан утицај на остале инфраструктурне објекте и системе, уз поштовање заштитних коридора око инфраструктурних објеката и система и техничких норматива и стандарда.

Развој термоенергетске инфраструктуре на простору обухвата Просторног плана биће у функцији привредног развоја, побољшања услова стандарда и живота, као и заштите животне средине. На такав позитиван тренд нарочито ће утицати стимулисање развоја и коришћења алтернативних облика енергије.

С обзиром да се објекти термоенергетске инфраструктуре граде ван насеља, претежно у атарима, као и ван туристичких и заштићених локалитета, као и да се обезбеђује заштитни коридор односно поштовање заштитних растојања за термоенергетску инфраструктуру у складу са прописима о техничким нормативима и стандардима, мерама и условима које надлежни органи издају при постављању и извођењу, односно изградњи, у коме други објекти утичу на сигурност ових инфраструктурних коридора, негативни утицаји нису разматрани.

Коришћењем обновљивих извора енергије смањују се притисци на животну средину у смислу смањења потреба за фосилним горивима (као необновљивих облика енергије) и минимизације загађења ваздуха, која су доминантна услед потрошње ових природних ресурса ради добијања топлотне енергије за домаћинства али и технолошке процесе. Планска решења се односе на примену биомасе, биогаза, геотермалне енергије, сунчеве енергије и енергије ветра за потребе добијања електричне и топлотне енергије за сопствене потребе, а у случају већих капацитета вишак конектовати у јавну мрежу.

5. УСЛОВИ И МЕРЕ ЗАШТИТЕ, УРЕЂЕЊА И УНАПРЕЂЕЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ЦИЉУ СПРЕЧАВАЊА И ОГРАНИЧАВАЊА НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА

Целокупан развој општине Србобран мора бити прилагођен и усаглашен са општим захтевима принципа одрживог развоја, у складу са чим је и један од основних циљева просторног развоја Општине дефинисање стратегије заштите животне средине, даљег одрживог и еколошки прихватљивог развоја.

У Извештају о стратешкој процени, вредновани су и процењени могући значајни утицаји на животну средину до којих може доћи имплементацијом Просторног плана и предложене су мере за смањење негативних утицаја на животну средину.

Како би се ваздух, воде (површинске и подземне) и земљиште, као природни ресурси заштитили од негативних утицаја, инвеститори су обавезни да за све објекте који могу имати негативног утицаја на животну средину израде Студију о процени утицаја на животну средину, у складу са Законом о заштити животне средине ("Сл. гласник РС", бр. 135/04, 36/09-др. закон, 72/09-др. закон, 43/11-УС), Законом о процени утицаја на животну средину ("Сл. гласник РС", бр. 135/04 и 36/09), Правилником о садржини студије о процени утицаја на животну средину ("Сл. гласник РС", бр. 69/05), Уредбом о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину ("Сл. гласник РС", бр. 114/08), као и у складу са другим прописима из ове области.

За постројења и активности која могу имати негативне утицаје на здравље људи, животну средину или материјална добра, врсте активности и постројења, надзор и друга питања од значаја за спречавање и контролу загађивања животне средине, уређују се услови и поступак издавања интегрисане дозволе, која је дефинисана Законом о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине ("Сл. гласник РС", број 135/04).

Врсте активности и постројења за које се издаје интегрисана дозвола класификују се према нивоу загађивања и ризику који те активности могу имати по здравље људи и животну средину, укључујући и друге технички сродне активности које могу произвести емисије и загађење животне средине. Уредбом о врстама активности и постројења за које се издаје интегрисана дозвола ("Сл. гласник РС", бр. 84/05) и Уредбом о критеријумима за одређивање најбољих доступних техника, за примену стандарда квалитета, као и за одређивање граничних вредности емисија у интегрисаној дозволи ("Сл. гласник РС", бр. 84/05) ближе су прописани услови за издавање интегрисане дозволе.

Законом о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине прописано је да ће, за постојећа постројења и активности оператер, прибавити дозволу најкасније до 2015. године у складу са Програмом усклађивања појединих привредних грана са одредбама овог закона. Уредбом о утврђивању Програма динамике подношења захтева за издавање интегрисане дозволе ("Сл. гласник РС", бр. 108/08) утврђени су рокови у оквиру којих се подносе захтеви за издавање интегрисане дозволе, по врстама активности и постројења.

Постројења у којем се обављају активности у којима је присутна или може бити присутна опасна материја у једнаким или већим количинама од прописаних (у даљем тексту: севесо постројење), регулисана су Законом о заштити животне средине ("Сл. гласник РС", бр. 135/04, 36/09-др. закон, 72/09-др. закон, 43/11-УС), као техничка јединица унутар комплекса где се опасне материје производе, користе, складиште или се њима рукује. Неки од прописа који се односе на ову материју су: Национални програм заштите животне средине ("Сл. гласник РС", бр. 12/10), Правилник о Листи опасних материја и њиховим количинама и критеријумима за одређивање врсте документа које израђује оператер севесо постројења, односно комплекса ("Сл. гласник РС", бр. 41/10), Правилник о садржини обавештења о новом севесо постројењу односно комплексу, постојећем севесо постројењу, односно комплексу и о трајном престанку рада севесо постројења, односно комплекса ("Сл. гласник РС", бр. 41/10), Правилник о садржини политике превенције удеса и садржини и методологији израде Извештаја о безбедности и Плана заштите од удеса ("Сл. гласник РС", бр. 41/10), Закон о ванредним ситуацијама ("Сл. гласник РС", бр. 111/09).

5.1. ОПШТЕ МЕРЕ У ТОКУ ИЗГРАДЊЕ ПОЈЕДИНАЧНИХ ОБЈЕКТА

Током извођења радова на припреми терена и изградњи објекта потребно је планирати и применити следеће мере заштите:

- носилац пројекта је дужан да поштује Закон о планирању и изградњи, као и подзаконска акта донета на основу овог Закона;
- вршити редовно квашење запрашених површина и спречити расипање грађевинског материјала током транспорта;
- утврдити обавезу санације земљишта, у случају изливања уља и горива током рада грађевинских машина и механизације;
- отпадни материјал који настане у процесу изградње (комунални отпад, грађевински материјал и метални отпад, пластика, папир, старе гуме и сл.) прописно сакупити, разврстати и одложити на за то предвиђену и одобрену локацију;
- материјал из ископа одвозити на унапред дефинисану локацију, за коју је прибављена сагласност надлежног органа; транспорт ископаног материјала вршити возилима која поседују прописане кошеве и систем заштите од просипања материјала;
- ако се у току извођења грађевинских и других радова наиђе на археолошка налазишта или археолошке предмете, извођач радова је дужан да одмах прекине радове и обавести надлежну организацију за заштиту споменика културе;
- ако се у току радова наиђе на природно добро које је геолошко-палеонтолошког типа и минеролошко-петрографског порекла, за које се претпоставља да има својство природног споменика, извођач радова је дужан да о томе обавести надлежну организацију за заштиту природе.

5.2. МЕРЕ ЗАШТИТЕ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА И СТОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ

Опште мере заштите природних ресурса и створених вредности односе се на:

- вођење локалног регистра извора загађивања животне средине од стране надлежног органа општине Србобран;
- идентификација привредних субјеката-оператера који су у обавези да поднесу Захтев за издавање интегрисане дозволе у складу са Законом о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине ("Службени гласник РС", бр. 135/04) и пратећим подзаконским актима;
- идентификација СЕВЕКО постројења на територији Општине на основу Закона о заштити животне средине и пратећим подзаконским актима;
- формирање заштитних појасева зеленила (ветрозаштитни и пољозаштитни) на територији општине Србобран у оквиру саобраћајне и водне инфраструктуре и пољопривредног земљишта, у циљу заштите од еолске ерозије тј. одношења површинског слоја земљишта и усева у фази семена.

5.2.1. Мере заштите ваздуха

Основна мера за спречавање и ограничавање негативног утицаја на квалитета ваздуха, као природног ресурса, на територији општине Србобран односи се на успостављање мониторинга квалитета ваздуха, у складу са законском регулативом од стране надлежне институције, као и евиденцијом потенцијалних загађивача са утврђеним програмом праћења њиховог рада.

Заштита ваздуха ће се обезбедити применом следећих **општих мера**:

- поштовање Закона о заштити ваздуха и пратећих подзаконских аката;
- обавезно вршење мониторинга квалитета ваздуха на територији Општине, на основу утврђене мреже мерних станица и/или мерних места у државној и локалној мрежи мерних станица;
- вршење континуалног и/или повремених мерења/узимања узорака загађујућих материја на фиксним локацијама;

- повремена мерења/узимање узорака загађујућих материја на мерним местима која нису обухваћена мрежом мониторинга квалитета ваздуха;
- успостављање заштитних зона са заштитним појасевима уз саобраћајнице (посебно ДП-е) и остале линијске инфраструктурне објекте у складу са Законом, као мера заштите од аерозагађења и буке;
- поштовање Уредбе о поступању са супстанцама које оштећују озонски омотач, као и о условима за издавање дозвола за увоз и извоз тих супстанци ("Сл. гласнику РС", бр. 22/10), којом су дефинисани рок и распоред за смањивање потрошње контролисаних супстанци до њиховог потпуног искључивања из употребе, начин и поступци издавања дозволе за увоз или извоз контролисаних супстанци;
- израда локалног регистра извора загађивања животне средине у складу са Законом о заштити животне средине;
- мониторинг квалитета ваздуха обављати у насељу Србобран кроз који транзитирају ДП бр.22.1 и бр.3.

Посебне мере заштите ваздуха за постројења су:

- поштовање Уредбе о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздух ("Службени гласник РС", бр. 71/10 и 6/11);
- праћење нивоа загађујућих материја у ваздуху на простору индустријске зоне, стим да се број и распоред мерних места у мрежи мерних места одреди у складу са просторном густином и временском дистрибуцијом загађујућих материја, а у складу са Законом о заштити ваздуха и Уредбом за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха;
- примена одговарајућих техничко-технолошких решења и мера, приликом пројектовања, градње и експлоатације постројења, којима се обезбеђује да емисија загађујућих материја у ваздуху задовољава прописане граничне вредности;
- уколико дође до квара уређаја којим се обезбеђује спровођење прописаних мера заштите, или до поремећаја технолошког процеса, услед чега долази до прекорачења граничних вредности емисије, носилац пројекта је дужан да квар или поремећај отклони или прилагоди рад новонасталој ситуацији, односно обустави технолошки процес како би се емисија свела у дозвољене границе у најкраћем року;
- у случају прекорачења граничних вредности нивоа загађујућих материја у ваздуху, обавезно је предузимање техничко-технолошких мера или обустављање технолошког процеса, како би се концентрације загађујућих материја свеле на ниво прописаних вредности;
- код стационарног извора загађивања, у току чијег обављања делатности се могу емитовати гасови непријатних мириса, обавезна је примена мера које ће довести до редукције мириса, иако је концентрација емитованих материја у отпадном гасу испод граничне вредности емисије;
- субјект новоизграђеног или реконструисаног стационарног извора загађивања за који није прописана обавеза издавања интегрисане дозволе или израде студије о процени утицаја на животну средину дужан је да пре пуштања у рад прибави дозволу.

5.2.2. Мере заштите вода

Заштита водних ресурса обезбедиће се применом општих и посебних мера.

Опште мере заштите вода односе се на:

- заштиту површинских токова–каналска мрежа;
- заштиту изворишта водоснабдевања у складу са Правилником о начину одређивања и одржавања санитарне заштите изворишта за водоснабдевање ("Службени гласник РС", број 92/08), елиминисањем евентуалних активности које могу проузроковати загађења, као и контролисаном употребом пестицида и ђубрива у пољопривреди;
- очување водних ресурса и водних потенцијала адекватним одвођењем отпадних вода односно изградњом канализационих система;

- реализацију постројења за пречишћавање комуналних и индустријских отпадних вода;
- примену посебних хемијских и биолошких мера чишћења вода.

У циљу заштите вода од загађења, у складу са Законом о водама и Законом о заштити животне средине, предвиђене су следеће **посебне мере** заштите вода за појединачне објекте:

- забрана испуштања отпадних вода у површинске и подземне воде, које прелазе граничне вредности емисије;
- забрана испуштања отпадних вода, које угрожавају добар еколошки статус стајаћих вода;
- забрана испуштања отпадних вода које су прекомерно термички загађене;
- постављање уређаја за континуирано мерење количине отпадних вода и израда извештаја о мерењу квалитета отпадних материја који се квартално доставља јавном водопривредном предузећу, Министарству животне средине, рударства и просторног планирања;
- обавеза биохемијског и механичког испитивања параметара квалитета отпадних вода.

5.2.3. Мере заштите земљишта

Мере за санирање штетних утицаја на земљиште превасходно се односе на задовољење свих законских прописа и стандарда при изградњи инфраструктурних објеката, као и заштиту од евентуалних загађења.

Заштита земљишта ће се обезбедити:

- применом мера које се односе на заштиту функције земљишта, заустављање деградације земљишта и рекултивацију деградираних површина;
- на подручју општине Србобран неопходно је извршити идентификацију контаминираних подручја (неуређена одлагалишта отпада, зоне интензивне пољопривредне производње, привредни комплекси и др.) и израда пројекта санације и ремедијације ових површина;
- управљање комуналним и осталим врстама отпада који се генерише на територији општине Србобран у складу са Споразумом о формирању региона за управљање отпадом за више општине, Локалним и Регионалним планом управљања отпадом са регионалном депонијом у Новом Саду;
- сакупљањем, прерадом или уништавањем анималног отпада у објектима намењеним за прераду, обраду или уништавање лешева животиња и других отпадака животињског порекла, у складу са Законом о ветеринарству ("Сл. гласник РС" бр. 91/05 и 31/10), при чему је локална самоуправа дужна да на својој територији организује зоохигијенску службу;
- примена биоразградивих материјала у зимском периоду за одржавање проходности свих јавних путева.

Значајна мера контроле је и континуирано праћење стања подземних вода (и земљишта) пијезометрима на местима потенцијалних угрожавања параметара животне средине (на местима где су лоциране станице за снабдевање горивима).

Такође, значајна мера је евидентирање материјала који се користе за одржавање проходности категорисаних путева током зимског периода.

Грабе у које се одлаже исплака за време бушења бушотина потребно је изоловати непропусним материјалом (глином) и применити превентивне мере заштите, како би се спречио продор растворених штетних материја у тло.

За спречавање изливања уља из трансформатора, односно разливања по околном земљишту, испод трансформатора се планирају каде испуњене шљунком и спојене уљном канализацијом са непропусном јамом за прихват истеклог уља.

У циљу заштите земљишта од загађења обавезно је вршити контролисану употребу хемијских препарата заштите биља на пољопривредном земљишту.

5.2.4. Мере заштите шума и шумског земљишта

Мере заштите шума и шумског земљишта обухватају:

- Пошумљавање пољопривредног земљишта без обзира на катастарску класу, по претходно прибављеној сагласности Министарства пољопривреде, водопривреде и шумарства, а на основу Закона о пољопривредном земљишту;
- Подизање заштитних имисионих шума у граничним зонама индустријских постројења и саобраћајница;
- Формирање заштитног зеленила уз радне комплексе у атару, на површинама за рекултивацију (напуштене депоније, деградирано земљиште), у зонама кућа за одмор и
- Подизање заштитних појасева на око 2-2,5% територије Општине на деловима простора уз канале, путне коридоре и у оквиру пољопривредног земљишта, са циљем побољшања микроклиматских услова повећања приноса у пољопривреди и укупне шумовитости Општине.

5.2.5. Мере заштите природних добара

Садржаје и активности на простору подручја у поступку заштите **Бељанска бара, предложеног за парк природе**, планирати у складу са актом о заштити, а односе се на режим заштите III степена и заштитну зону.

Мере заштите еколошких коридора су:

- пчувати и унапредити природне и полуприродне елементе еколошких коридора у што већој мери;
- уређењем континуираног појаса вишеспратног заштитног зеленила, очувати приобалне вегетације (врбака, ливада и мочварне вегетације) на што већој дужини обале водотока. Код садње високог зеленила обезбедити што већи проценат (најмање 50%) аутохтоних врста плавног подручја (тополе, врбе, панонски јасен, брест, храст лужњак, итд.) који је неопходно обогатити аутохтоним жбунастим врстама;
- урбане садржаје потребно је распоредити по принципу зонације којом се одређује минимална удаљеност објеката од еколошких коридора и намена простора унутар зоне дирекног утицаја на коридор;
- Приликом подизања пољозаштитног зеленила са улогом вишефункционалног пуфер појаса, потребно је постојеће и планиране површине заштитних појасева зеленила повезати у целовит систем зеленила уз избегавање коришћења инвазивних врста.

Опште мере заштите биодиверзитета су:

- формирати систем јавног зеленила и повезати га са просторним целинама од значаја за очување биолошке разноврсности у обухвату Плана,
- повећати проценат зелених површина, броја и разноврсности постојећих категорија јавног зеленила и одржавати га у блиско природном стању;
- учешће аутохтоних дрвенастих врста треба да буде минимално 20% и оптимално 50%, а примену четинарских врста (максимум 20%) ограничити само на интензивно одржаваним зеленим површинама са наглашеном естетском наменом;
- избегавати примену инвазивних врста током уређења зелених површина и подизања заштитног зеленила;
- прибавити посебне услове заштите природе приликом укупњавања пољопривредног земљишта и пројектовања зелених појасева уз постојеће и планиране државне путеве и пруге.

Пронађена **геолошка и палеонтолошка документа** (фосили, минерали, кристали и др.) која би могла представљати заштићену природну вредност, налазач је дужан да пријави надлежном Министарству у року од осам дана од дана проналаска и предузме мере заштите од уништења, оштећивања или крађе.

5.2.6. Мере заштите од буке

Применом следећих мера обезбедиће се заштита од буке у животној средини:

- јединица локалне самоуправе - општина Србобран, заштиту од буке врши у складу са Законом о заштити од буке и подзаконским актима, а што се односи на: акустично зонирање, доношење локалног акционог плана заштите од буке, односно обезбеђење услова и његово спровођење;
- за појединачна постројења надлежни орган може утврдити потребу мониторинга буке, на основу увида у Студије процене утицаја на животну средину и Захтеве за издавање интегрисане дозволе;
- вршење мониторинга буке у централној зони насеља, у зони државних путева I и II реда.

5.2.7. Мере заштите при управљању отпадом

Мере заштите при управљању отпадом, са директим утицајем на заштиту земљишта, површинских и подземних вода, су:

- јединица локалне самоуправе у обавези је да изради попис неуређених депонија на територији Општине, у складу са Законом о управљању отпадом;
- у циљу наставка експлоатације постојеће депоније комуналног отпада у КО Србобран, неопходно је израдити радни план са програмом мера и динамиком прилагођавања рада, у складу са Законом о управљању отпадом;
- постојећи и планирани оператери на територији општине Србобран, у складу са Законом о управљању отпадом, Законом о амбалажи и амбалажном отпаду ("Сл. гласник РС" бр. 36/09) и подзаконским актима, дужни су да: обезбеде потребан простор за одлагање отпада, обезбеде потребне услове и опрему за сакупљање, разврставање и привремено чување различитих отпадних материја, да секундарне сировине, опасан и други отпад, предаје субјекту који има одговарајућу дозволу за управљање отпадом (складиштење, одлагање, третман и сл).

5.2.8. Мере приликом изградње и експлоатације инфраструктуре

Заштита изворишта подземних вода се спроводи формирањем зона заштите у којима се прописују мере заштите, у складу са Правилником.

Мере заштите које се предвиђају у овим зонама се свode на то да се објекти и активности у појединим зонама прилагоде на тај начин да се спречи евентуално преношење загађујућих материја до изворишта.

Заштита вода од загађивања спроводи се у складу са планом за заштиту вода од загађивања. Планом за заштиту вода од загађивања утврђују се нарочито: мере за спречавање или ограничавање уношења у виде опасних и штетних материја, мере за спречавање и одлагање отпадних и других материја на подручјима на којима то може утицати на погоршање квалитета вода, мере за пречишћавање загађених вода, начин спровођења интервентних мера у одређеним случајевима загађивања, организације које су дужне спроводити поједине мере, рокови за смањење загађивања воде, као и одговорности и овлашћења у вези са спровођењем заштите.

У циљу заштите вода забрањено је:

- 1) уношење опасних и штетних материја које доводе до прекорачења прописаних вредности;
- 2) уношење чврстих и течних материја које могу загадити воду или могу изазвати замуљивање, заслањивање воде и таложење наноса;
- 3) испуштање у јавну канализацију отпадних вода које садрже опасне и штетне материје изнад прописаних вредности или које могу штетно деловати на могућност пречишћавања вода из канализације или које могу оштетити канализацију и постројење за пречишћавање вода;
- 4) коришћење напуштених бунара као септичких јама;

- 5) остављање у кориту за велику воду природних и вештачких водотока и језера материјала који могу загадити воде.

Ради заштите вода и водотока, спречавања оштећења и заштите водопривредних објеката и постројења, забрањено је:

- 1) извршити радње које могу оштетити корита и обале природних и вештачких водотока, као и објеката за уређење водних токова или за заштиту од штетног дејства вода;
- 2) уносити у природне, вештачке водотоке, језера и ретенције, камен, земљу, јаловину, посечено дрво и други материјал, као и упуштати загађене воде и материје;
- 3) изводити радове и вадити материјал из водотока, који би могли угрожити: водни режим, стабилност бране или њену наменску употребу, стабилност одбрамбених насипа, регулационих и других водопривредних објеката, као и мењати природне услове у околини акумулационих и ретенционих басена услед чега би могло доћи до клизања терена, појаве ерозије или настајања вододерина и бујица;
- 4) градити објекте или вршити садњу у плавној зони на начин који омета протицање воде и леда или је у супротности са прописима за градњу на плавном подручју;
- 5) садити дрвеће на одбрамбеном насипу или поред насипа у појасу ширине 10 метара према водотоку и 50 метара на брањеном подручју, рачунајући од ножице насипа;
- 6) садити дрвеће поред канала у појасу од 5 метара са обе стране, рачунајући од ивице канала;
- 7) мењати или пресецати токове подземних вода, односно искоришћавати те воде у обиму којим се угрожавају снабдевање питком или технолошком водом, минерална и термална изворишта, стабилност тла и објеката;
- 8) на каналима на удаљености мањој од 2 метра, односно другој удаљености утврђеној одлуком јавног водопривредног предузећа, орати или копати земљу и обављати друге радње којима се могу оштетити канали или пореметити њихово редовно функционисање.

Планиране активности неће имати негативних утицаја на инфраструктурне системе, већ ће се даљом изградњом и развојем истих, постићи њихово боље и оптималније функционисање и коришћење, у складу са одрживим развојем и заштитом животне средине. Како би се избегао негативан утицај на животе и здравље људи, али и обезбедила заштита створених вредности, при изградњи инфраструктурних објеката обавезно је:

- спровођење превентивних мера заштите од пожара и могућих удеса приликом изградње и експлоатације инфраструктурних објеката обезбеђењем заштитних коридора (изливање, просипање, исцуривање загађујућих, опасних и/или запаљивих материја, пожари, експлозије и др.), као и мера за санацију последица у случају удесних ситуација;
- заштита објеката од пожара и атмосферског пражњења, у складу са Законом о заштити од пожара и пратећим правилницима, као и Правилником о техничким нормативима за заштиту објеката од атмосферског пражњења ("Службени листу СРЈ", бр. 11/96);
- спречавање емисије загађујућих материја у ваздух, воду и земљиште изнад дозвољених концентрација приликом изградње, реконструкције и експлоатације инфраструктуре и других активности, према прописаним мерама заштите;
- заштита од буке и спровођење мера звучне заштите приликом изградње, реконструкције и експлоатације инфраструктурних објеката у складу са Законом о заштити од буке у животној средини и пратећим прописа, при чему праћење нивоа буке треба вршити у складу са Уредбом о индикаторима буке, граничним вредностима, методама за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке у животној средини ("Службени гласник РС", бр. 75/10), Правилником о методологији за одређивање акустичких зона ("Службени гласник РС", бр. 72/10), Правилником о методама мерења буке, садржини и обиму извештаја о мерењу буке ("Службени гласник РС", бр. 72/10) и Правилником о методологији за израду акционих планова ("Службени гласник РС", бр. 72/10).

Мере приликом изградње и експлоатације саобраћајне инфраструктуре

У зонама око саобраћајница (у зонама постојећих ДП I и II реда) где се очекује генерисање већег аерозагађења и буке потребно је:

- подизати заштите имисионе шуме високих и средњих лишћара;
- ради обезбеђивања услова за несметано одвијање саобраћаја и режим саобраћаја, у зонама потребне прегледности забрањено је подизати засаде, ограде и дрвеће, остављати предмете и материјале, постављати постројења и уређаје и градити објекте, односно вршити друге радње које ометају прегледност јавног пута
- обавезна примена двостепеног система пречишћавања (сепаратор-таложник) атмосферских вода пре упуштања у реципијент у комплексима саобраћајних делатности, као и одржавање затвореног/отвореног независног система одводњавања и пречишћавања.

Мере приликом изградње и експлоатације електроенергетске инфраструктуре

С обзиром да се на територији општине Србобран налазе надземни висонапонски 400 kV, 220 kV и 110 kV, средњенапонски водови закључно са 20 kV, односно 35 kV напоном и надземни нисконапонски водови 1 kV, обавезна је примена следећих мера:

- у близини 20 kV, 35 kV, надземног вода могу се градити објекти чије су сигурносне удаљености и растојања од 20 kV надземног вода дефинисане у складу са Правилником о техничким нормативима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона 1 kV до 400 kV ("Службени лист СФРЈ" број 65/88 и "Службени лист СРЈ" 18/92). Испод самог далековода не могу се градити објекти, осим инфраструктурних подземних мрежа које се укрштају са истим;
- заштитни коридор, у зависности од напонског нивоа, за водове од 400 kV је 40(30) m, 220 kV је 30 m, а за 110 kV износи 25 m од осе вода са обе стране.;
- при грађењу надземних водова морају бити испоштовани сви услови дефинисани Правилником о техничким нормативима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона 1 kV до 400 kV, као и услови заштите дефинисани Правилником о техничким нормативима за заштиту објеката од атмосферског пражњења ("Службени лист СРЈ", бр. 11/96), Правилником о техничким мерама за погон и одржавање електроенергетских постројења и водова ("Службени лист СРЈ", бр. 41/93), Правилником о техничким нормативима за заштиту електроенергетских постројења и уређаја од пожара ("Службени лист СФРЈ", бр. 74/90), Правилником о техничким нормативима за уземљење електроенергетских постројења називног напона изнад 1000 V ("Службени лист СРЈ", бр. 61/95), Законом о заштити од нејонизујућих зрачења и одговарајућим подзаконским актима;
- испод самих далековода у заштитном коридору не могу се градити објекти, осим инфраструктурних подземних мрежа које се укрштају са истим.

Мере приликом изградње и експлоатације електронске комуникационе (ЕК) инфраструктуре

Мере заштите при изградњи и експлоатацији ЕК инфраструктуре су:

- при изградњи антенских стубова и постављању антенског система за пренос сигнала морају се поштовати мере предвиђене законским и другим прописима које се односе на нормативе и стандарде за ту врсту објеката, као и мере и услове, које утврђују надлежни органи и организације, које издају услове и сагласности;
- сва опрема мора бити атестирана, обележена и прописно заштићена, са свим упутствима за безбедан рад;
- антенски стуб треба пројектовати у складу са Правилником о техничким мерама за изградњу, постављање и одржавање антенских постројења ("Службени лист СФРЈ" бр. 1/69), Правилником о техничким нормативима за заштиту од атмосферског пражњења ("Службени лист СРЈ", бр. 11/96), стандардима за громобранске инсталације, челичне конструкције за ношење антена - прорачун, конструисање и извођење, стандардом о максималним нивоима излагања људи радио-фреквенцијским електромагнетим пољима и следећим мерама:

- простор око базне радио-станице мора бити ограђен и недоступан за улазак неовлашћених лица, као и приступ објекту за смештање опреме и пењање на антенски стуб, при чему је на видљивим местима обавезно поставити упозорења о забрани приступа антенама;
- приступ антенама могу имати само професионална лица која у случају интервенције и рада у непосредној околини антена морају искључити радио-релејни предајник;
- антенски стуб и антене морају имати адекватну громобранску заштиту;
- обавезно је вршити мерења електромагнетног зрачења у близини стуба;
- у случају прекомерног зрачења које потиче од квара, предајник се мора искључити и што пре приступити отклањању узрока;
- све инсталације за потребе рада овог система у комплексу се морају каблирати;
- све електроинсталације се морају одржавати у исправном стању;
- према важећим прописима о заштити од опасног дејства електричне енергије на свим уређајима и опреми под напоном у смислу заштитних мера морају се спровести: громобранска заштита, уземљење, димензионисање каблова, употреба одговарајуће изолације;
- имајући у виду да је реч о заштити објекта од посебног значаја, у објекту технолошке опреме је потребно извести и дојаву пожара и дојаву провале, као и аларм у случају престанка рада климатизера;
- антенски стуб је потребно обележити као препреку за обављање летења, за уочавање дању, ноћу и у условима смањене видљивости.

Мере приликом изградње термоенергетске инфраструктуре

Мере заштите приликом изградње термоенергетске инфраструктуре примарно се односе на обезбеђење заштитног коридора и поштовање заштитних растојања за термоенергетску инфраструктуру, у складу са прописима о техничким нормативима и стандардима, мерама и условима које надлежни органи издају при постављању и извођењу, односно изградњи, у коме други објекти утичу на сигурност ових инфраструктурних коридора.

У појасу ширине од 30 m лево и десно од осе гасовода високог и средњег притиска, забрањено је градити зграде за становање или боравак људи без обзира на степен сигурности са којим је гасовод саграђен и без обзира на то у који је разред појас цевовода сврстан.

У појасу ширине 5 m на једну и на другу страну од осе цевовода, забрањено је садити биљке чији корени достижу дубину већу 1 m, односно за које је потребно да се земљиште обрађује дубље од 0,5 m.

Мерно-регулационе станице ће се лоцирати на сопственој парцели у ограђеном простору у објекту од чврстог материјала. Приликом избора локације испоштовати Правилник о техничким условима и нормативима за безбедан транспорт течних и гасовитих угљоводоника магистралним нафтоводима и гасоводима и нафтоводима и гасоводима за међународни транспорт ("Сл. лист СФРЈ", бр. 26/85).

Поштовањем прописаних техничких норматива и стандарда минимизирају се евентуални негативни утицаји извођења и експлоатација **бушотина** на животну средину приликом акцидентних ситуација:

- удаљеност од бушотине од заштитног појаса пловног канала, железнице, далековода опште намене, јавних објеката и стамбених зграда износи најмање две висине торња бушотине;
- од ивице појаса ауто пута и путева првог и другог реда, удаљеност осе бушотине мора износити најмање 30 m, а од других јавних саобраћајница, шумских и пољских путева најмање 15 m;
- објекти за експлоатацију нафте, земних гасова и слојне воде не смеју бити удаљени мање од 30 m од ивице јавних објеката и стамбених зграда и 10 m од ивице појаса јавних саобраћајница и заштитног појаса далековода и телефонских линија;

- удаљеност осе бушотине од шума, одређује се зависно од поднебља, подручја, конфигурације терена и врста шуме.

Удаљеност бушотина рачуна се од средишта осе бушотине а код осталих објеката и постројења од најистакнутијег дела у правцу мерења.

5.2.9. Мере заштите живота и здравља људи

Мере за спречавање и ограничавање негативних утицаја на становништво дате су у посебним законским и подзаконским актима, које се односе на здравље и безбедност и заштиту на раду.

Планиране активности позитивно ће утицати на квалитет животне средине предметног простора тј. у функцији су смањења негативних утицаја постојећих деградационих пунктова на здравље становника општине Србобран.

Неодговарајући квалитет воде за пиће свакако има лоше рефлексије на здравље људи.

Могућност деградације подземних вода због неадекватног одвођења отпадних вода преко септичких јама и упојних бунара биће елиминисана планским активностима и мерама у области водопривредне инфраструктуре.

Изградња свих видова инфраструктуре предвиђена Просторним планом, имаће позитивног утицаја на становништво јер ће индиректно утицати на побољшање животног стандарда и очување животне средине.

Неадекватно одлагање комуналног отпада индиректно лоше утиче на здравље становништва. Негативан утицај неуређених депонија на здравље људи ће се елиминисати њиховом санацијом и рекултивацијом и успостављањем система регионалног управљања отпадом, што је Просторним планом и предложено.

При изградњи инфраструктурних објеката (надземни електроенергетски водови, антенски стубови са антенским електронским комуникационим системима и уређајима за пренос сигнала итд.), неопходно је водити рачуна о поштовању прописа о техничким нормативима и стандардима, мерама и условима које надлежни органи издају при постављању и извођењу, односно изградњи објеката, као и неопходним удаљеностима инфраструктурних објеката од насељених места. Техничким мерама постављањем заштитних ограда, уземљења, надземни водови ће се штитити од пренапона услед атмосферског пражњења.

Да би се избегао негативан утицај надземних водова, нарочито виших напона, на људе ове водове је потребно градити ван насељених места, у атару, а око њих обезбедити заштитне коридоре, у којима није дозвољена изградња објеката за становање као ни објеката других намена.

Повишене вредности нивоа дневне, а поготово ноћне буке, могу довести до субјективно непријатног осећаја звука и нарушавања здравља током дугогодишње изложености. Здравствене последице крећу се у распону од осећаја замора, измењених психичких реакција на разне подражаје, поремећаји сна, а континуирано излагање буци један је од најважнијих етиолошких фактора у настајању неуроза. Такође, могући су поремећаји у раду вегетативног нервног система, који консеквентно доводе до поремећаја у функцији кардиоваскуларног система, са статистички значајном појавом повишеног крвног притиска и сужења периферних крвних судова. Поред овога, бележе се и измењене реакције ендокриног система. На органу слуха могућа је појава слушног замора при дуготрајној експозицији повишеним нивоима буке, што води ка оштећењу слуха и појави субјективног осећаја пиштања и зујања у уху.

5.2.10. Мере заштите од ванредних ситуација

При утврђивању просторне организације насеља, приликом зонирања (размештај виталних објеката), прописивања урбанистичких параметара за утврђене зоне, планирања мреже саобраћајница и остале инфраструктуре, потребно је поштовати опште принципе заштите од ванредних ситуација тј. елементарних непогода и техничко-технолошких удеса.

Општи принципи управљања ризиком од ванредних ситуација односе се на:

- планирање и имплементацију мера превенције;
- приправност и правовремено реаговање;
- санацију последица.

Заштита од земљотреса

Подручје општине Србобран спада у зону са могућим интензитетом земљотреса од 7⁰ и 8⁰ MCS, за повратни период од 200 година (Републички сеизмолошки завод, Београд).

Урбанистичке мере заштите се односе на поштовање процента изграђености, обезбеђење слободних површина и проходности, односно довољно широких уличних коридора, имајући у виду затечену организацију насеља (посебно централни део насеља). Техничке мере заштите огледају се у поштовању прописа за пројектовање и изградњу објеката у сеизмичким подручјима.

Угроженост од екстремно неповољних климатолошких вредности

На подручју општине Србобран могу се јавити у одређеним условима, екстремно неповољне вредности климатских фактора, који могу неповољно утицати на насељске и ваннасељске просторе и на ремећење редовних активности становништва.

Ветар

Ветрови који дувају у току године немају неки посебан карактер, већ се одликују особинама карактеристичним за шире подручје средње Бачке. Доминантни правци дувања ветра су из северозапада и југоистока. Број дана с јаким ветром од 6 и више Бофора износи на годишњем нивоу (просек) око 18 дана.

Предвиђене мере заштите се огледају у поштовању грађевинско-техничких мера при пројектовању. Метеоролошке-постављање објеката дужом страном у правцу дувања ветра, где год је то могуће. Дендролошке мере се односе на формирање заштитног зеленог појаса одређене ширине, густине и врсте дрвећа (високо дрвеће) попречно на правац дувања ветра, где постоје просторни услови.

Град и грмљавинске непогоде

Повремени продори олујних и градобитних облака узрокују појаву града, који може да проузрокје веома велике последице на пољопривредном земљишту. Заштита од града спроводи се изградњом противградних станица на најугроженијим подручјима и њиховим правовременим деловањем, односно повезивањем у систем противградне заштите на територији АП Војводине.

Пожари

Од урбанистичких мера предвиђају се довољно широке противпожарне препреке које представљају делом постојеће и нове улице и зелени коридори, отворени или полуотворени блоковски системи, лоцирање индустријских објеката и складиштење запаљивих материјала ван површина намењених становању. Развојем система водоснабдевања (прикључење на регионални водовод и формирање нових изворишта) обезбедиће се довољне количине воде за заштиту од пожара путем планиране хидрантске мреже одговарајућег пречника и притиска.

Поплаве

Реконструисани насипи дуж Тисе на територији општине Србобран представљају трајно решење за одбрану од продора дуготрајних високих водостаја. Заштита од процедурних вода решена је системом посебне каналске мреже на належућим површинама дуж насипа.

У будућности је потребно редовно одржавати насипе, како са узводне тако и са низводне стране у оквиру пројектованих елемената.

Акциденти

На простору обухвата Просторног плана налазе се **нафтно и гасно поље** и где је могућа манифестација акцидентне ситуације.

Настајање акцидентна може се свести на најмању меру стриктном применом и поштовањем превентивних мера и њиховим доследним спровођењем у свим фазама рада. То подразумева правилан избор технологије рада, постројења, уградњу сигурносне опреме и уређаја, као и вршење редовне контроле рада на бушотинама и постројењима.

Код складишта расутих терета, треба водити рачуна о неконтролисаној развјавању честица и њиховом негативном утицају на окружење. Као мере које могу бити сталне и повремене предвиђају се: квашење расутих терета (ако је то могуће), покривање застором, садња линијског зеленила адекватних врста.

Цео гасоводни систем може се сматрати потенцијално опасним од пожарних опасности, па није могуће дефинисати локацију истицања гаса из система. Међутим, анализом извора пожарних опасности обухваћени су првенствено објекти на гасоводном систему или његовој околини, који су значајни за целокупни систем и третирају се као пожарне тачке, а то су:

- надземна инсталација на гасоводу (инсталације на почетку и крају гасовода запорни органи и сл.)
- трасе гасовода у зони:
 - насељених места
 - индустријских зона
 - пољопривредних површина
 - шумских комплекса
- укрштање трасе гасовода са јавним саобраћајницама (путеви, пруге)
- укрштања са већим водотоковима (реке, канали и др.)

Редовним одржавањем гасовода, уз стално праћење и контролу мера противпожарне заштите, обезбедиће се сигуран и безбедан рад гасоводног система.

Зоне опасности од пожара и експлозије јављају се на објектима главно **мерно-регулационих станица** и мерно-регулационих станица (ГМРС и МРС) и то у:

- зони опасности "1" припада ГМРС и МРС,
- зони опасности "2" припадају: околни простор око ГМРС и МРС у пречнику од 3 m, шахт за испуст кондензата, улазна и излазна противпожарна славина.

Зона опасности "1" представља простор у коме је вероватно да ће се пожарна и експлозивна атмосфера појавити за време нормалног рада.

Зона опасности "2" представља простор у коме није вероватно да ће се пожарна експлозивна атмосфера појавити у току нормалног рада, а ако се ипак појави трајаће само кратко време.

Мере заштите током бушења и експлоатације бушотина

У фази бушења као акцидент се може јавити ерупција флуида (нафта, гас, вода), као и пожар до којег може доћи услед ерупције флуида.

На предметном простору је елиминисана могућност ерупције флуида, јер се испитивањем дошло до закључка да су лежишни притисци ниски, тако да ни теоретски не може доћи до ерупције, те ће се из истих разлога за експлоатацију нафте користити дубинске пумпе тзв. качаљке.

У фази експлоатације могући акцидент може бити изливање мањих количина нафте у непосредној близини бушотине, услед квара на уређајима и опреми за експлоатацију нафте.

Пожар, као акцидент, може се јавити у случају изливања нафте услед квара постројења, услед елементарних непогода, фактора људске непажње или изазван намерно. И у фази експлоатације може доћи до ерупције, али само у случају да се експлоатација нафте врши еруптивном методом рада бушотине (када се за експлоатацију користи сопствена енергија лежишта, односно притисак нафте, гаса или воде) и на сигурносним уређајима и опреми, што је у случају простора у обухвату Просторног плана као акцидентна ситуација теоретски искључена.

6. ВЕРОВАТНОЋА, ИНТЕНЗИТЕТ, СЛОЖЕНОСТ, РЕВЕРЗИБИЛНОСТ, ВРЕМЕНСКА И ПРОСТОРНА ДИМЕНЗИЈА, КУМУЛАТИВНА И СИНЕРГЕТСКА ПРИРОДА УТИЦАЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Карактер, интензитет, сложеност, реверзибилност, вероватноћа, трајање, учесталост, понављање на локалном, регионалном и ширем нивоу, кумулативна и синергијска природа утицаја, могу се разматрати као:

- могући утицаји у границама валоризованог простора у обухвату Просторног плана;
- могући утицаји на нивоу региона;
- могући утицаји од националног значаја;
- могући утицаји од глобалног значаја;
- могући утицаји из непосредног и ширег окружења на подручје обухвата Просторног плана.

Просторно-положајне, природне карактеристике подручја и постојеће стање простора у обухвату Просторног плана, опште карактеристике непосредног и ширег окружења, планиране намене и капацитети, намећу пре свега:

- вредновање потенцијалних утицаја и њихових карактера простора у обухвату Просторног плана (локални ниво),
- вредновање утицаја, њихових карактера и ефеката на нивоу припадајућег региона (регионални ниво),
- вредновање значаја и карактера утицаја планских решења на шире просторно окружење (национални ниво).

Подручје у обухвату Просторног плана представља сложену, вишефункционалну просторну целину са планираном наменом, мрежом насеља, инфраструктурном матрицом, чија реализација неминовно доводи до промена у простору. Вредновање подручја у обухвату предметног Просторног плана вршено је са аспекта позитивних и потенцијално негативних утицаја и ефеката:

- пренамене земљишта;
- промене пејзажно-предеоних карактеристика и вредности;
- саобраћајне матрице простора;
- планиране матрице комуналне инфраструктуре;
- промене урбанистичких параметара;
- рекултивације и ревитализације деградираних локација;

- планираног зеленила свих категорија;
- промене демографских карактеристика.

Све промене у обухвату Просторног плана, потенцијално директно и индиректно утичу на грађевинска подручја, али и шире окружење, на регионалном и покрајинском нивоу. Постоји вероватноћа потенцијално негативних утицаја на природне вредности – површинске и подземне воде и остале вредности животне средине у обухвату Просторног плана и окружењу, у случају непоштовања мера претходног комуналног и инфраструктурног уређења локација и зона, непоштовања прописаних правила уређења и грађења, непоштовања мера претходног комуналног и инфраструктурног уређења локација и зона, непоштовања мера заштите животне средине и акцидентних (удесних) ситуација.

Стратешка процена представља вредновање са аспекта:

- примењених мера превенције на просторно-планском нивоу за спречавање и минимизирање потенцијално штетних утицаја на стање и квалитет ваздуха, површинских и подземних вода, изворишта водоснабдевања, буке, природна и културна добра, зеленило и пејзажне вредности и укупан квалитет животне средине;
- рационалног, еколошки прихватљивог коришћења свих природних ресурса;
- обавезног имплементирања мера за отклањање могућих последица стратешког карактера у простору и на животну средину.

IV СМЕРНИЦЕ ЗА НИЖЕ ХИЈЕРАРХИЈСКЕ НИВОЕ У ПОСТУПКУ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Просторни план ће се разрађивати израдом:

- **плана генералне регулације** за насеље Србобран;
- **планова детаљне регулације** за планиране радне зоне, комплексе ветроелектрана, зоне соларне електране, за зоне енергетских производних објеката, трансформаторска постројења, далеководи 400 kV, 220 kV и 110 kV, планирани ДП I реда (обилазница), планирани ДП регионалног значаја, планиране општинске и приступне путеве, планирану националну бициклическу стазу, планирану акумулацију "Србобран", планирано извориште и планирано ППОВ у КО Турија, планирану каналску мрежу, планирану црпну станицу и тамо где је потребно дефинисати грађевинско земљиште и регулацију, односно извршити разграничење површина јавне и остале намене;
- **урбанистичким пројектима** за потребе урбанистичко-архитектонске разраде локација за: радне зоне ван насеља, туристичке локалитете, центар за одвојено сакупљање рециклабилног отпада (рециклажно двориште) и прихватилиште за животиње (чија ће локација бити накнадно одређена), као и радне комплексе за експлоатацију минералних сировина, нове фарме и рибњаке у атару.

Одредбе Просторног плана ће се уграђивати у посебне планове, програме, пројекте и основе за поједине области (уређење пољопривредног и шумског земљишта, експлоатација минералних сировина, рекултивација деградираног земљишта, заштита животне средине и др.).

За наведене планове орган надлежан за припрему плана може донети **Одлуку о изради стратешке процене**, према критеријумима прописаним Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину, ако утврди да постоји могућност значајних утицаја на животну средину.

За све објекте који могу имати утицаја на животну средину, надлежни орган мора прописати израду студије процене утицаја на животну средину у складу са Законом о заштити животне средине, Законом о процени утицаја на животну средину,

Правилником о садржини студије о процени утицаја на животну средину и Уредбом о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр. 114/08).

V ПРОГРАМ ПРАЋЕЊА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И МОНИТОРИНГ У ПОСТУПКУ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Успостављање система мониторинга је један од приоритетних задатака како би се све предложене мере заштите животне средине у Просторном плану могле успешно имплементирати у пракси. Програм праћења стања животне средине у току спровођења Просторног плана садржи, према Закону о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр.135/04 и 88/10), следеће ставке:

- 1) Опис циљева Просторног плана;
- 2) Индикаторе за праћење стања животне средине;
- 3) Права и обавезе надлежних органа; и
- 4) Поступање у случају појаве неочекиваних негативних утицаја.

1. ОПИС ЦИЉЕВА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Опис циљева Просторног плана је наведен у поглављу И-2. овог Извештаја. Основни циљ Програма праћења стања животне средине је да се обезбеди, поред осталог, правовремено реаговање и упозорење на могуће негативне процесе и акцидентне ситуације, као и потпунији увид у стање елемената животне средине и утврђивање потреба за предузимање мера заштите у зависности од степена угрожености и врсте загађења. Потребно је обезбедити континуирано праћење стања квалитета животне средине и активности на простору у обухвату Просторног плана чиме се стварају услови за рационално управљање овим простором.

Према Закону о заштити животне средине ("Сл. гласник РС", бр. 135/04, 36/09-др. закон, 72/09-др. Закон, 43/11-УС), Република, аутономна покрајина односно јединица локалне самоуправе у оквиру своје надлежности утврђене Законом, обезбеђује континуалну контролу и праћење стања животне средине у складу са овим и посебним законима, а циљеви Програма праћења стања животне средине били би:

- обезбеђење мониторинга;
- дефинисање садржине и начина вршења мониторинга;
- одређивање овлашћених организација за обављање мониторинга;
- дефинисање мониторинга загађивача;
- успостављање информационог система и дефинисање начина достављања података у циљу вођења интегралног регистра извора загађивања;
- увођење обавезе извештавања о стању животне средине према прописаном садржају извештаја о стању животне средине.

2. ИНДИКАТОРИ ЗА ПРАЋЕЊЕ СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Мониторинг стања животне средине врши се систематским мерењем, испитивањем и оцењивањем индикатора стања и загађења животне средине које обухвата праћење природних фактора, односно промена стања и карактеристика животне средине.

На подручју обухвата Просторног плана није успостављен континуални мониторинг квалитета ваздуха, воде, земљишта, буке и нејонизујућег зрачења.

Имајући у виду дефинисане посебне циљеве, врши се избор одговарајућих индикатора у изради стратешке процене, на основу којих се врши оцењивање планских решења са становишта могућих негативних утицаја на животну средину, утврђивање неповољних утицаја и даје се предлог мера за спречавање или смањење идентификованих утицаја.

Предлог индикатора за праћење стања животне предложен је на основу дефинисаних циљева стратешке процене у претходним поглављима.

Имајући у виду обухват Просторног плана, постојеће и будуће садржаје, као и могућа загађења, мониторинг се односи на:

- успостављање мреже мерних места за одређивање квалитета ваздуха тј. праћење степена загађености ваздуха на посматраном подручју;
- контролу и праћење квалитета вода;
- праћење квалитета земљишта контролом концентрација загађујућих супстанци;
- успостављање мерних места у циљу праћења нивоа буке, као и акустичко зонирање подручја;
- сталну урбанистичко-грађевинску контролу лоцирања и изградње објеката.

2.1. МОНИТОРИНГ КВАЛИТЕТА ВАЗДУХА

Законом о заштити ваздуха дат је законски оквир за проучавање и праћење квалитета ваздуха које за циљ има контролу и утврђивање степена загађености ваздуха, као и утврђивање тренда загађења, како би се правовремено деловало ка смањењу штетних супстанци до нивоа који неће битно утицати на квалитет животне средине.

Контрола квалитета ваздуха се остварује праћењем нивоа загађујућих материја у ваздуху у складу са Уредбом о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха и Уредбом о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздух.

Надлежни органи Републике Србије, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе, у оквиру својих надлежности, обезбеђују:

- мерне станице и/или мерна места за фиксна мерења у државној и локалним мрежама;
- континуално и/или повремено мерење/узимање узорака загађујућих материја на фиксним локацијама;
- повремено мерење/узимање узорака загађујућих материја на мерним местима која нису обухваћена мрежом мониторинга квалитета ваздуха;
- пренос, обраду, проверу валидности и анализу резултата добијених мерењем и/или узимањем узорака и анализом;
- проверу квалитета мерних поступака;
- одржавање мерних места, мерних инструмената са пратећом опремом, и опреме за пријем и пренос података.

При успостављању и функционисању мреже мерних станица и/или мреже мерних места, обавезе се односе на:

- одређивање фиксних макролокација;
- одређивање фиксних микролокација;
- припрему и обезбеђивање фиксне локације;
- обезбеђивање одговарајућих техничких услова за мерење и/или узимање узорака загађујућих материја на фиксним локацијама;
- опремање мерних места за фиксно мерење;
- одржавање мерних места, мерних инструмената и опреме за праћење и пренос података.

Предлог је да се спроводи систематско мерење параметара који одређују квалитет ваздуха на више мерних места на простору обухвата Просторног плана, односно у центрима насеља општине Србобран, уз државне путеве, као главне насељске

саобраћајнице, као и у оквиру радних садржаја односно индустријских комплекса. Број и распоред мерних места у мрежи мерних места зависи од просторне густине и временске дистрибуције загађујућих материја у складу са Уредбом за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха.

Мониторинг квалитета ваздуха врши се и на основним руралним локацијама ван непосредног утицаја значајних извора загађења ваздуха.

За све планиране објекте, у складу са Уредбом о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину ("Сл. гласник РС", бр. 114/08), неопходно је у складу са Законом о процени утицаја ("Сл. гласник РС", бр. 135/04 и 36/09), изградити Студије процене утицаја, којима ће бити прецизиран мониторинг стања животне средине за одређене објекте.

За постојеће објекте који немају урађену Студију процене утицаја на животну средину по Закону, неопходно је, по мишљењу надлежне службе за област заштите животне средине, а у складу са технологијом рада, усвојити додатни мониторинг односно додатна контролна места посебно за праћење загађења ваздуха и вода, у складу са важећом законском регулативом.

2.2. МОНИТОРИНГ КВАЛИТЕТА ВОДЕ

У циљу предузимања мера за ограничавање даљег загађивања и евентуално побољшање вода, од значаја је стално и систематско **контролисање параметара квалитета површинских и подземних вода**.

Испуштање технолошких отпадних вода у систем јавне канализације врши се у складу са актом о испуштању отпадних вода у јавну канализацију који доноси надлежни орган јединице локалне самоуправе.

У циљу утврђивања мера, које треба предузимати ради заштите вода од загађивања и контроле резултата реализованих мера заштите, потребно је, поред систематског праћења квалитета површинских и подземних вода који врши Републички хидрометеоролошки завод, додатно вршити и контролу квалитета површинских и подземних вода и квалитет отпадних вода у циљу сагледавања:

- утицаја присутних загађујућих материја,
- врста загађујућих материја и степена њиховог дејства на водопријемник,
- могућности елиминације штетног и опасног дејства присутних материја на водопријемнику.

Посебна испитивања се обављају у циљу одређивања обима и могућности последица хаваријског загађивања, провере и дефинисања техничких решења и за друге намене, према посебно утврђеним програмима.

У циљу праћења стања загађености вода, врши се систематско испитивање квалитета површинских и подземних вода на прописан начин на основу Уредбе о граничним вредностима емисије загађујућих материја у воде и роковима за њихово достизање, Уредбе о граничним вредностима приоритетних и приоритетних хазардних супстанци које загађују површинске воде и роковима за њихово достизање, Правилника о опасним материјама у водама и Правилника о начину и минималном броју испитивања квалитета отпадних вода.

Стандарди квалитета животне средине за површинске воде постижу се:

- смањивањем годишњих нивоа емисије приоритетних супстанци и престанком емитовања приоритетних супстанци у површинске воде;
- смањивањем концентрације приоритетних супстанци до њиховог потпуног елиминисања у површинским водама.

Концентрације приоритетних супстанци могу прекорачити прописане стандарде квалитета животне средине за површинске воде унутар зоне мешања ако прекорачене концентрације не утичу на усклађеност остатка водног тела површинске воде с тим стандардима.

Зоне мешања одређују се на начин којим се обезбеђује да је њихово простирање:

- ограничено на место испуштања и то низводно од тачке испуштања;
- пропорционално концентрацији присутних приоритетних супстанци на месту испуштања и условима емисије приоритетних супстанци садржаних у дозволама, које се издају у складу са законом којим се уређује интегрисано спречавање и контрола загађивања животне средине и законом којим се уређују воде.

Обавеза лица (правног или физичког) које испушта приоритетне супстанце у површинске воде је да усклади своје емисије са стандардима квалитета животне средине за површинске воде које нису под утицајем прекограничног загађења, прописаним Уредбом о граничним вредностима приоритетних и приоритетних хазардних супстанци које загађују површинске воде и роковима за њихово достизање у року од 15 година од дана ступања на снагу ове уредбе.

Предузећа која врше испитивање квалитета подземних вода, као и испитивање квалитета отпадних вода, дужна су да резултате испитивања доставе Републичком хидрометеоролошком заводу и јавном водопривредном предузећу месечно, а у случају хаваријског загађења воде, у току истог дана.

Уредбом о граничним вредностима емисије загађујућих материја у воде и роковима за њихово достизање прописане су граничне вредности емисије загађујућих материја за комуналне отпадне воде које се испуштају у реципијент (Табела 7), граничне вредности емисије загађујућих супстанци за комуналне отпадне воде, у зависности од капацитета постројења за пречишћавање отпадних вода, односно у односу на еквивалент становника (ЕС) (Табела 8), као и најмањи број узорака које је потребно узети током године за анализу пречишћених комуналних отпадних вода, у зависности од капацитета постројења за пречишћавање отпадних вода (Табела 9)¹.

Табела 6. Граничне вредности емисије за комуналне отпадне воде које се испуштају у реципијент

Параметар	Гранична вредност емисије	Најмањи проценат смањења
а. Граничне вредности емисије на уређају секундарног степена пречишћавања		
Биохемијска потрошња кисеоника (БПК ₅ на 20°С)	25 mg O ₂ /l 40 mg O ₂ / l	70-90
Хемијска потрошња кисеоника (ХПК) ^(VI)	125 mg O ₂ /л	75
Укупне суспендоване материје (IV, VIII)	35 mg /l (више од 10 000 ЕС) 60 mg /l (2000 до 10 000 ЕС)	90 70
б. Граничне вредности емисије на уређају терцијерног степена пречишћавања		
Укупан фосфор	2 mg /l P (1000 до 100 000 ЕС) 1 mg /l P (више од 100 000 ЕС)	80
Укупан азот	15 mg /l N (10 000 до 100 000 ЕС) 10 mg /l N (више од 100 000 ЕС)	70-80

¹ Наведене табеле су интерпретиране из **Уредбе о граничним вредностима емисије загађујућих материја у воде и роковима за њихово достизање**. Нумерација наведених табела у Извештају о стратешкој процени не одговара нумерацији истих у самој Уредби.

Граничне вредности емисије загађујућих материја у воде и роковима за њихово достизање приказане су у Извештају ради свеобухватног концептирања теме Програм праћења стања животне средине, али је приликом спровођења мониторинга параметара квалитета животне средине обавезно консултовати наведене прописе и стриктно применити обавезе прописане овом Уредбом и осталим законским актима.

Табела 7. Граничне вредности емисије за комуналне отпадне воде према капацитету постројења за пречишћавање отпадних вода

Капацитет постројења (ЕС)	ХПК		БПК ₅		Укупне сусп. материје		Укупан Р		Укупан N mg/l	
	mg /l	%	mg /l	%	mg /l	%	mg /l	%	1.V-15.XI	16. XI-30.IV.
< 600	-	70	80	75	100	-	-	-	-	-
601-2000	-	75	50	80	75	-	-	-	-	-
2001-10000	125	75	25	70-90	60	70	-	-	-	-
10001-100000	125	75	25	70-90	35	90	2	80	15	25
> 100000	125	75	25	70-90	35	90	1	80	10	20

Табела 8. Најмањи број узорка за анализу пречишћених комуналних отпадних вода у зависности од капацитета постројења за пречишћавање²

Величина постројења	Годишњи број узорка
2000 - 9999 ЕС	12 Ако се прве године испитивања докаже да квалитет пречишћене воде не прелази граничне вредности емисије за загађујуће материје наведене у овој Уредби, наредне године врши се анализа само 4 узорка. Ако у току једне од наредних година један од 4 узорка не испуњава граничне вредности емисије за загађујуће материје наведене у овој Уредби, враћа се на 12 годишњих узорка.
1000 - 49999 ЕС	12
>50000 ЕС	24

Такође, прописане су граничне вредности емисије за остатке који настају у процесу пречишћавања комуналних отпадних вода.

Табела 9. Граничне вредности емисије за остатке од пречишћавања комуналних отпадних вода

Параметар	Јединица мере	Гранична вредност емисије	
		За употребу у пољопривреди	За остале потребе
Неорганске материје			
Олово	mg/kg	120	1200
Кадмијум	mg/kg	2,5	40
Хром	mg/kg	100	1000
Никл	mg/kg	60	400
Жива	mg/kg	1,6	25
Бакар	mg/kg	700	1750
Цинк	mg/kg	1500	4000
Арсен	mg/kg	15	75
Органске материје			
АОХ	mg/kg	400	500
РСВ	mg/kg	0,1 (по конгенеру)	0,2 (по конгенеру)
ПЦД/Ф	ng/kg CO	30	30
Патогени			
Салмонела	MPN/10 g CO	0-10	
Ентеровирус	MPCN/10 g CO	3	

Остаци од пречишћавања комуналних отпадних вода могу се користити у пољопривредне и друге сврхе (нпр. за прекривање депонија, за поправљање пејзажа) уколико испуњавају прописане граничне вредности емисије. Пре употребе, настали остаци од пречишћавања комуналних отпадних вода се морају третирати тако да се смањи број патогена и прилагоде особинама за одговарајућу намену.

² Анализирају се 24-часовни средњи композитни узорци који су пропорционални према протоку или времену

При коришћењу остатака од пречишћавања у пољопривреди мора се водити рачуна о циклусу производње пољопривредних култура, уз услове да је рН земљишта од 6 до 7. Ако се остаци од пречишћавања користе при нижим рН од 6 мора се узети у обзир повећање мобилности метала и њиховог усвајања од стране биљака и тада се морају узети ниже граничне вредности. Остаци од пречишћавања се користе на такав начин да се узме у обзир потреба биљака за нутријентима, квалитет земљишта и да не дође до загађивања површинских и подземних вода.

Остаци од пречишћавања се могу користити за покривање депонија, у парковима за зелене површине, за поправљање квалитета земљишта на коме се неће најмање годину дана гајити пољопривредне културе и напасати стока, за насипање депресија (поправљање пејсажа), при чему рН земљишта треба да се креће од 6 до 7.

Код специфичне употребе земљишта, постављају се ограничења због ризика по здравље људи од преосталих патогена. У том случају остаци од пречишћавања се третирају пре употребе да би се смањио број патогена на прихватљиву меру.

Третман остатака који потичу од пречишћавања технолошких отпадних вода се спроводи у складу са законом којим се уређује управљање отпадом.

Физичко-хемијска и бактериолошка анализа воде за пиће треба да се врши у складу са Законом о водама и Правилником о хигијенској исправности воде за пиће у свим насељеним местима општине Србобран.

2.3. МОНИТОРИНГ КВАЛИТЕТА ЗЕМЉИШТА

Контрола квалитета земљишта спроводи се у складу са Законом о заштити животне средине, Уредбом о програму системског праћења квалитета земљишта, индикаторима за оцену ризика од деградације земљишта и методологији за израду ремедијационих програма и Правилником о дозвољеним количинама опасних и штетних материја у земљишту и води за наводњавање и методама њиховог испитивања.

Програм систематског праћења квалитета земљишта у смислу **локалне мреже локалитета за праћење квалитета земљишта** успоставља се на нивоу јединице локалне самоуправе. Листа параметара обухвата податке и информације који се прикупљају на местима узорковања земљишта, а приликом избора параметара узимају се у обзир они параметри који могу достићи вредности које могу изазвати значајан ризик по здравље људи и животну средину.

Временска динамика узорковања земљишта, анализа узорака, обрада и приказ података зависи од постојаности анализираних параметара, њихових облика и концентрација у животној средини.

Подаци добијени реализацијом програма системског праћења квалитета земљишта, у складу са Уредбом о програму системског праћења квалитета земљишта, индикаторима за оцену ризика од деградације земљишта и методологији за израду ремедијационих програма ("Службени гласник РС", бр. 88/10), достављају се Агенцији за заштиту животне средине до 31. марта текуће године за претходну годину.

Индикатори за оцену ризика од деградације земљишта су:

- степен угрожености земљишта од ерозије;
- степен угрожености земљишта од губитка органске материје;
- степен угрожености земљишта са ризиком од збијања земљишта;
- степен угрожености земљишта од заслањивања и/или алкализације;
- степен угрожености земљишта од клизишта;
- степен угрожености земљишта од ацидификације;
- степен угрожености земљишта од хемијског загађења.

Индикатори се оцењују на основу општих елемената за оцену ризика од деградације земљишта који су дефинисани Уредбом. Степен урожености земљишта од хемијског загађења одређује се на основу вредности загађујућих материја датих у посебном пропису којим се регулишу граничне вредности опасних и штетних материја у подземним водама, као и у посебним прилозима Уредбе, који се односе на ремедијационе вредности концентрација опасних и штетних материја и вредности које могу указати на значајну контаминацију подземних вода и земљишта.

Ради израде ремедијационих програма на основу утврђеног присуства загађујућих материја у земљишту одређују се контаминирани локације, које обухватају површине на којима су испољени процеси деградације и деструкције, и то:

- одлагалишта отпада;
- локације привредних субјеката – оператера, односно локације чије загађење проузрокују активне или неактивне инсталације или оператери у чијем су окружењу депоноване опасне материје;
- локације удеса, односно локације загађене услед ванредних догађаја, укључујући и кварове;
- индустријски девастиране локације (*броунфилд* локације) на којима су се обављале делатности које су могле да контаминирају земљиште.

Праћење параметара квалитета земљишта на подручју општине Србобран је неопходно вршити у континуитету дуги низ година, на одређеним местима за које је утврђена евидентна угроженост параметара стања животне средине.

Локације на којима је депонован **незагађен материјал од ископавања** (земља) не припадају контаминираним локацијама.

Инвентар контаминираних локација представља саставни део информационог система заштите животне средине који води Агенција за заштиту животне средине.

У случају прекорачења граничних и ремедијационих вредности концентрација опасних и штетних материја и вредности које могу указати на значајну контаминацију земљишта, као и у случају прекорачења граничног нивоа концентарција загађујућих материја у подземним водама, врше се додатна истраживања на контаминираним локацијама ради утврђивања степена загађености и израде ремедијационих програма.

Ремедијациони програми и пројекти ремедијације реализују се уколико просечна концентрација било које опасне или штетне материје прелази ремедијациону вредност дефинисану Уредбом у више од 100 м³ запремине водоносног слоја или у више од 25 м³ запремине земљишта на контаминираним локацијама.

2.4. МОНИТОРИНГ БУКЕ

Заштита од буке, која као феномен звучне осцилације, поред физичких карактеристика има и психофизиолошка штетна дејства и утицаје, а настаје природном или људском активношћу (бука коју стварају превозна средства, индустријске и друге радне активности) изнад утврђене граничне вредности, обухвата мере које се предузимају у циљу:

- спречавања или смањивања штетних утицаја буке на здравље људи у радној и животној средини;
- утврђивање нивоа изложености буци;
- прикупљање података о нивоу буке у животној средини и обезбеђивања њихове доступности јавности;
- постизање и очување задовољавајућег нивоа буке у животној и радној средини.

Ниво буке у животној средини контролише се системским мерењем буке које обезбеђује јединица локалне самоуправе. Уредбом о индикаторима буке, граничним вредностима, методама за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке у животној средини ("Службени гласник РС", бр. 75/10) прописани су

индикатори буке у животној средини, граничне вредности, методе за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке на здравље људи. У наредним табелама приказане су граничне вредности буке, које се односе на основне индикаторе буке и на меродавни ниво буке на отвореном простору и у затвореним просторијама, прописане Уредбом.

Табела 10. Граничне вредности индикатора буке (односе се на основне индикаторе буке и на меродавни ниво буке) на отвореном простору

ЗОНА	НАМЕНА ПРОСТОРА	НИВО БУКЕ У dB (A)	
		ЗА ДАН И ВЕЧЕ	ЗА НОЋ
1.	Подручја за одмор и рекреацију, болничке зоне и опоравилишта, културно-историјски локалитети, велики паркови	50	40
2.	Туристичка подручја, кампови и школске зоне	50	45
3.	Чисто стамбена подручја	55	45
4.	Пословно-стамбена подручја, трговачко-стамбена подручја и дечја игралишта	60	50
5.	Градски центар, занатска, трговачка, административно-управна зона са становима, зона дуж аутопутева, магистралних и градских саобраћајница	65	55
6.	Индустријска, складишна и сервисна подручја и транспортни терминали без стамбених зграда	На граници ове зоне бука не сме прелазити граничну вредност у зони са којом се граничи	

Табела 11. Граничне вредности индикатора буке (односе се на меродавни ниво буке) у затвореним просторијама

	НАМЕНА ПРОСТОРИЈА	НИВО БУКЕ У dB (A)	
		ЗА ДАН И ВЕЧЕ	ЗА НОЋ
1.	Боравишне просторије (спаваћа и дневна соба) у стамбеној згради при затвореним прозорима.	35	30
2.	У јавним и другим објектима, при затвореним прозорима:		
2.1	Здравствене установе и приватна пракса, и у њима:		
	а) болесничке собе	35	30
	б) ординације	40	40
	в) операциони блок без медицинских уређаја и опреме	35	35
2.2	Просторије у објектима за одмор деце и ученика, и спаваће собе домова за боравак старих лица и пензионера	35	30
2.3	Просторије за васпитно-образовни рад (учионице, слушаонице, кабинети и сл.), биоскопске дворане и читаонице у библиотекама	40	40
2.4	позоришне и концертне дворане	30	30
2.5	хотелске собе	35	30

Законом о заштити од буке у животној средини дефинисано је да Аутономна покрајина утврђује мере и услове заштите од буке, односно звучне заштите у плановима, програмима и пројектима, укључујући и оне на које даје сагласност у поступку стратешке процене утицаја, процене утицаја пројеката на животну средину, односно у поступку издавања интегрисане дозволе за рад постројења и активности. Аутономна покрајина у складу са Законом обезбеђује финансирање мониторинга буке у животној средини на својој територији и врши надзор и контролу примене мера заштите од буке у животној средини.

Мере и услове заштите од буке Општина утврђује у складу са овим Законом. Обавезе Општине односе се на акустичко зонирање на својој територији, одређивање мера забране и ограничења у складу са Законом, доношење локалног акционог плана заштите од буке у животној средини, обезбеђење и финансирање мониторинга буке у животној средини на својој територији и вршење надзора и контроле примене мера заштите од буке у животној средини.

Утврђивање акустичних зона и вршење методологије мерења буке на територији Општине врши се у складу са Правилником о методологији за одређивање акустичких зона, Правилником о методама мерења буке, садржини и обиму извештаја о мерењу буке и Правилником о методологији за израду акционих планова.

Предлог је да се за праћење нивоа буке одреде мерна места на најфреквентнијим локацијама у близини одређених производних објеката, као и уз саобраћајнице, у зони државног пута, у центрима насеља општине Србобран.

Такође, у обзир треба узети извештаје појединачних мерења нивоа буке, у складу са прописаним мерењима, која су предвиђена студијом о процени утицаја на животну средину за поједине објекте или по решењу инспектора за заштиту животне средине.

2.5. ЗАКОНСКИ ОКВИР

Програм праћења стања животне средине обуваћен је следећим правним актима:

- Законом о заштити животне средине ("Службени гласник РС", бр. 135/04, 36/09, 36/09-др. закон, 72/09-др.закон у 43/11-УС);
- Законом о заштити ваздуха ("Службени гласник РС", бр. 36/09);
- Закон о шумама ("Службени гласник РС" број 30/10 и 93/12);
- Закон о шумама ("Службени гласник РС" бр. 46/91, 83/92, 53/93-др.закон, 54/93, 60/93-исправка, 67/93-др. закон, 48/94-др.закон, 54/96, 101/05-др. закон, престао да важи осим одредби чл. 9. до 20.);
- Законом о пољопривредни и руралном развоју ("Службени гласник РС", бр. 41/09);
- Закон о пољопривредном земљишту ("Службени гласник РС", бр. 62/06, 65/08-др. закон и 41/09);
- Законом о потврђивању Оквирне конвенције Уједињених нација о промени климе ("Службени лист СРЈ-Међународни уговори", бр. 2/97);
- Закон о министарствима ("Службени гласник РС", бр. 7/12);
- Законом о потврђивању Кјото протокола уз Оквирну конвенцију Уједињених нација о промени климе ("Службени гласник РС-Међународни уговори", бр. 88/07);
- Законом о ратификацији Конвенције о прекограничном загађивању ваздуха на великим удаљеностима ("Службени лист СФРЈ-Међународни уговори", бр. 11/86);
- Законом о заштити од буке у животној средини ("Службени гласник РС", бр. 36/09 и 88/10);
- Законом о потврђивању Базелске Конвенције и прекограничном кретању опасних отпада и њиховом одлагању ("Службени лист СРЈ - Међународни уговори", бр. 2/99);
- Законом о заштити природе ("Службени гласник РС", бр. 36/09, 88/10 и 91/10-испр);
- Закон о водама ("Службени гласник РС", бр. 30/10 и 93/12);
- Закон о водама ("Службени гласник РС", бр. 46/91, 53/93, 53/93-др.закон, 67/93-др.закон, 48/94-др.закон, 54/96, 101/05-др.закон, престао да важи осим одредаба чл. 81 до 96.);
- Законом о комуналним делатностима ("Службени гласник РС", бр. 16/97 и 42/98);
- Законом о амбалажи и амбалажном отпаду ("Службени гласник РС", бр. 36/09);
- Законом о управљању отпадом ("Службени гласник РС", бр. 36/09 и 88/10);
- Уредбом о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха ("Службени гласник РС", бр. 11/10 и 75/10);
- Уредбом о утврђивању критеријума за одређивање статуса посебно угрожене животне средине, статуса угрожене животне средине, статуса угрожене животне средине и за утврђивање приоритета за санацију и ремедијацију ("Службени гласник РС", бр. 22/10);
- Уредбом о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздух ("Службени гласник РС", бр. 71/10 и 6/11-испр);
- Уредбом о методологији за прикупљање података за Национални инвентар емисије гасова са ефектом стаклене баште ("Службени гласник РС", бр. 81/10);

- Уредбом о класификацији вода ("Службени гласник РС", бр. 5/68);
- Уредбом о граничним вредностима приоритетних и приоритетних хазардних супстанци које загађују површинске воде и роковима за њихово достизање ("Службени гласник РС", бр. 35/11);
- Уредбом о индикаторима буке, граничним вредностима, методама за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке у животној средини ("Службени гласник РС", бр. 75/10);
- Уредбом о програму системског праћења квалитета земљишта, индикаторима за оцену ризика од деградације земљишта и методологији за израду ремедијационих програма ("Службени гласник РС", бр. 88/10);
- Уредбом о утврђивању плана смањења амбалажног отпада за период 2010-2014. године ("Службени гласник РС", бр. 88/09);
- Правилником о хигијенској исправности воде за пиће ("Службени лист СРЈ", бр. 42/98 и 44/99);
- Правилником о заштити строго заштићених и заштићених дивљих биљака, животиња и гљива ("Службени гласник РС", бр. 5/10 и 47/11);
- Правилником о граничним вредностима емисије, начину и роковима мерења и евидентирања података ("Службени гласник РС", бр. 30/97 и 35/97-исправка);
- Правилником о обрасцу дневне евиденције и годишењг извештаја о отпаду, са упутством за његово попуњавање ("Службени гласник РС", бр. 95/10);
- Правилником о опасним материјама у водама ("Службени гласник РС", бр. 31/82);
- Правилником о начину и минималном броју испитивања квалитета отпадних вода ("Службени гласник РС", бр. 47/83 и 13/84-исправка);
- Правилником о категоријама, испитивању и класификацији отпада ("Службени гласник РС", бр. 56/10);
- Правилником о врстама амбалаже са дугим веком трајања ("Службени гласник РС", бр. 70/09);
- Правилником о дозвољеним количинама опасних и штетних материја у земљишту и води за наводњавање и методама за њихово испитивање ("Службени гласник РС", бр. 23/94);
- Правилником о методама мерења буке, садржини и обиму извештаја о мерењу буке ("Службени гласник РС", бр. 72/10);
- Правилником о методологији за одређивање акустичких зона ("Службени гласник РС", бр. 72/10);
- Правилником о методологији за израду националног и локалног регистра извора загађивања као и методологија за врсте, начине и рокове прикупљања података ("Службени гласник РС", бр. 91/10);
- Правилником о садржини и методама израде стратешких карата буке и начину њиховог приказивања јавности ("Службени гласник РС", бр. 80/10);
- Правилником о методологији за израду акционих планова ("Службени гласник РС", бр. 72/10);
- Правилником о садржају планова квалитета ваздуха ("Службени гласник РС", бр. 21/10)
- Директива 2001/80/ЕС о ограничењу емисија одређених загађујућих материја у ваздуху из великих ложишта; (Direktive of the European Parliament and of the Council of 23 oktober on the limitation of emissions of certain pollutants into the air from large combustion plants);
- Директива 2001/81/ЕС о националним квотама емисија за одређене загађујуће материје у атмосфери; (Direktive of the European Parliament and of the Council of 23 oktober on national emission ceilings for certain atmospheric pollutants);
- Директива која се односи на пречишћавање комуналних отпадних вода (Urban Waste Water Treatment Directive 91/271 EEC);
- oktober on national emission ceilings for certain atmospheric pollutants);
- Директива која се односи на заштиту од загађивања узрокованог нитратима из пољопривредних извора (Nitrate Directive 91/676 EEC);
- Директива о интегралном спречавању и контроли загађивања 96/61/EEC, 2008/1/EEC;
- ЕУ Директива о птицама (92/43/EEC Direktive 2009/147/ES on birds);

- ЕУ Директива о стаништима (Council Direktive 92/43/EEC on habitats);
- Европска Агенција за животну средину - EEA CSI 001 - Exceedance of acidifying substances;
- Европска Агенција за животну средину - EEA CSI 002 - Emissions of ozone precursors;
- Европска Агенција за животну средину - EEA CSI 004 - Exceedance of air quality limit values in urban areas;
- Европска Агенција за животну средину - EEA ARE 005;
- Европска Агенција за животну средину - EEA CSI 007 - Threatened and protected species;
- Европска Агенција за животну средину - EEA CSI 008 - Designated areas;
- Европска Агенција за животну средину - EEA CSI 009 - Species diversity;
- Европска Агенција за животну средину - EEA CSI 010;
- Европска Агенција за животну средину - EEA CSI 011;
- Европска Агенција за животну средину - EEA Indicator CSI 014 - Land take;
- Европска Агенција за заштиту животне средине (EEA) - Indicator CSI 015 - Progress in management of contaminated sites;
- Европска Агенција за животну средину - EEA CSI 016 - Municipal waste generation;
- Европска Агенција за животну средину - EEA CSI 020 - Nutrients in freshwater;
- Европска Агенција за животну средину - EEA CSI 022 - Bathing water quality;
- Европска Агенција за животну средину - EEA CSI 024 - Urban waste water treatment;
- UNECE - Indicator E21 - Land uptake;
- Конвенција о сарадњи за заштиту и одрживо коришћење реке Дунав ("Службени лист СЦГ-Међународни уговори", бр. 4/03);
- Конвенција о биолошкој разноврсности ("Службени лист СРЈ-Међународни уговори", бр. 11/01);
- Конвенција о очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта (Бернска конвенција) - ("Службени гласник РС-Међународни уговори", бр. 102/07);
- Environmental Indicators and Indikator - based assessment Reports;
- Economic Commission for Europe, UN, 2007 - UNECE C16 - Polluted (non-treated) wastewaters;
- Међународна асоцијација за очување природе IUCN 2004;
- Министарска конференција о шумама;
- Национални програм заштите животне средине ("Службени гласник РС", бр. 12/10);
- Техничко Упутство за прикупљање података за ерозију земљишта и података о органском угљенику у земљишту за Европу кроз EIONET мрежу (Technical guidelines for the collection of soil erosion and soil organic carbon data for Europe through EIONET, 2010 European Commision Directorate General JRC);
- Европска комисија - European Commision - Directorate General JRC - Indikator - Soil organic carbon data;
- Европски регистар испуштања и преноса загађујућих материја (E-PRTR) 166/2006/EEC;
- Waste Framework Directive (2006/12/EC).

3. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА

Када су питању права и обавезе надлежних органа у вези праћења стања животне средине, иста произилазе из Закона о заштити животне средине.

Обезбеђење мониторинга

Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе у оквиру своје надлежности утврђене законом обезбеђују континуалну контролу и праћење стања животне средине (у даљем тексту: мониторинг), у складу са овим и посебним законима. Мониторинг је саставни део јединственог информационог система животне средине. Влада доноси програме мониторинга на основу посебних закона.

Аутономна покрајина, односно јединица локалне самоуправе доноси програм мониторинга на својој територији, који мора бити у складу са програмима вишег реда.

Садржина и начин вршења мониторинга

Мониторинг се врши систематским праћењем вредности индикатора, односно праћењем негативних утицаја на животну средину, стања животне средине, мера и активности које се предузимају у циљу смањења негативних утицаја и подизања нивоа квалитета животне средине.

Влада утврђује критеријуме за одређивање броја и распореда мерних места, мрежу мерних места, обим и учесталост мерења, класификацију појава које се прате, методологију рада и индикаторе загађења животне средине и њиховог праћења, рокове и начин достављања података, на основу посебних закона.

Овлашћена организација

Мониторинг може да обавља и овлашћена организација ако испуњава услове у погледу кадрова, опреме, простора, акредитације за мерење датог параметра и СРПС стандарда у области узорковања, мерења, анализа и поузданости података, у складу са законом.

Мониторинг загађивача

Оператер постројења, односно комплекса који представља извор емисија и загађивања животне средине дужан је да, у складу са законом, преко надлежног органа, овлашћене организације или самостално, уколико испуњава услове прописане законом, обавља мониторинг, односно да:

- 1) прати индикаторе емисија, односно индикаторе утицаја својих активности на животну средину, индикаторе ефикасности примењених мера превенције настанка или смањења нивоа загађења;
- 2) обезбеђује метеоролошка мерења за велике индустријске комплексе или објекте од посебног интереса за Републику Србију, аутономну покрајину или јединицу локалне самоуправе.

Загађивач је дужан да изради план обављања мониторинга, да води редовну евиденцију о мониторингу и да доставља извештаје, у складу са овим законом.

Влада утврђује врсте активности и друге појаве које су предмет мониторинга, методологију рада, индикаторе, начин евидентирања, рокове достављања и чувања података, на основу посебних закона.

Загађивач планира и обезбеђује финансијска средства за обављање мониторинга, као и за друга мерења и праћење утицаја своје активности на животну средину.

Достављање података

Државни органи, односно организације, органи аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе, овлашћене организације и загађивачи дужни су да податке добијене мониторингом достављају Агенцији за заштиту животне средине на прописан начин.

4. ПОСТУПАЊЕ У СЛУЧАЈУ ПОЈАВЕ НЕОЧЕКИВАНИХ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА

Неочекивани негативни утицаји на простору у обухвату Просторног плана могу се јавити у виду следећих појава:

- могућих негативних утицаја у случају неусвајања Просторног плана;

- могућих негативних утицаја у случају усвајања Просторног плана и непоштовања одредби истог;
- могућих негативних утицаја при имплементацији Просторног плана у фази реализације планираних намена, објеката и садржаја, а при одступању од одредби Просторног плана;
- могућих негативних утицаја реализованих намена и објеката (у редовном раду реализованих пројеката - објеката).

Неочекивани негативни утицаји у случају неусвајања Просторног плана представљају потенцијалну опасност од непланског и неконтролисаног коришћења простора. Највећа опасност од појаве негативних, дугорочних, сложених, иреверзибилних утицаја и негативних ефеката, представља статус, стање и капацитет животне средине и здравља становништва.

У случају неусвајања Просторног плана умањују се шансе и могућности за:

- привредни и економски развој општине Србобран,
- процес ревитализације локалне економије,
- активно учешће грађана у економском и друштвеном животу Општине,
- подизање капацитета управних органа, јавних намена, служби и предузећа,
- актуелне привредне и друштвене потребе и за извршење припрема одговарајућих урбанистичких решења,
- прилагођавање система планирања новим друштвеним захтевима и вредностима,
- санацију изграђеног, пре свега у форми урбанистички регулисаног простора,
- инфраструктурно и комунално опремање,
- унапређивање услова за живот и рад људи кроз побољшање стања животне средине.

У наведеном случају могуће је очекивати негативне утицаје са дугорочним (трајним), иреверзибилним, кумулативним и синергетским негативним ефектима на просторни, урбани и привредни развој и стање животне средине општине Србобран. У циљу контролисаног коришћења простора, потребно је донети и спроводити предметни Просторни план.

Неочекивани негативни утицаји у случају усвајања Просторног плана и непоштовања одредби истог, разлог су за санкционисање у складу са законском регулативом која регулише област просторног и урбанистичког планирања и животне средине.

У случају неочекиваних негативних утицаја у поступку имплементације Просторног плана и у фази реализације планираних намена, односно извођење радова без услова и сагласности надлежних органа и институција, потребно је, у складу са важећом законском регулативом, спровести надзор и контролу и применити мере отклањања и минимизирања потенцијално настале штете, извршити санацију простора и применити мере ревитализације (ремедијације) и заштите животне средине.

Неочекивани негативни утицаји реализованих намена и објеката (у редовном раду реализованих пројеката – објеката, постројења, радова) се морају спречити урбанистичким и техничким мерама заштите, мерама спречавања и отклањања насталих узрока, санације последица и успостављање мониторинга животне средине. За Просторни план општине Србобран, од фазе припреме до коначног усвајања, укључен је процес процене утицаја стратешког карактера, у коначном циљу безбедне реализације планираних намена простора. У наведеном процесу утврђено је да постоји вероватноћа појаве неочекиваних негативних утицаја са негативним ефектима и последицама по животну средину, те је прописан и начин поступања у случају таквих појава.

Постројења у којем се обављају активности у којима је присутна или може бити присутна опасна материја у једнаким или већим количинама од прописаних (севесо постројење), регулисана су Законом о заштити животне средине и другим подзаконским актима, као техничка јединица унутар комплекса, где се опасне материје производе, користе, складиште или се њима рукује.

Правилником о листи опасних материја и њиховим количинама и критеријумима за одређивање врсте документа које израђује оператер **севесо постројења**, односно комплекса, на основу чега се одређује обавеза израде Политике превенције удеса, Извештаја о безбедности и Плана заштите од удеса, прописује се листа опасних материја и њихове количине и критеријуми за одређивање врсте документа које израђује оператер севесо постројења, односно комплекса у коме се обављају активности у којима је присутна или може бити присутна једна или више опасних материја. Локална самоуправа је у обавези да, на основу Плана заштите од удеса оператера који се налазе на територији те локалне самоуправе, изради План заштите од удеса локалне самоуправе (екстерни План заштите од удеса), чији је садржај и методологија израде уређена Законом о ванредним ситуацијама.

Према Закону о заштити животне средине, министарство надлежно за послове животне средине, на основу Извештаја о безбедности, утврђује оператере и севесо постројења, односно комплексе чије активности могу изазвати хемијски удес са прекограничним ефектима и о томе обавештава у што краћем року, а најкасније када обавештава домаћу јавност, надлежни орган земље која може бити погођена последицама тог удеса. Министарство води евиденцију о оператерима и севесо постројењима, односно комплексима.

Министарство обавештава надлежни орган друге земље о свим битним чињеницама из Извештаја о безбедности о севесо постројењу, односно комплексу чије активности могу довести до настанка хемијског удеса са прекограничним последицама, као и о свим битним чињеницама из Плана заштите од удеса тог постројења, односно комплекса.

Министар прописује поступак обавештавања, односно размене података о севесо постројењу, односно комплексу чије активности могу довести до настанка хемијског удеса са прекограничним ефектима.

Ако надлежни орган друге земље сматра да обавештење не садржи сва севесо постројења, односно комплексе чије активности могу изазвати хемијски удес са последицама у његовој земљи тражиће од Министарства додатне податке.

Ако се не постигне сагласност са надлежним органом заинтересоване земље ово питање решиће се у складу са међународним уговором који обавезује Републику Србију.

Обавештење у случају хемијског удеса или непосредне опасности од хемијског удеса који може проузроковати прекограничне ефекте, као и евентуална узајамна помоћ уређени су прописима о заштити и спашавању.

На простору обухвата Просторног плана за постројења и активности која могу имати негативне утицаје на здравље људи, животну средину или материјална добра, врсте активности и постројења, надзор и друга питања од значаја за спречавање и контролу загађивања животне средине, уређују се услови и поступак издавања **интегрисане дозволе**, која је дефинисана Законом о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине.

Сва постројења и активности која се не налазе на Прелиминарном списку постојећих постројења која подлежу издавању интегрисане дозволе на територији Републике, сачињеним од стране Министарства животне средине, рударства и просторног планирања Републике Србије, а која у складу са Уредбом о врстама активности и постројења за које се издаје интегрисана дозвола подлежу обавези прибављања интегрисане дозволе, дужни су да се обрате надлежном органу.

VI ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ И ТЕШКОЋЕ У ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

1. ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ

Основни методолошки приступ и садржај Извештаја о стратешкој процени одређен је Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину. Стратешка процена је израђена на основу просторно планске документације, расположивих статистичких података, као и података добијених за потребе израде Просторног плана и стратешке процене, те валоризације терена.

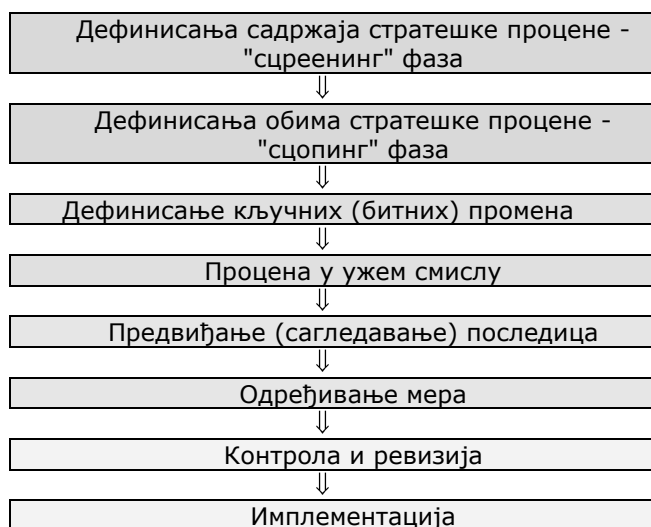
У Елаборату су анализирана сва просторно-планска решења и мере заштите, извршена је синтетна процена њихових утицаја и интеракција са утицајима из окружења на природне ресурсе и живи свет, као и на животну средину, и на основу утврђених валидних параметара дат је предлог адекватних превентивних и санационих мера заштите животне средине у контексту реализације концепта одрживог развоја овог подручја.

Примењени метод рада заснива се на континуираном поступку усаглашавања процеса планирања са процесом идентификације проблема, предлога решења за спречавање и ублажавање, односно предлога мера заштите животне средине у свим фазама израде и спровођења планског документа. Методологија се базира на поштовању Закона о заштити животне средине, а пре свега Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину, који утврђује услове, начин и поступак процењивања утицаја појединих садржаја Просторног плана на животну средину.

Фазе израде стратешке процене утицаја на животну средину су:

- одлучивање о изради стратешке процене утицаја на животну средину, односно израда одлуке о изради Извештаја о стратешкој процени као саставног дела одлуке о изради планског документа;
- одређивање садржаја Извештаја о стратешкој процени, односно стварање одговарајућег основа за стратешку процену утицаја просторно-планских решења на животну средину (тзв. "сцопинг репорт");
- израда Извештаја о стратешкој процени – саставни део планског документа.

Општи методолошки поступак који се користи приликом израде стратешке процене и припреме Извештаја о стратешкој процени састоји се из неколико општих фаза, и то:

Методолошки основ, за израду Стратешке процене, у ужем смислу представљају методе научног истраживања (анализа и синтеза, компаративни метод, индукција и дедукција, статистички метод, картографски метод и др), односно примењене методе праћења

стања објеката, односно појава и процеса у простору, од извора загађења, притисака, стања и одговора (планског решења). Истовремено са применом метода научног истраживања коришћена су страна и домаћа искуства и упутства за примену "Стратешке директиве", пре свега искуства из Европске Уније. Посебно су значајне методе из "Практичног упутства за примену ЕУ Директиве 2001/42/ЕЦ на урбанистичке и просторне планове".

Анализирајући поступак израде Извештаја о стратешкој процени, може се закључити да се он састоји, условно говорећи, из четири фазе:

- полазне основе, анализа и оцена стања (намене простора у обухвату Просторног плана и елемената животне средине),
- процена могућих утицаја на животну средину,
- мере заштите животне средине и
- програм праћења стања животне средине.

Не улазећи у детаљније елаборирање појединих фаза потребно је нагласити да свака фаза има своје специфичности и никако се не сме запоставити у поступку интегралног планирања заштите и очувања квалитетне животне средине.

Ограничења у спровођењу предложеног метода, посебно у фази приказа постојећег стања је недостатак квантификованих података за поједине параметре животне средине у обухвату Просторног плана.

2. ТЕШКОЋЕ ПРИ ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

У току израде Стратешке процене, поред недостатака одговарајућих смерница и упутстава, обрађивач се сусрео и са проблемом веома скромног информационог система о животној средини, као и са непостојањем Програма праћења стања параметара животне средине на основу система показатеља-индикатора за оцену и праћење стања животне средине. Информациона основа која је коришћена за Стратешку процену највећим делом је преузета из достављене документације за потребе израде Просторног плана.

Основну тешкоћу у спровођењу стратешке процене и изради Извештаја остратешкој процени представљао је недостатак званичне, детаљно прописане јединствене методологије, на нивоу правилника. Такође, проблем је био и у раздвајању питања која су у домену (детаљне) процене утицаја на животну средину од стратешке процене утицаја. Европске препоруке су да стратешка процена, не треба да улази у претерану квантификацију, да је њена суштина у вредновању и поређењу алтернатива/опција са аспекта могућих значајних утицаја на животну средину, да је нагласак, када се ради о карактеру утицаја, на кумулативним и синергијским ефектима, да се спроводи једино за програме и планове јавног карактера итд.

VII ПРИКАЗ НАЧИНА ОДЛУЧИВАЊА

Начини одлучивања по питањима заштите животне средине зависе од великог низа фактора, а првенствено од значаја позитивних и негативних утицаја планских решења на здравље људи, социјални и економски развој и животну средину. С тим у вези, неопходна ја партиципација свих заинтересованих друштвених група и то инвеститора (бизнис сектора), локалне и републичке управе, становника и невладиног сектора. Међутим, за ефикасније остваривање апсолутне партиципације на свим нивоима неопходно је остваривање сталне сарадње између свих актера у процесу.

Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину дефинише учешће заинтересованих органа и организација, који могу да дају своје мишљење у року од 30 дана. Пре упућивања захтева за добијање сагласности на Извештај о стратешкој процени, орган надлежан за припрему Просторног плана обезбеђује учешће јавности у разматрању Извештаја о стратешкој процени. Орган надлежан за припрему Просторног плана обавештава јавност о начину и роковима увида у садржину Извештаја и достављање мишљења, као и о времену и месту одржавања јавне расправе у складу са законом којим се уређује поступак доношења Просторног плана.

Орган надлежан за припрему Просторног плана израђује извештај о учешћу заинтересованих органа, организација и јавности који садржи сва мишљења о Извештају о стратешкој процени, као и мишљења датих у току јавног увида и јавне расправе о Просторном плану. Извештај о стратешкој процени доставља се заједно са извештајем о стручним мишљењима и јавној расправи општинском органу надлежном за заштиту животне средине на оцењивање. На основу ове оцено орган надлежан за заштиту животне средине даје своју сагласност на Извештај о стратешкој процени у року од 30 дана од дана пријема захтева за оцењивање.

После прикупљања и обраде свих мишљења, на основу којих се формира финална верзија Просторног плана, орган надлежан за припрему Просторног плана доставља Извештај о стратешкој процени заједно са Просторним планом надлежном органу на одлучивање.

Приказ разлога за избор одговарајућих планских решења током разматрања варијантних решења и начина на који су планска решења усклађена са заштитом животне средине

Просторним планом општине Србобран нису разрађивана и предложена варијантна решења. Просторним планом је дато решење адекватно планираној намени простора. Утврђени су основни критеријуми просторног уређења и правила изградње, дефинисани су основни коридори инфраструктурних система и утврђени су критеријуми коришћења природних ресурса и мере заштите животне средине.

VIII ЗАКЉУЧЦИ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

На основу анализе могућих утицаја и вредновања могућих промена и ефеката у простору и животној средини, може се закључити да се имплементацијом планских решења изазива трајна промена у простору са дугорочно позитивним ефектима на побољшање стања у простору, стандарда и квалитета животне средине, живота локалног становништва и осталих корисника простора и услуга. Планиране промене статуса земљишта као тешко обновљивог природног ресурса, које узрокује имплементација Просторног плана, представља трајно негативне последице и ефекте у смислу пренамене продуктивног земљишта и губитка његове примарне функције.

Вредновањем односа позитивних и негативних утицаја и ефеката, може се закључити да имплементација просторно-планских решења и мера заштите прописаних планским документом обезбеђује трајне позитивне ефекте у смислу контролисаног управљања простором и животном средином.

Планирани мониторинг животне средине омогућиће контролу утицаја спровођења просторно-планских решења на животну средину. Примена и спровођење планираних мера заштите при имплементацији Просторног плана, при изради, усвајању и имплементацији планова нижег реда, контрола и надзор над применом мера и мониторинг животне средине, представљају обавезне еколошке мере и смернице у циљу спречавања појава негативних утицаја и ефеката на животну средину у обухвату овог Просторног плана.

Негативни утицаји ових комплекса огледају се и у изложености, како људи у радној средини, тако и природних ресурса, потенцијалним акцидентним ситуацијама, могућих приликом транспорта или руковања запаљивим и опасним материјама у оквиру радних комплекса, услед људског фактора, као и застарелог приступа управљања осетљивим сегментима појединих система.

Као неминовност при решавању уочених проблема, произашлих из сумарне анализе стања свеукупних услова планског подручја и животне средине, намеће се обавеза стриктне примене обавеза и смерница за комунално опремање и уређење планског подручја утврђених Просторним планом општине Србобран, успостављања локалног регистра извора загађивања, савременог система управљања свим врстама отпадних материја које се генеришу на територији Општине, као и увођење савремених технологија за спречавање даље деградације животне средине и минимизације постојећих антропогених утицаја.

Мере заштите дате овим Извештајем обавезан су елеменат квалитетног управљања животном средином и представљају минимум обавеза за све субјекте чије ће активности имати утицаја на локалном али и ширем нивоу у односу на подручје општине Србобран, усмеравајући на савремене начине планирања и уређења простора, коришћења и заштите природних ресурса и вредности, као и обезбеђења оптималних услова за живот и рад људи заснованих на начелу одрживог развоја.

ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Оцена Извештаја о стратешкој процени врши се на основу критеријума садржаних у Прилогу II Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину.

На основу оцене Извештаја, орган надлежан за послове заштите животне средине даје сагласност на Извештај о стратешкој процени, у складу са Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину.

Извештај о стратешкој процени саставни је део документационе основе плана, сходно члану 24. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину.

Б) ГРАФИЧКИ ДЕО